

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

**MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM
2012 – 2014**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Zuzana Zedníčková

**Křesťanské programy v rozhlasovém a televizním vysílání
v ČR**

Praha 2014

Vedoucí diplomové práce:
PhDr. et ThDr. Radek Mezuláník, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKÝ UNIVERSITY PRAGUE

**MASTER COMBINED STUDIES
2012 - 2014**

DIPLOMA THESIS

Zuzana Zedníčková

**Christian programs at the radio and television
communication in the Czech Republic**

Prague 2014

Diploma thesis work supervisor:
PhDr. et ThDr. Radek Mezuláník, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 24. 02. 2014

Zuzana Zedníčková

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucímu diplomové práce PhDr. et ThDr. Radkovi Mezulánikovi, Ph.D. za konzultace, pomoc a odborné rady. Poděkování patří ale i MgA. Miloslavu Kučerovi, který mi původně práci vedl, poskytnul mi důležité kontakty, domluvil rozhovory a ochotně se se mnou také často scházel. Ze školy musel bohužel kvůli nemoci odejít. Děkuji všem lidem, kteří mi vyplnili dotazník jak po internetu, tak v písemné formě. Poděkovat chci ve velké míře zástupcům náboženských médií, kteří se se mnou sešli a poskytli mi rozhovor, tedy Zbigniewu Czendlikovi, Martinu Holíkovi, Leoši Ryškovi, Patricku Divišovi a Teresii Bečkové. Děkuji samozřejmě své rodině za pevné nervy a pomoc při distribuci dotazníků. Děkuji svému příteli Honzovi za pomoc a trpělivost, Haně Procházkové za pomoc s dotazníky, Veronice Boušové za korekturu a Kláře Dudkové za pomoc s finálními úpravami. Všem jmenovaným a hlavně těm, kteří mi jakkoli pomohli, ještě jednou moc děkuji.

Anotace

Tato diplomová práce se zabývá výzkumem sledovanosti a poslechovosti náboženských pořadů či celých nábožensky zaměřených programů. Autorka se zaměřuje pouze na rozhlasové a televizní vysílání a záměrně nerozebírá média působící na internetu z důvodu širokého spektra nabídek.

V teoretické části se autorka nejdříve zajímá o samotnou svobodu vyznání a zákony s tím spojené. Důležitou úlohu zde má Listina základních práv a svobod a Zákon o svobodě náboženského vyznání. Další kapitola již ukazuje na postavení církví v naší republice a problém zdejší sekularizace spojený s historickými souvislostmi. Poslední částí je Zákon o rozhlasovém a televizním vysílání, který nejdříve přibližuje původní verzi ustanovení a na závěr představuje nové znění s nejnovějšími úpravami.

Praktickou část tvoří kapitoly věnované jednotlivým médiím, kdy autorka čerpá informace jak z rozhovorů, tak z výsledků dotazníku přiloženého v příloze. V závěru práce je navrženo možné zvýšení popularity náboženských médií.

Klíčové pojmy

Církev, křesťanství, média, náboženství, pořad, program, rozhlas, sekularizace, televize, vysílání, vyznání, zákon.

Annotation

This diploma thesis deals with the research of audience rating of religious programs or religiously oriented channels. The author focuses only on radio and television broadcast and due to the wide range of different offers purposely does not analyze the Internet media.

In the theoretical part, the author is interested in the actual freedom of religion and also the associated laws. The important role in this topic play the Charter of the Fundamental Rights and Freedoms and the Law on Freedom of Religion . The next chapter already shows the status and position of churches in our country and the problem of local secularization associated with the historical background . The last part describes the Law on Radio and Television Broadcasting, which first outlines the original version of the terms and at the end presents the new version of the latest modifications.

The practical part consists of the chapters devoted to individual media resources. The author draws information from both the interviews and the questionnaire results. The questionnaire is the part of transcribed version. In the conclusion there are suggestions for possible improvements of popularity.

Key words

Broadcast, christianity, church, declaration, law, media, program, radio, religion, secularization, television, transmission.

OBSAH

ÚVOD.....	10
1. SVOBODA VYZNÁNÍ.....	12
1.1 Zákon o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností.....	12
1.2 Listina základních práv a svobod	14
1.3 Zákon o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech).....	17
1.3.1 Výklad zákona č. 3/2002 Sb.	17
1.3.2 Výsledek změny zákona v roce 2002.....	19
1.3.3 Přijetí zákona - kontext, důvody	20
1.3.4 Důsledky přijetí zákona	22
1.4 Demografie náboženství.....	23
1.4.1 Náboženství v průzkumech českých agentur	26
2. POSTAVENÍ CÍRKVÍ V ČR.....	29
2.1 Sekularizace v České republice	29
2.1.1 Církev v období komunismu.....	32
2.2 Církev ve vztahu k politice a státu.....	36
2.2.1 Prosazování politických zájmů, problém církevní restituce.....	37
2.2.2 Historie KDU-ČSL	38
2.3 Šíření náboženství prostřednictvím médií	40
2.3.1 Vývoj televize	42
2.3.2 Vývoj rozhlasu.....	43
2.3.3 Vliv médií	44
2.3.4 Církevní dokumenty ve sdělovacích prostředcích	45
3. ZÁKON O ROZHLASOVÉM A TELEVIZNÍM VYSÍLÁNÍ.....	48
3.1 Zákon č. 468/1991 Sb.....	49
3.2 Zákon č. 231/2001 Sb.....	52

3.2.1 Změny v zákoně od roku 2001 po současnost	53
4. ROZHLASOVÉ A TELEVIZNÍ VYSÍLÁNÍ V MÉDIÍCH VEŘEJNÉ SLUŽBY.....	55
4.1 Česká televize.....	57
4.1.1 Konkurence, spolupráce a programování pořadů.....	59
4.1.2 Tvorba pořadů a jejich propagace.....	61
4.2 Český rozhlas.....	62
4.2.1 Konkurence, spolupráce s jinými médii a zaměření rádia	66
4.2.2 Tvorba pořadů a jejich propagace	67
5. RÁDIO PROGLAS.....	68
5.1 Poslechovost, spolupráce a konkurence Proglasu	70
5.2 Vysílání a jeho podpora.....	71
6. TV NOE	74
6.1 Spolupráce a financování televize	76
6.2 Zaměření pořadů a jejich úspěšnost.....	77
ZÁVĚR	79
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	81
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ.....	84
SEZNAM PŘÍLOH.....	84

ÚVOD

Dnešní doba nabízí široké spektrum různých druhů médií. Na jedné straně má divák či posluchač na výběr obrovské množství televizních a rozhlasových stanic, ale na druhé straně jsou zde i internetové stránky plné filmů, her a jiných lákadel, mezi kterými si člověk vybírá. V současnosti není televize ani rozhlas něčím výjimečným, tudíž se stanice musí více snažit zaujmout příjemce. Média zaměřená na náboženství mají specifické příjemce, většinou věřící, kterých je v České republice stále menší procento. Autorka diplomové práce se bude, mimo jiné, zabývat sekularizací, kterou rozumíme postupné ubývání věřících. Téma práce je aktuální hlavně v oblasti církevních restitucí, které vláda, po mnoha letech diskuzí, schválila. U některých lidí církev kvůli restitucím klesla v oblíbenosti, protože se jim zdá, jako by církevní organizace dychtili pouze po majetku. Tento fakt může ublížit i náboženským médiím, kterým ubývají především příjemci bez náboženského vyznání.

Cílem práce je uskutečnění průzkumu sledovanosti náboženských pořadů České televize a nekomerční televize Noe a poslechovosti stejně mířených pořadů Českého Rozhlasu a rádia Proglas. Autorka si pomocí dotazníků sama ověřuje, jaké procento lidí se o náboženskou tematiku zajímá a snaží se najít souvislosti a příčiny nízkého zájmu o tato média. Formou rozhovorů vyzpovídá jednotlivé představitele zmiňovaných čtyř médií, kteří se podílejí na tvorbě náboženských pořadů. Zpestřením je rozhovor se Zbigniewem Czendlikem, mediálně známým farářem, který popíše, jak vidí situaci katolických médií a jejich pořadů.

V první kapitole se autorka zabývá svobodou vyznání, která nebyla vždy zaručena. Popíše zde několik základních legislativních dokumentů, zabývajících se svobodou náboženského vyznání, a samotnou Listinu základních práv a svobod. Nejvíce se zaměří na současné znění Zákona o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů z roku 2002. Zajímavou kapitolou je demografie náboženství, která nastiňuje i pozdější výsledky autorčina dotazníkového šetření. Otázkou oblíbenosti náboženských pořadů se zabývaly mnohé české agentury. Některé z výsledků anket jsou uvedeny v práci k objasnění stavu církví, náboženství a médií v České republice. Nejnovějším průzkumem je dotazník vytvořený autorkou, jehož výsledky jsou přílohou práce. V jednotlivých kapitolách se blíže rozebírají nashromážděné informace.

Druhá kapitola popisuje postavení církvi v České republice. Věřících lidí stále ubývá, což je způsobeno také historickými souvislostmi a dřívějším způsobem komunikace církvi se společností. Křesťané mají už řadu let svoji politickou stranu, která vznikala postupným sloučením několika katolických stran v koalici.. Důležitou kapitolou je samotné šíření náboženství skrze média. Autorka ve zkratce připomene historický vývoj televize a rádia, vliv médií a zmíní hlavní církevní dokumenty o sdělovacích prostředcích. Církev si už před více než sedmdesáti lety velice dobře uvědomovala význam médií, jejich výhody, ale také problémy.

Zákon o rozhlasovém a televizním vysílání je základním legislativním dokumentem, kterým se musí řídit i média náboženského charakteru. Jelikož se zákon několikrát upravoval, uvádí autorka jak původní, tak nové aktuální znění a nejnovejší úpravy.

Čtvrtá kapitola je již praktickou částí, kde autorka pomocí odpovědí z provedených rozhovorů popisuje situaci v médiích veřejné služby, tedy České televizi a Českém rozhlasu. Autorka se snaží porovnat mezi sebou každé médium, jak veřejnoprávní, tak soukromá, kterými se zabývá v následujících kapitolách. Otázky rozhovoru se zaměřují na spolupráci, konkurenci, zaměření stanice, financování a tvorbu pořadů, propagaci a fanouškovskou základnu stanice. O jednotlivých médiích s náboženskou tvorbou hovoří také farář Czendlik, který s uvedenými sdělovacími prostředky spolupracuje. K celkovému zjištění stavu náboženských pořadů přispívá rozbor výsledků jednotlivých otázek dotazníku.

Pátá a šestá kapitola představuje naše jediná nekomerční náboženská média, rádio Proglas a televizi Noe. Obě média vznikla kolem sametové revoluce a navzájem se v začátcích podporovala. Od veřejnoprávních médií se liší především způsobem financování a také tím, že vysílají celý den pouze nábožensky zaměřené nebo tématicky příbuzné pořady. Český rozhlas i Česká televize naopak do vysílání na svých stanicích zařazuje jednotlivé pořady.

1. SVOBODA VYZNÁNÍ

Náboženská svoboda se řadí mezi základní lidská práva. Svobodu vyznání deklaruje Ústava České republiky, která společně s dalšími zákony přispívá ke svobodnému praktikování náboženství. Vláda tedy svobodné náboženské vyznání plně respektuje. Zákon se snaží chránit toto právo před poškozením ze strany jednotlivce i státní instituce.¹

Právo na svobodu vyznání nalezneme v roce 1991 v Zákoně o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností, později v Listině základních práv a svobod z roku 1993 a v Zákoně o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů z roku 2002.

1.1 Zákon o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností

Zákon o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností schválil tehdejší parlament Československé federální republiky v červenci roku 1991. Účinnosti nabyl zákon 1. září 1991. Tímto zákonem církev získala oprávnění spravovat své záležitosti bez státních orgánů. Již v lednu roku 1990 byl zrušen státní souhlas k výkonu duchovní služby a dozoru státu nad činností církve.

Náboženské společnosti a církve mohly díky tomuto zákonu začít zřizovat vlastní školy, zdravotnická zařízení nebo jiné sociální služby. Sňatky církevní se staly rovnoprávné s občanskými a zástupci církví opět součástí armád a vězeňských zařízení. O záležitostech uvnitř církve mohou náboženské společnosti rozhodovat bez zásahu státu. Stále však přetrvává ekonomická závislost církve na státu. Platy duchovních jsou financovány z rozpočtu státu, o počtu ale rozhodují jen církve. Stát církvím hradí náklady na bohoslužby, církevní administrativu a přispívá na kulturní památky.²

¹ Úřad pro demokracii, lidská práva a práci. *Zpráva o svobodě náboženského vyznání ve světě 2008*. [online]. © 2008 [cit. 2013-10-20]. Dostupné z: <http://zod.reformace.cz/zprava-o-svobode-nabozenskeho-vyznani-v-cr-cislo-101>

² *Svoboda vyznání je zaručena, církve však ztrácejí své příznivce*. [online]. © 2001 [cit. 2013-10-29].

V obecném ustanovení zákona se specifikuje nárok každého člověka na svobodné náboženské vyznání. Náboženství máme právo měnit nebo být bez vyznání. Náboženské myšlenky můžeme dle zákona svobodně šířit a nesmíme být nikým nuceni vyznávat jakoukoli víru. Vyznávání náboženství nás nesmí nijak omezovat ve vzdělávání ani ve výkonu práce. Věřící může podle dané víry slavit její svátky a obřady, které k tomu přísluší. Do patnáctého roku dítěte rozhodují o náboženském vyznání dětí jejich zákonní zástupci.

Ve druhé části zákona se vymezují církve a náboženské společnosti jako dobrovolná sdružení osob jednotné náboženské víry v organizacích, které mají vlastní strukturu, předpisy, orgány i obřady a vznikají na základě registrace. Věřící se mohou sdružovat, být církví vychováváni, ale i církve zakládat a náboženství vyučovat. Církve a náboženské společnosti mohou poskytovat duchovní a hmotné služby, organizovat shromáždění bez oznámení, vyučovat a vychovávat své pracovníky ve vlastních i jiných školách, vlastnit movitý i nemovitý majetek, zřizovat a provozovat účelová zařízení, vydávat tisk a kulturní zařízení. Mohou vysílat své zástupce do zahraničí a přijímat duchovní ze zahraničí. Osoby, které vykonávají duchovenskou činnost, jsou pověřeny církvemi a řídí se dle jejich vnitřních předpisů. Církve také posuzují způsobilost těchto osob k náboženské činnosti a rozhodují o jejich zařazení. Stát ctí a uznává povinnost mlčenlivosti duchovních zástupců.

Třetí část zákona o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností se zabývá registrací církví a náboženských společností, které registruje příslušný orgán státní správy. Návrh na registraci mohou podávat minimálně tříčlenné přípravné orgány církve či náboženské společnosti, které jsou sestaveny ze zletilých osob. Návrh na registraci musí obsahovat všechny stanovené podmínky, které zákon předepisuje, jako je například název a sídlo církve, jména a adresy členů týmu. Registrující orgán si vede evidenci o všech registrovaných církvích. Založení i zánik registrace daný orgán oznámí statistickým úřadům České i Slovenské republiky.³

Poslední čtvrtá část obsahuje závěrečná ustanovení. Tímto zákonem se ruší zákon č. 217/1949 Sb., kterým se zřizuje Státní úřad pro věci církevní a vládní nařízení

Dostupné z: http://www.christnetcz/clanky/1888/svoboda_vyznani_je_zarucena_cirkve_vsak_ztraceji_sve_priznivce.url

³ *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*, s. 2-6. [online]. © 1991 [cit. 2013-10-29]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=308&r=1991>

č. 228/1949 Sb. o působnosti a organizaci Státního úřadu pro věci církevní, ve znění pozdějších úprav. Pod zákonem jsou podepsáni pánové Havel, Dubček a Čalfa. Na území České republiky bylo v roce 1991 registrováno 19 církví a náboženských společností, na území Slovenska se registrovalo 14 těchto organizací.⁴

1.2 Listina základních práv a svobod

Listina základních práv a svobod patří do ústavního pořádku České republiky a vznikla na základě zkušeností s porušováním lidských práv v předchozím historickém období. Česká a Slovenská Federativní republika tehdy chtěla vzít odpovědnost na sebe a zaručit budoucím generacím listinu, řadící nás mezi státy, jež ctí stejné hodnoty.⁵

Hlava první obsahuje základní ustanovení listiny a obsahuje čtyři články, ve kterých se uvádí, že všichni lidé jsou si rovni a svobodní. Tato práva jsou nezničitelná a nezrušitelná. Jak se zde uvádí, stát je založen na demokracii a nesmí se vázat na žádné náboženské vyznání nebo jinou ideologii. Svoboda a všechna základní práva musí být zaručena všem bez ohledu na pohlaví, věk, rasu, jazyk, víru a náboženství, původ, majetek či postavení. Zaručuje také svobodný výběr národnosti.

Druhá hlava listiny má dva oddíly a devatenáct článků. V prvním oddílu se vymezuje právo lidské, druhý oddíl se zabývá právem politickým. Všichni mají právo na lidský život a jsou způsobilí mít svá práva. Trest smrti či jiné zbavení života, mučení a další kruté zacházení jsou nepřipustné. V základních bodech vymezuje tresty a zatýkání obviněných osob a jejich práva. Řeší téma nucených prací a služeb. Každý člověk má právo na soukromí a osobní svobodu. Zachována musí být lidská důstojnost, čest a dobré jméno. Osobní údaje by nikdo neměl zneužívat a neoprávněně je zveřejňovat. Jedenáctý článek řeší vlastnický vztah osoby a majetku, zachovávání tajemství písemností, zpráv sdílených po telefonu či prostřednictvím jiného zařízení. Druhá hlava vymezuje také možnost svobodného pobytu v zahraničí i obráceně.⁶

⁴ *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*, s. 2-6. [online]. © 1991 [cit. 2013-10-29]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=308&r=1991>

⁵ Zákon č. 2 ze dne 16. prosince 1922 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod. In: *Listina základních práv a svobod*, úvod. [online]. © 1993 [cit. 2013-10-29]. Dostupné z <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

⁶ Zákon č. 2 ze dne 16. prosince 1922 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod. Tamtéž.

Nejdůležitější předpisy související s touto diplomovou prací nalezneme v článku 15 a 16, které se zabývají svobodou náboženství. „*Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání je zaručena. Každý má právo změnit své náboženství nebo víru anebo být bez náboženského vyznání. Svoboda vědeckého bádání a umělecké tvorby je zaručena. Nikdo nemůže být nucen vykonávat vojenskou službu, pokud je to v rozporu s jeho svědomím nebo s jeho náboženským vyznáním. Podrobnosti stanoví zákon. Každý má právo svobodně projevit své náboženství nebo víru buď sám nebo společně s jinými, soukromě nebo veřejně, bohoslužbou, vyučováním, náboženskými úkony nebo zachováváním obřadu. Církev a náboženské společnosti spravují své záležitosti, zejména ustavují své orgány, ustanovují své duchovní a zřizují řeholní a jiné církevní instituce nezávisle na státních orgánech. Zákon stanoví podmínky vyučování náboženství na státních školách. Výkon těchto práv může být omezen zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu veřejné bezpečnosti a pořádku, zdraví a mravnosti nebo práv a svobod druhých.*“⁷

Druhý oddíl druhé hlavy se zabývá právy politickými a zdůrazňuje opět svobodu projevu a právo na informace. Vyjadřovat se lze písemně, slovem, obrazem, tiskem i jiným způsobem a cenzura je zakázána. Zmínka je zde o peticích, veřejných shromážděních a sdružováních. Občané mohou zakládat politická hnutí a strany, které jsou odděleny od státu. V dalším článku se vymezují volby a volební právo, které se vykonává tajným hlasováním.

Práva národnostních a etnických menšin nalezneme ve třetí hlavě Listiny základních práv a svobod. Žádnému člověku nesmí vzniknout újma z toho, k jaké národnosti či etnické menšině přísluší. Těmto menšinám se zaručuje rozvoj vlastní kultury, jazyka a právo přijímat informace a rozšiřovat je v rodném jazyce. S tím souvisí i právo na vzdělání a používání vlastní řeči i v úředním styku.⁸

Čtvrtá hlava nese název Hospodářská, sociální a kulturní práva. Všichni máme zaručenou svobodnou volbu povolání, možnost podnikání. Stát stanovuje podmínky a omezení po výkon povolání či jiných činností. Nezávisle na státu vznikají různé odborové organizace, které se mohou svobodně sdružovat v rámci hospodářských

⁷ Zákon č. 2 ze dne 16. prosince 1922 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod. In: *Listina základních práv a svobod*, úvod. [online]. © 1993 [cit. 2013-10-29]. Dostupné z <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

⁸ Zákon č. 2 ze dne 16. prosince 1922 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod. Tamtéž.

i sociálních zájmů. Zákon stanovuje i právo na stávku, které nepřísluší soudcům, prokurátorům, příslušníkům ozbrojených sil a bezpečnostních sborů. Zaměstnanci mají právo na příslušnou odměnu za odvedenou práci. Ženy, mladiství a zdravotně postižení mají právo na speciální zdravotní podmínky. Ve stáří a při nezpůsobilosti k práci máme právo na hmotné zajištění dle stanov zákona. Všichni lidé mají právo na ochranu zdraví, bezplatnou zdravotní péči v rámci veřejného pojištění a zdravotní pomůcky. Pod ochranou zákona je rodina i rodičovství a zvláštní důraz je kladen na děti a mladistvé. Péče je zaručena těhotným ženám a narozeným dětem. Výchova dětí je právem rodičů. Rozhodnutím soudu mohou být děti rodičům odebrány. Každý má právo také na vzdělání a školní docházka je povinná po státem stanovenou dobu. Stát by měl zajistit bezplatné základní i střední vzdělání občanů. Je zde možnost zřizovat i jiné než státní školy v rámci podmínek stanovených zákonem a vzdělání je možné poskytovat i za úplatu. Poslední článek čtvrté hlavy se zabývá právem na příznivé životní prostředí a včasné a úplné informace o něm. Nikdo by životní prostředí, přírodní zdroje ani jiné přírodní a kulturní bohatství neměl poškozovat.⁹

Hlava pátá se týká práva na soudní a jinou právní ochranu. Každý má možnost domáhat se svých práv u nezávislého a nestranného soudu a má právo na náhradu škody při nezákonném soudním rozhodnutí. Máme právo na odepření výpovědi, na právní pomoc v řízení soudu a tlumočnicka, pokud hovoříme jiným jazykem. O vině za trestné činy rozhoduje pouze soud. Pokud nám nebyla prokázána vina, jsme po dobu šetření považováni za nevinné.

Poslední šestá hlava v Listině základních práv a svobod vymezuje společná ustanovení. Například pokud se někde vyskytuje slovo „občan“, myslí se tím občan České a Slovenské tehdejší Federativní Republiky. Pokud jde o základní práva a svobody, tak se tímto pojmem rozumí každý člověk bez ohledu na státní příslušenství. Stát poskytuje azyl cizincům, kteří jsou pronásledováni z politických důvodů. Poslední článek číslo čtyřicet čtyři shrnuje ještě další ustanovení související s omezením práv soudců a prokurátorů na podnikání. Některým lidem se může omezit právo na stávku.¹⁰

⁹ Zákon č. 2 ze dne 16. prosince 1922 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod. In: *Listina základních práv a svobod*, úvod. [online]. © 1993 [cit. 2013-10-29]. Dostupné z <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

¹⁰ Zákon č. 2 ze dne 16. prosince 1922 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod. Tamtéž.

1.3 Zákon o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech)

Tento zákon je klíčovým zákonem pro církve i náboženství. Zkoumá a upravuje postavení náboženských společností a církví, vede seznam registrovaných církví a upravuje působnost církví v rámci Ministerstva kultury. Zákon č. 3/2002 Sb. mimo jiné doplňuje předchozí Zákon o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností a také některá ustanovení z Listiny základních práv a svobod.¹¹

Zákon o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností z roku 2002 utváří dvoustupňový systém registrace organizací, zaměřených na náboženství, a církví. Aby se mohla náboženská skupina registrovat do prvního stupně, musí mít alespoň 300 dospělých členů s trvalým pobytem v zemi. Tato registrace skupinu opravňuje k omezeným daňovým úlevám. Stanovuje ale také každoroční povinnost podávat zprávu o činnosti a hospodaření. Po uplynutí stanovené desetileté čekací lhůty je skupina oprávněna požádat o registraci druhého stupně. Registrace druhého stupně je podmíněna předložením podpisové listiny členské základny, kterou musí tvořit nejméně 0,1 procenta obyvatel země, což je přibližně deset tisíc obyvatel. Menší náboženské skupiny mají tudíž často problém získat podpisy pro druhou registraci. Druhý stupeň registrace opravňuje organizaci k čerpání státních finančních prostředků. Náboženské skupiny, které se registrovaly před rokem 1991, tyto podmínky splňovat nemusí.¹²

1.3.1 Výklad zákona č. 3/2002 Sb.

Pro nová náboženská hnutí je nejvíce důležitá hlava druhá. Ta stanovuje podmínky pro vznik a působení náboženských společností a církví. V pátém paragrafu zákon

¹¹ *Zákon o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů.* [online]. © 2012 [cit. 2013-10-19]. Dostupné z <http://www.mkcr.cz/cz/cirkve-a-nabozenske-spolecnosti/pravni-predpisy/zakon-c-3-2002-sb-o-cirkvich-a-nabozenskych-spolecnostech-171526/>

¹² Úřad pro demokracii, lidská práva a práci. *Zpráva o svobodě náboženského vyznání ve světě 2008.* [online]. © 2008 [cit. 2013-10-20]. Dostupné z: <http://zod.reformace.cz/zprava-o-svobode-nabozenskeho-vyznani-v-cr-cislo-101>

zakazuje vznik a působení církví a náboženských společností, jejichž činnost by byla v rozporu s právními předpisy. Učení nebo činnost těchto organizací nesmí ohrožovat práva občanů, práva sdružení občanů ani stát. Církev a náboženská společnost, se nesmí ocitat v rozporu s veřejnými zájmy, diskriminovat fyzické osoby a podněcovat nenávisť.

V témže paragrafu ve třetím bodě zákon nepřipouští, aby vznikaly církve a náboženské společnosti, které omezují osobní svobodu osob tím, že využívají psychický a fyzický nátlak k vytvoření závislosti, jež může vést až k fyzickému, psychickému a ekonomickému poškozování osob a jejich rodinných příslušníků, poškodit jejich sociální vazby a omezit tak psychický vývoj nezletilých a jejich právo na vzdělání. Nezletilým se nesmí zabraňovat přijmout zdravotní péči odpovídající zdravotním potřebám.

Pokud církve a náboženské společnosti splňují výše zmíněné podmínky, mohou se podle šestého paragrafu stát právnickou osobou. Součástí je ovšem řádně podaný návrh na registraci. Registrované církve a náboženské společnosti zakládají církevní právnické osoby, které mají možnost provozovat školy pro výchovu svých duchovních.

Sedmý paragraf Zákona o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností je o zvláštních právech registrace církve a náboženských společností. Jmenovaná zvláštní práva se týkají práva vyučovat náboženství na státních školách, práva vykonávat duchovenskou službu v armádě a ve věznicích, práva ochranného léčení a ochranné léčby, práva na finanční zabezpečení, práva uzavírat sňatky, zřizovat církevní školy a zachovávat mlčenlivost.

Třetí hlava zákona popisuje registrační proces a postup při přiznání zvláštních práv. Součástí návrhu na registraci církve a společností musí být základní dokument subjektu, který se o registraci uchází, a podpisy tří set lidí, kteří se k této církvi nebo náboženské společnosti hlásí. Všichni zúčastnění musí být starší osmnácti let a musí se jednat o občany České republiky nebo cizince s trvalým pobytem. Dokument obsahuje údaje o sídle církve nebo náboženské společnosti, statutárních orgánech, člancích víry, organizační struktuře, zapojení do struktur mimo území České republiky atd.¹³

¹³ *Zákon o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů.* [online]. © 2012 [cit. 2013-10-27]. Dostupné z <http://www.mkcr.cz/cz/cirkev-a-nabozenske-spolecnosti/pravni-predpisy/zakon-c-3-2002-sb-o-cirkvich-a-nabozenskyh-spolecnostech-171526/>

V paragrafu 11 se uvádí, že zvláštní práva jsou udělena jen církvím a náboženským společnostem, které jsou podle tohoto zákona registrovány nejméně deset let nepřetržitě, plní řádně své závazky a alespoň deset let před podáním návrhu zveřejňují své výroční zprávy. Návrh musí také obsahovat podpisy jedné promile obyvatelstva České republiky (pouze zletilých občanů nebo cizinců s trvalým pobytem) vypočítané na základě údajů posledního sčítání lidu.

Třetí hlava se zabývá i postupem registrujícího orgánu, kterým je Ministerstvo kultury, a změnami a doplňky údajů. Čtvrtá hlava pojednává o církevních právnických osobách, pátá o rejstřících registrovaných subjektů, šestá zahrnuje zrušení zvláštních práv i zrušení registrace samé. Podstatným bodem této hlavy je, že v předešlých ustanoveních byla zaručena kontinuita postavení církví a náboženských společností, registrovaných na základě právních norem. Sedmý paragraf zaručuje kontinuitu výkonu zvláštních práv a shrnuje společná ustanovení. V příloze zákona č. 3/2002 Sb. nalezneme seznam již registrovaných církví a náboženských společností.¹⁴

1.3.2 Výsledek změny zákona v roce 2002

Zákon č. 3/2002 Sb. nabízí novým náboženským hnutím tři možnosti působení: bez registrace, s registrací a s registrací s přiznáním zvláštních práv. Církev ani náboženské společnosti se nesmí dostat do rozporu nejen s právními předpisy a demokratickými zásadami, ale ani s představami společnosti o bezpečné a nezištné náboženské skupině. V důvodové zprávě k návrhu zákona, přijatého pod číslem 3/2002 Sb., se píše o povinnosti státu „*chránit občany před působením nebezpečných sekt, které omezují zejména svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání*“. Přestože zákon neumožňuje vznik a působení církví a náboženských společností, které tuto představu nesplňují, není v žádném paragrafu zmíněn mechanismus, který by vzniku zamezil.¹⁵

Pokud se chce nové náboženské hnutí zaregistrovat a dodržet ustanovení pátého paragrafu, může o registraci požádat za poměrně jednoduchých podmínek. Jediným

¹⁴ *Zákon o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů.* [online]. © 2012 [cit. 2013-10-27]. Dostupné z <http://www.mkcr.cz/cz/cirkev-a-nabozenske-spolecnosti/pravni-predpisy/zakon-c-3-2002-sb-o-cirkvich-a-nabozenskych-spolecnostech-171526/>

¹⁵ VOJTÍŠEK, Z., *Nový český konfesní zákon a právní postavení nových náboženských hnutí v České republice.* Teologická revue 74 (2), 2003. s. 197-206. ISSN 1211-7617.

omezujícím faktorem může být počet lidí, kteří se k dané církvi či náboženské organizaci hlásí, ale jestliže je podmínkou pro založení hnutí, aby mělo již svou organizační strukturu, poslání, stanovené cíle a podoby víry, neměla by být hranice tři set lidí překážkou.¹⁶

Náboženské společnosti nebo hnutí, která chtějí mít přiznány zvláštní práva, musí mít v současnosti přibližně deset tisíc příznivců. V dnešní době, kdy věřících lidí ubývá, představuje tato podmínka značný problém. Uspějí jen největší a nejznámější náboženské organizace jako například všeobecná společenství českých muslimů, hinduistů nebo buddhistů.

Registrace církví a náboženských společností probíhá už přes půl století, ale teprve od roku 1991 je podmíněna určitým počtem osob přihlášených osob k organizaci.¹⁷ Díky tomu, že nový zákon č. 3/2002 Sb. zaručuje kontinuitu práv těm církvím a náboženským společnostem, které byly registrovány před rokem 1991, najdeme mezi nimi i takové, jejichž členská základna nedosahuje počtu, který pro výkon zvláštních práv vyžaduje zákon.

Důvodem stanoveného vysokého počtu členů organizace je pravděpodobně obava z utváření skupin, s nimiž české úřady nemají zkušenosti. Účelem může být donucení příslušníků netradičních náboženství, aby se sdružili a vytvořili větší organizace, které případný extremismus eliminují.¹⁸

1.3.3 Přijetí zákona - kontext, důvody

Zákon o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů z roku 2002 zrušil a nahradil dvě dřívější právní normy, konkrétně zákon č. 308/1991 Sb. o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností a zákon České národní rady č. 161/1992 Sb. o registraci církví a náboženských společností. Zákon první, o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností, dával registrovaným církvím a náboženským společnostem práva, jejichž rozsah nyní odpovídá zvláštním právům,

¹⁶ VOJTÍŠEK, Z., *Nový český konfesní zákon a právní postavení nových náboženských hnutí v České republice*. Teologická revue 74 (2), 2003. s. 197-206. ISSN 1211-7617.

¹⁷ TRETERA, J. R. *Stát a církev v České republice*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. s. 73. ISBN 80-7192-455-5.

¹⁸ VOJTÍŠEK, Z., *Nový český konfesní zákon a právní postavení nových náboženských hnutí v České republice*. Teologická revue 74 (2), 2003. s. 197-206. ISSN 1211-7617.

kteřá stanovuje zákon č. 3/2002 Sb. Jako podmínku pro zahájení registračního řízení poprvé uvedl počet osob, které se k dané náboženské společnosti hlásí.¹⁹

Zákon č. 161/1992 Sb., počet příznivců zkonkretizoval na deset tisíc osob s výjimkou církví, které jsou členy Světové rady církví, těm stačilo k registraci pouze pět set zletilých osob. Zákon České národní rady měl v seznamu devatenáct církví a náboženských společností s působností na území České republiky, registrovaných podle předchozích právních norem. V letech 1991-2002, kdy byly tyto zákonné normy platné, k nim přibyly pouze dvě náboženské společnosti. V roce 1993 to byla Náboženská společnost Svědkové Jehovovi a roku 1995 Luterská evangelická církev augšpurského vyznání v České republice. V rozporu se zákonem č. 83/1990 Sb. se řada náboženských společností registrovala jako občanská sdružení, protože to bylo snazší, než se registrovat jako církev. Ministerstvo vnitra jako zákonodárce nezjišťuje, jestli občanské sdružení vyvíjí či nevyvíjí náboženskou činnost. Nový zákon č. 3/2002 Sb. zlehčil přístup k registraci novým hnutím tak, že hranici členů snížil na tři sta. Zjednodušená registrace má napomoci tomu, aby se náboženské skupiny registrovaly jako církve a náboženské společnosti a ne jako občanská sdružení.

Nastavení přísnějších podmínek registrace bylo ovlivněno restriktivním zákonem proti sektám, který přijal francouzský parlament roku 2001. Po sérii hromadných vražd a sebevražd se obecně rozšířila obava z extremismu v náboženských hnutích. Atmosféru posílily i další katastrofické události, k nimž během 20. století došlo.

Pro získání zvláštních práv zůstal počet členů skoro stejně vysoký jako v původním zákoně č. 161/1992 Sb. Zákon č. 3/2002 Sb. navíc stanovil povinnou lhůtu nepřerušeno provozování církve nebo náboženského hnutí od registrace a nejméně desetiletou povinnost podávání výročních zpráv, které musí náboženská společnost dodržovat. Pokud registrovaný subjekt tento závazek nedodrží, nemůže aspirovat na zvláštní práva.²⁰

Zákon č. 3/2002 Sb. přijala Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky dne 27. listopadu 2001. Odmítnul ho jak Senát Parlamentu České republiky, tak prezident. V polovině prosince 2001 Poslanecká sněmovna zákon přijala. Účinnosti

¹⁹ VOJTÍŠEK, Z., *Nový český konfesní zákon a právní postavení nových náboženských hnutí v České republice*. Teologická revue 74 (2), 2003. s. 197-206. ISSN 1211-7617.

²⁰ VOJTÍŠEK, Z., *Nový český konfesní zákon a právní postavení nových náboženských hnutí v České republice*. Tamtéž.

nabyl dne 7. ledna 2002. Některé diskutované paragrafy byly začátkem roku 2003 Ústavním soudem zrušeny.²¹

1.3.4 Důsledky přijetí zákona

V roce 2002, kdy zákon nabyl účinnosti, se úspěšně zaregistrovaly čtyři církve a náboženské společnosti. Vznikla Církev Křesťanská společenství, Obec křesťanů v České republice, Mezinárodní společnost pro vědomí Krišny, Hnutí Hare Krišna, a Česká hinduistická náboženská společnost. Téhož roku zamítlo Ministerstvo kultury registraci Ekumenické církve svatého Jana Jeruzalémského, řádu rytířů Rhodosu a Malty.²²

S ohledem na počet nových náboženských hnutí v republice byl počet registrací opravdu nízký. Důvodem mohl být fakt, že registrace nenabízela dostatek výhod pro subjekty, které měly do budoucna malou šanci splnit podmínky pro získání zvláštních práv, nebo obavy těchto subjektů z případného zneužití osobních údajů, povinných pro registraci. Z pohledu mnohých organizací je registrace velice obtížná a již první registrovaní odhalili řadu nesnází. Například § 10 odst. 3) písm. b vyžaduje předložení základního dokumentu církve a náboženské společnosti, který musí stanovovat poslání církve a náboženské společnosti a základní články její víry, což se stalo nelehkým úkolem pro Obce křesťanů v České republice. Ti totiž zjistili, že nenachází shodu ve svých náboženských postojích, což zákon nepředpokládá a ani neřeší. U některých církví by se mohlo jednat o přímý rozpor s náboženskou tradicí, ze které daná náboženská skupina vychází.²³

Pátý paragraf, který se zabývá posuzováním, zda je církev a náboženská společnost, žádající o registraci, schopná splnit kvalitativní podmínky, je také diskutabilní. Zákon nestanovuje povinnost církve a náboženské společnosti uvádět okolnosti svého vzniku ani příslušnost k jiné známé náboženské skupině. Pokud neznáme činnost dané církve či náboženské organizace v zahraničí, je obtížné hodnotit

²¹ VOJTÍŠEK, Z., *Nový český konfesní zákon a právní postavení nových náboženských hnutí v České republice*. Teologická revue 74 (2), 2003. s. 197-206. ISSN 1211-7617.

²² *Data registrace církví a náboženských společností a svazů církví a náboženských společností*. [online]. © 2007. [cit. 2013-11-09]. Dostupné z <http://www.mkcr.cz/cz/cirkve-a-nabozenske-spolecnosti/registrace-a-evidence/data-registrace-cirkvi-a-nabozenskych-spolecnosti-a-svazu-cirkvi-a-nabozenskych-spolecnosti-11263/>

²³ VOJTÍŠEK, Z., *Nový český konfesní zákon a právní postavení nových náboženských hnutí v České republice*. Teologická revue 74 (2), 2003. s. 197-206. ISSN 1211-7617.

kvalitu daného náboženství. Ze zákona vyplývá, že by církev či náboženská společnost měla v České republice působit po nějaký čas bez registrace a teprve poté se subjekt registrovat pod stejným nebo podobným názvem, pod nímž dosud působila.²⁴

1.4 Demografie náboženství

Česká republika má rozlohu 78 865 kilometrů čtverečních a 10,5 milionů obyvatel. Český statistický úřad zkoumal v roce 2001 náboženskou příslušnost obyvatel republiky a zjistil, že od roku 1991 počet věřících klesl. K náboženskému vyznání se přihlásila zhruba třetina obyvatel, zatímco v roce 1991 to byla téměř polovina. Bez vyznání bylo roku 2001 více než 6 miliónů lidí (nevěřících 59%, věřících 32,1% a nezjištěno u 8,8% obyvatelstva). Největší podíl věřících lidí se hlásí k Římskokatolické církvi, a to 26,8% obyvatel České republiky, což je 83,4% z celkového počtu věřících lidí. Českobratrská církev evangelická čítá 3,7% z počtu věřících a Církev Československá husitská 3% lidí s náboženským vyznáním. Zatímco dvěma posledně jmenovaným církvím počet během deseti let klesal, ostatním menším církvím věřících přibývalo. K takovým patří Evangelická církev augsburského vyznání v ČR a Slezská církev evangelická augsburského vyznání. Obě působí hlavně v severovýchodní části Moravskoslezského kraje. Známa je také Pravoslavná církev v českých zemích, působící hlavně v Praze a v Ústeckém kraji. Kolem devíti tisíc věřících má Církev bratrská a Církev adventistů sedmého dne. K církvím s větší členskou základnou patří také rozporuplně přijímaná nekřesťanská církev Svědkové Jehovovi. V roce 2001 měla 23 000 přívrženců a tím se stala čtvrtou nejpočetnější církví. Ze světového náboženství u nás převládá Buddhismus se 7 tisíci věřících a Islám s více než 3,5 tisíci věřících.²⁵

Co se týče pohlaví, ženy zauímají větší procento (přes 53%) věřících než mužů (necelých 29%). Tento fakt může být zapříčiněn větším procentem žen v populaci a tím, že se dožívají vyššího věku. U mladších lidí dochází k poklesu náboženské víry.

²⁴ VOJTÍŠEK, Z., *Nový český konfesní zákon a právní postavení nových náboženských hnutí v České republice*. Teologická revue 74 (2), 2003. s. 197-206. ISSN 1211-7617.

²⁵ *Náboženské vyznání obyvatelstva podle výsledků SLDB 2001*. [online]. © 2001 [cit. 2013-11-16]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/nabozenske_vyznani_obyvatelstva_podle_vysledku_slbd_2001753951

Ke změně dochází až okolo padesátého roku člověka a značný nárůst zaznamenáváme u šedesátníků, kteří si na víře více zakládají. V této věkové kategorii zaznamenáváme až 62% věřících lidí. Poměrně zajímavá je souvislost mezi náboženským vyznáním a vzděláním. Zjistilo se, že mezi věřícími převládají lidé s nižším vzděláním. Největší rozdíl, ve vzdělání mezi věřícími a ateisty, je u středoškoláků (maturitu má třetina ateistů a čtvrtina věřících). Náboženství můžeme měřit i z hlediska národností. Největší procento zastává polská menšina, dále Slezané, Němci, Slováci, Romové, Moravané a na posledním místě Češi. Všechny národnostní skupiny se z více než z 80% hlásí k římskokatolické církvi až na občany polské národnosti, z nichž se k této církvi hlásí jen dvě třetiny. Počet věřících se zjišťuje také v krajích České republiky. Nejmenší procento věřících je v Ústeckém kraji, a to kolem 15%. Podobná situace je v okolních krajích, v Libereckém a Karlovarském. Důvodem může být poválečný odsun Němců a nové osídlení této oblasti lidmi, kteří si ještě neukotvili pevně své náboženské tradice. Nejvíce věřících je ve Zlínském kraji, na Vysočině a v Jihomoravském kraji.²⁶

Římskokatolická církev se v České republice rozděluje na osm diecézí. V čele diecéze je biskup nebo arcibiskup. Každá diecéze se dělí na děkanáty, kterých je 110, a dále na farnosti, těch je 3112. Rozlohou jsou největšími diecézemi českobudějovická a královéhradecká, nejmenší je ostravsko-opavská.²⁷

Tab 1: Počty věřících, kněží a kostelů podle diecézí, SLDB 2001, ČBK 2003

Diecéze	rozloha	obyvatelé	katolíci	děkanáty	farnosti	kněží	kostely
českobudějovická	12500	743000	237000	11	361	147	511
královéhradecká	12270	1255000	307000	12	447	225	1008
litoměřická	9640	1330000	162000	10	437	128	1137
plzeňská	9236	795000	142000	10	324	95	574
pražská	8990	2062000	370000	14	378	240	881
brněnská	10597	1354000	533000	20	452	367	1153
olomoucká	10088	1376000	570000	22	437	352	1289
ostravsko-opavská	6273	1315000	420000	11	276	207	580

Vysvětlivky: Rozloha je v km², počty věřících podle SLDB 2001.

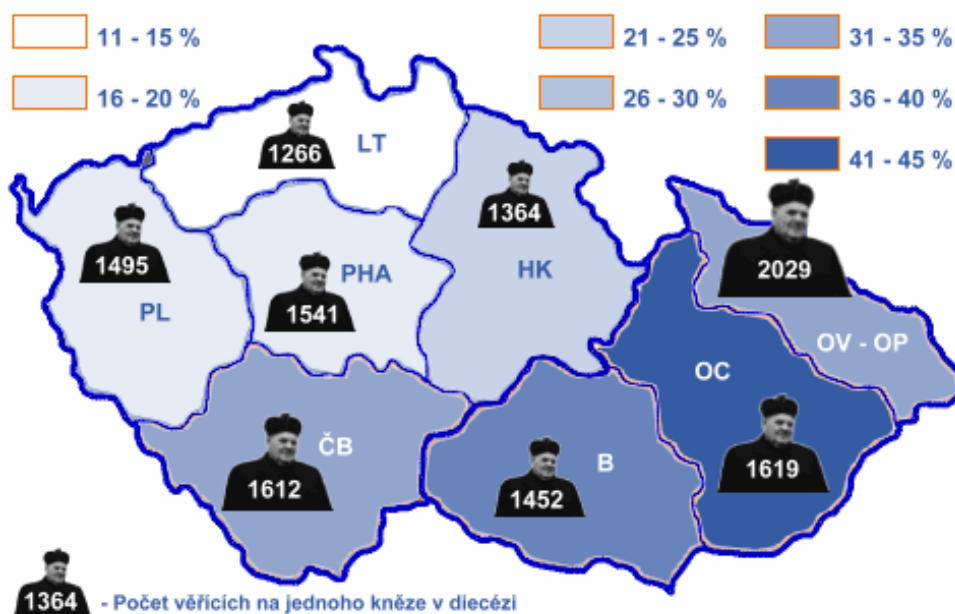
Zdroj: Česká biskupská konference ČBK, 2003. Dostupné z http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=161

²⁶ *Náboženské vyznání obyvatelstva podle výsledků SLDB.* [online]. © 2001 [cit. 2013-11-16]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/nabozenske_vyznani_obyvatelstva_podle_vysledku_sldb_20_01753951

²⁷ *Analýza: víra deklarovaná x realizovaná.* [online]. © 2005 [cit. 2013-11-16]. Dostupné z http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=161

Z výše uvedené tabulky vyplývá, jaké je procento věřících v rámci té které diecéze. Nejvíce katolíků má olomoucká diecéze (42%) a nejméně litoměřická (12%). Tabulka zobrazuje větší procento věřících na Moravě než v Čechách. Česká biskupská konference v roce 2003 sčítala počty kněží, čímž v souvislosti na sčítání lidu domů a bytu z roku 2001 můžeme spočítat, kolik věřících připadne na jednoho kněze. Diecéze s nejnižším počtem věřících má nejméně kněží, nejvíce nábožensky založených lidí pochází z ostravsko-opavské diecéze, kde vychází na jednoho kněze 2029 věřících.²⁸

Graf 1: Podíl katolíků v jednotlivých diecích, SLDB 2001, počet věřících na 1 kněze.

Vysvětlivky: Počty věřících představují deklarování věřící podle SLDB 2001, nikoli dle sčítání ČBK.
Zdroj: Sčítání lidu domů a bytů v roce 2001, počty kněží - Česká biskupská konference, 2003 Dostupné z http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=161

Česká biskupská konference dělala v letech 1999 a 2004 průzkum účastníků na nedělních bohoslužbách. V prvním uvedeném roce přišlo na nedělní bohoslužby 4,2% populace a o 5 let později 4%. V roce 2004 bylo mezi účastníky 39% mužů a 32% výdělečně činných občanů. Průměrný věk návštěvníků bohoslužeb byl 48 let. Sčítalo se vždy první neděli po Velikonocích, kdy každý příchozí obdržel sčítací lístek, který měl za úkol vyplnit.²⁹

²⁸ *Analýza: víra deklarovaná x realizovaná.* [online]. © 2005 [cit. 2013-11-16]. Dostupné z http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=161

²⁹ *Analýza: víra deklarovaná x realizovaná.* Tamtéž.

1.4.1 Náboženství v průzkumech českých agentur

Průzkum veřejného mínění agentury STEM v roce 2007 ukázal, že 28% dotázaných lidí věří v Boha a 48% se nazývá ateisty. Z průzkumu vyplynulo, že jen 18% lidí pod 29 let věřilo v Boha a až 42% nad 60 let je věřících. Opět se potvrzuje výsledek z roku 2001, že více věřících je žen (36%) než mužů (20%). Také regiony prokázaly stejné výsledky jako před 6 lety. Nejvíce věřících je na Moravě, ve Zlínském a v Jihomoravském kraji. Středisko empirických výzkumů zjistilo, že velký vliv na náboženské vyznání má rodinné prostředí a výchova. Pokud člověk vyrůstá v nábožensky orientované rodině, bude pravděpodobně také věřit v Boha. Procento náboženských rodin je od 90. let neměnné. 37% respondentů odpovědělo, že vyrůstá v rodině, která věří v Boha. Další otázkou agentury bylo, jestli lidé navštěvují kostely o Vánocích. Už od roku 1995 asi dvě pětiny lidí odpovídá, že ano. Je zajímavé, že pro nevěřící se tento zvyk stal jakýmsi kulturním fenoménem. Zkoumalo se též, jak často se věřící účastní bohoslužeb. Pravidelně je navštěvuje 32% dotázaných, 58% je navštěvuje méně a 10% vůbec.³⁰

Centrum pro výzkum veřejného mínění na podzim roku 2004 zkoumalo hodnotové orientace české veřejnosti. Kategorie přátelé a známí, veřejná činnost a politika, rodina, náboženský život, práce a volný čas měli respondenti očíslovat od 1 do 6 podle preferencí. Na prvním místě jasně zvítězila rodina, ale na posledním místě možná nečekaně skončil náboženský život. Mezi první tři místa řadilo náboženský život jen 11,1% dotázaných a vzhledem k tomu, že pro 59,2% ostatních respondentů skončilo náboženství na posledním místě, předčila ho v hodnotovém žebříčku dokonce i politika. Samozřejmostí je, že lidé, kteří věří v Boha, staví víru na vyšší hodnotovou pozici než ateisti.³¹

Dalším šetřením Centra pro výzkum veřejného mínění byl roku 2006 průzkum na téma Češi a tradice. Respondenti odpovídali na otázku, které tradice (rodinné, lidové, národní, náboženské) jsou pro ně důležité. Otázka CVVM zněla: „*Zamyslíte-li se nad dodržováním různých tradic, jak je pro Vás důležité: a) připomínat si státní výročí, b) připomínat si náboženské svátky, c) navštěvovat bohoslužby, d) udržovat hroby*“

³⁰ *Víra v Boha a názory na církve v české společnosti*. [online]. © 2007 [cit. 2013-11-16]. Dostupné z <http://www.stem.cz/clanek/1262>

³¹ *Hodnotové orientace české veřejnosti*. [online]. © 2004 [cit. 2013-11-16]. Dostupné z http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a3163/f3/100433s_ov50107.pdf

*příbuzných, e) účastnit se rodinných setkávání, f) dodržovat lidové zvyky, g) slavit Vánoce?*³²

Výsledky šetření vykazaly, že pro 93% dotázaných je důležité slavit vánoční svátky, 89% lidí považuje za důležité udržovat hrob příbuzných, dále 88% dává přednost rodinným setkáním, 65% procent nadřazuje oslavu státních výročí, slavení náboženských svátků zdůrazňuje 57% respondentů a pouhých 21% má za důležité navštěvovat bohoslužby. V dalším třídění tohoto výzkumu se ukazuje, že ženy mají větší vztah k dodržování tradic (oslav y náboženských svátků, návštěvy bohoslužeb, uctívání lidových zvyků) než muži. Dle očekávání i zde věřící kladou větší důraz na náboženské oslavy než ostatní. Opět se potvrdilo, že důležitým faktorem ve stanovení hodnot hraje věk. Lidé kolem šedesáti let tíhnou k náboženským tradicím a bohoslužbám více než mladší věkové kategorie.³³

Nejnovější průzkum CVVM reflektující téma náboženství je ze září 2013 a nese název *Důvěra k některým institucím veřejného života - září 2013*. Průzkumníci společnosti se ptali takto: „*Řekněte prosím, důvěřujete nebo nedůvěřujete a) soudům, b) policii ČR, c) armádě, d) tisku, e) televizi, f) rádiu, g) odborům, h) církvi, i) neziskovým organizacím, j) bankám, k) internetu?*“³⁴ Odpovědi ukázaly, že největší důvěru u lidí má armáda, dále policie a rozhlas. Důvěra převažuje u odborů, neziskových organizací, soudů a internetu. Skoro stejnou míru důvěry a nedůvěry má televize a převažující nedůvěra pak panuje u bank, tisku a církve. Církve skončily úplně nejhůře, a to s 24% důvěřujících a 66% nedůvěřujících.³⁵

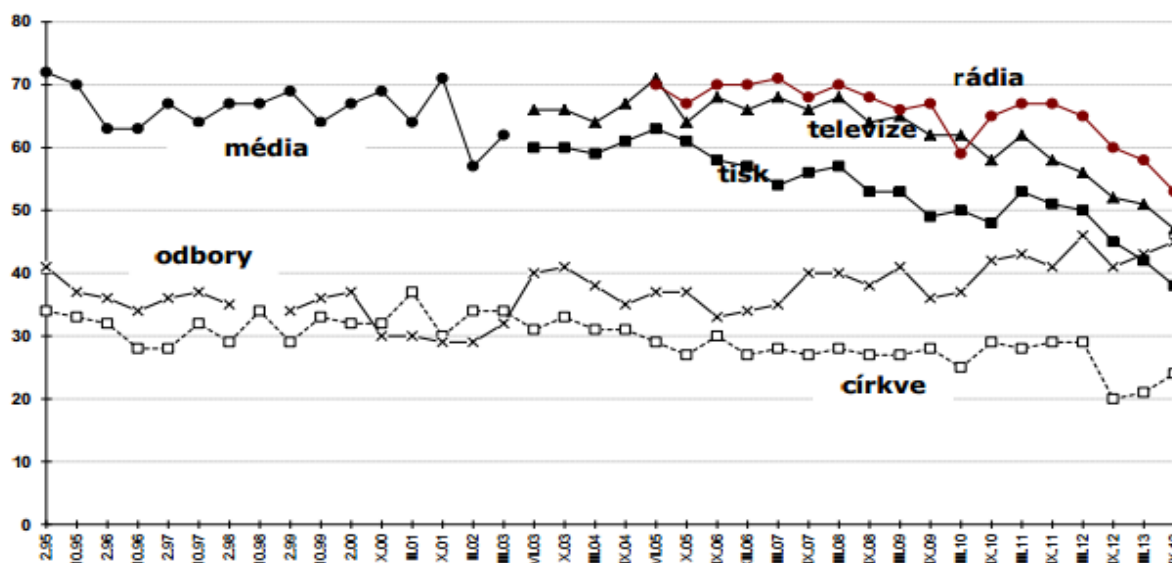
³² *Češi a tradice*. [online]. © 2006 [cit. 2013-11-16]. Dostupné z http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a3368/f3/100641s_or70115.pdf

³³ *Češi a tradice*. Tamtéž.

³⁴ *Důvěra některým institucím veřejného života - září 2013*. [online]. © 2013 [cit. 2013-11-16]. Dostupné z http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7068/f3/po131004.pdf

³⁵ *Důvěra některým institucím veřejného života - září 2013*. Tamtéž.

Graf 2: Vývoj důvěry médiím, odborům, církvím (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR. Dostupné z http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7068/f3/po131004.pdf

Z grafu je patrné, že důvěra v média v posledních letech výrazně klesá, přesto je na tom rádio stále nejlépe. Odbory u lidí důvěry postupně nabývají lidí a nyní už dosahují na úroveň televize. Církev zažily roku 2012 velký propad v důvěryhodnosti, která sice nyní narůstá, ale přesto jsou církve nejméně důvěryhodné, alespoň podle respondentů odpovídajících agentuře CVVM.³⁶

³⁶ *Důvěra některým institucím veřejného života - září 2013*. [online]. © 2013 [cit. 2013-11-16]. Dostupné z http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7068/f3/po131004.pdf

2. POSTAVENÍ CÍRKVÍ V ČR

„Není sporu o tom, že církve a náboženské společnosti existují nezávisle na státním útvaru, neodvozují svoji moc od moci státní a že církevní právo není součástí práva státu. Podle čl. 2 odst. 1 Listiny se stát nesmí vázat ani na výlučnou ideologii, ani na náboženské vyznání. Z toho vyplývá, že stát musí být oddělen od konkrétních náboženských vyznání.“³⁷

Ústavní soud označil naši republiku za laickou, tedy nekonfesní, světskou, sekulární, když v nálezu ze dne 27. 11. 2002 uvedl: *„Česká republika je založena na principu laického státu“*. Stát si zakládá na demokratických hodnotách a nemůže být tedy vázán na ideologii nebo náboženské vyznání. Převládá zde pluralismus, svoboda náboženského vyznání, směry náboženství by měly být různorodé. Stát do činnosti církve a náboženské společnosti nemůže nijak zasahovat, a co se týče vnitřních záležitostí organizace, státní soudy nemohou případy přezkoumávat.³⁸

Postavení církví u nás možná charakterizuje vyjádření kněze a teologa Tomáše Halíka: *„Kamkoliv v Evropě přijedu, uslyším, že naše země je na základě sčítání lidu považována za snad nejnezbožnější nejen v Evropské unii, ale možná na celé planetě. Někteří její obyvatelé to konstatují z neznámých důvodů dokonce s jakousi hrdoostí“*.³⁹

2.1 Sekularizace v České republice

Z pohledu evropských států působí Česká republika jako zvláštní případ nenáboženské společnosti, který se těžko srovnává s jinou zemí v Evropě. My sami si to možná nepřipouštíme, ale zvenčí to lze vidět lépe. Situaci náboženství v České republice dokazují výsledky průzkumů českých i zahraničních agentur. Religiozitu můžeme srovnávat i s jinými státy a sledovat proměny v uplynulých letech. Nejblíže má

³⁷ *Nález ÚS ze dne 21. 11. 2007*. sp. zn. IV.ÚS 34/06. [online]. © 2007. [cit. 2013-11-16]. Dostupný z <http://www.judikaty.info/cz/document/uscr/29816/?nohist=&nhid=>

³⁸ KRÍŽ, J. *Neutralita, nebo nepřátelství? Poznámky ke vztahu státu a náboženství*. [online]. © 2010. [cit. 2013-11-16]. Dostupné z <http://www.teologicketexty.cz/casopis/2011-1/Neutralita-nebo-nepreatelstvi-Poznamky-ke-vztahu-statu-a-nabozenstvi.html>

³⁹ HALÍK, T. *Noc zpovědníka: Paradoxy malé víry v postoptimistické době*. 1.vyd. Praha: NLN, s.r.o., 2005. ISBN 80-7106-777-6.

k sekularizaci v Česku Estonsko, jak uvádí některé výsledky průzkumů. Termíny sekularizace, nebo také ateizace, dezeklesializace a odnáboženštění vyjadřují proces, při němž dochází k oslabování náboženské víry, odmítání hodnotových představ a absencí chování dle křesťanských zásad. Sekularizaci rozumíme ústup náboženství ze sféry veřejné, přičemž myšlení a instituce náboženství ztrácejí společenské hodnoty.⁴⁰

Na nízké religiozitě v České republice se pravděpodobně podílejí čtyřicetiletá komunistická propaganda, pronásledování věřících a cenzura náboženského tisku, určité to ale není jediná příčina. Problém současné situace začal už ve vzdálenější minulosti. Svým dílem k tomu jistě přispěla i modernizace v 19. století a snahy o vlastní národní identitu. Římskokatolická církev byla spojována s germanizačním tlakem uvnitř rakouské monarchie. Probíhala zde také rekatolizace, která byla velice povrchní, hlavně ve středních Čechách. Existovala náboženská tolerance, avšak na jednotlivá náboženství se nehledělo. Už tehdy docházelo k rozdílům mezi Čechy a Moravou. V Čechách vládlo formální náboženství, které nemělo silnou podporu a bylo doplňováno dominantním moravským katolicismem. Katolická církev jako instituce byla symbolem habsburské monarchie, kterou Češi nechtěli přijmout, zároveň nemohli odmítat církev jako takovou, protože její součástí byli i čeští a moravští duchovní. Na jedné straně byla církev reprezentována představiteli rakouské šlechty, kteří zastávali významné církevní pozice, jako třeba brněnský biskup a pražský arcibiskup Pavel hrabě Huyn. Na druhé straně církev reprezentoval národně orientovaný kněz, politik a olomoucký arcibiskup Antonín Cyril Stojan. V Čechách docházelo k postupné sekularizaci a moravská menšina, fixovaná na katolickou církev, se snažila prostřednictvím nižšího a středního kléru angažovat v české národní politice. Část české společnosti, která se nemohla smířit s ústupem náboženství a protikatolickými tendencemi, se začala shromažďovat, aby šířila katolické zájmy. Začíná se tak formovat tzv. sloupová politická kultura. Použití sloupů se poprvé objevilo v Nizozemí na konci padesátých let. Pojem „sloup“ představuje skupiny katolíků, které tvoří politické strany, mají vlastní tisk a sdělovací prostředky. Církev se snažila pomocí propagandy a vytváření různých organizací utvořit vlastní sloup jako obrannou reakci na migraci obyvatel do měst, která církev čím dál více oslabovala. Na založení socialistických odborů reagovala založením katolického dělnického hnutí, když vznikl konfesijně neutrální liberální svaz zaměstnavatelů, byl

⁴⁰ FIALA, P. *Laboratoř sekularizace: Náboženství a politika v ne-náboženské společnosti: český případ*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. s. 9-24. ISBN 978-80-7325-141-3.

založen i konfesní svaz katolických zaměstnavatelů a podobně. Církev si utvářela samostatné organizace, které byly nezávislé na jiných politických táborech. Výhodou těchto organizací bylo, že si vytvářely vlastní vnitřní struktury, na druhou stranu se tím církev izolovala od české společnosti. Tím, že církevní organizace tvořily menšinu, se časem stali cizím prvkem hlavně v Čechách. Na Moravě katolíci tvořili silnou politickou stranu, která ovšem sekularizaci zastavit nedokázala. Vznik samostatného Československa v roce 1918 celou situaci ještě zhoršil.⁴¹

Formálně se ke katolickému náboženství hlásilo 80% obyvatel, ale tehdejší doba nevytvářela příznivé podmínky pro tuto víru. V meziválečném období se vztahy Československa a Svatého stolce srovnaly a polevily protikatolické útoky, čímž se zlepšovalo katolické prostředí. V čele konfesijně katolické Československé strany lidové byl kněz Jan Šrámek, který náboženství zařadil do svého programu, a když se za 2. světové války stal předsedou české exilové vlády, podporoval existenci katolíků v české společnosti. Při tehdejší volbě prezidenta to byli právě katolíci, kteří přispěli ke zvolení Eduarda Beneše prezidentem. Přestože se počet katolíků ve třicátých letech zvětšil, nebyli stále součástí společnosti. Situace katolické církve se nezměnila ani po 2. světové válce a nástup komunismu její možnosti zcela eliminoval.⁴²

Po celé 20. století se musela katolická církev obejít bez intelektuálů a velkých spisovatelů, kteří by ji propagovali a veřejně šířili. Většina elity se vyjadřovala spíše protikatolicky nebo své názory tajila, což mělo za důsledek špatné postavení církve. Tomáš Halík mluví o tzv. plaché zbožnosti, kterou se charakterizují současní i minulé intelektuálové. Ti se někdy vyjadřovali sice protikatolicky, ale v jejich dílech byly skryté náboženské hodnoty. Pokud se podíváme na všechny jmenované historické i kulturní aspekty, není divu, že náboženství nemá v české společnosti vysoké postavení. Přelom osmdesátých a devadesátých let znamenal pro církev krátké znovuzrození a díky kardinálu Tomáškoví, který bojoval proti komunistům, vyvolal spousty očekávání. Bohužel po krátkém boomu se vše vrátilo do stejných kolejí.⁴³

⁴¹ FIALA, P. *Laboratoř sekularizace: Náboženství a politika v ne-náboženské společnosti: český případ*. 1.vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. s. 25-33. ISBN 978-80-7325-141-3.

⁴² FIALA, P. *Laboratoř sekularizace: Náboženství a politika v ne-náboženské společnosti: český případ*. 1.vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. s. 33-35. ISBN 978-80-7325-141-3.

⁴³ FIALA, P. *Laboratoř sekularizace: Náboženství a politika v ne-náboženské společnosti: český případ*. 1.vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. s. 36-38. ISBN 978-80-7325-141-3.

Ani právní úpravy, v podstatě neomezená působnost, obnova struktur církve a další aktivity nedokázaly posílit postavení katolické církve. V 90. letech zaznamenala pokles důvěry, vliv na společnost i na jednotlivce se snížil a religiozita jako taková byla méně deklarovaná i praktikovaná, jak ukazují průzkumy od roku 1991. V posledních deseti letech stále přibývá nevěřících, což nejvíc ubírá na počtu právě katolíkům. Bohužel, důvěra klesá nejen u nevěřících, ale také u členů církve. Zvláštní je, že ani média se od sametové revoluce nikdy k církvím negativně nevyjadřovala a byla spíše buď zdrženlivá, nebo vstřícná. Ani veřejnost vlastně nikdy nebyla nepřátelská. Problémem se zdá být hlavně lhostejnost k církvím. Pro jiné státy je stav naší sekularizace nepochopitelný, už z toho důvodu, že vlastně církve podporujeme jak ve vzdělávání a realizaci náboženských obřadů, tak v placené duchovní službě. Všechny tyto zmíněné výhody nejsou v mnoha zemích samozřejmostí, a přesto v těchto zemích najdeme vyšší procento věřících lidí.⁴⁴

2.1.1 Církev v období komunismu

V roce 1945 přijala první československá poválečná vláda tzv. Košický vládní program, který sdílel myšlenky Sovětského svazu a ukončil tím všechny předešlé principy duchovní i humanitní, které republika dodržovala. Nejdůležitějším bodem se stalo spojenectví mezi Československem a Sovětským svazem a součinnost ve všech směrech vojenských, politických, hospodářských i kulturních. Základní občanské svobody program zmiňoval až koncem páté hlavy, kde zaručoval svobodu osobní, shromažďovací, spolčovací, slova, tisku a písma, učení a svědomí a náboženského vyznání. Do lidem vytvořených organizací ale nesměli být infiltrováni zrádci národa, fašisté a jiní nepřátelé státu. V hlavě patnácté Košického vládního programu se uvádělo, že z učebnic a pomůcek bude odstraněno vše antisovětské, mládež bude poučována o SSSR a ruský jazyk bude na prvním místě.⁴⁵

Někteří lidé tento program nebrali vážně, ale ti, kdo ho podepsali, záhy zjistili, že ho budou nuceni dodržovat. Oblast vzdělávání a vědy mělo na starost Ministerstvo školství a osvěty pod vedením komunisty Zdeňka Nejedlého, tisk a kulturu řídil Václav Kopecký na Ministerstvu informací. Veřejný život a tisk také zaštiťovalo Ministerstvo

⁴⁴ BYSTROV, V. *Svobodná nesvoboda*. 1.vyd. Praha: Vyšší odborná škola publicistiky, 2006. s. 9-11. ISBN 80-903757-0-7.

⁴⁵ BYSTROV, V. *Svobodná nesvoboda*. Tamtéž.

vnitru v čele s Václavem Noskem, které dohlíželo i na státní správu a bezpečnost. Ministerstvo průmyslu mělo v kompetenci dohled nad vydavatelskou činností a její usměrňování, vedl ho sociální demokrat Bohumil Laušman.

Stát chtěl ze začátku řídit duchovní život společnosti mnohem účinněji než obnovováním cenzury. Vládě totiž bylo jasné, že jakmile by obnovila cenzuru hromadných sdělovacích prostředků, kterou vyhlášená kontinuita předválečného právního řádu umožňuje, bude to spíše kontraproduktivní. Cenzura by navíc bývala mohla brzdit i komunistickou propagandu. Ministerstvo informací mělo kromě tiskových úřadů také dobrovolné spolupracovníky, kteří vyhledávali a udávali nevhodné tiskoviny a lidi. Takzvaný závadný tisk je dodnes uchován v archivních fondech tehdejšího ministerstva. Režim se nejvíce zaměřoval na články lidové strany a dalších katolických subjektů. Konzervativní myšlenky autorů se komunistům nelíbily, podle jejich názoru představovaly nebezpečí pro rozvoj sovětské vlivy v Československu.⁴⁶

Nežádoucí novinové tituly podléhaly i ekonomickým tlakům, na což upozorňovali i čtenáři v rubrikách *Z dopisů redakci* v časopise *Obzory*. „*Ne, rovnoprávnost, o níž pan ministr mluvil, zde není. Přesvědčili jsme se o tom naposledy z případu týdeníku ‚Katolík‘, kterému přidělují papír na deset tisíc výtisků týdně, výtisk o čtyřech stranách (náklad ‚Rudého práva‘ činí denně statisíce kusů ve světovém formátu).*“ Čtenář ještě přidal fakta, že komunistů je 38%, kdežto katolíků 75%. Bohužel taková byla efektivita spolupráce komunistů v Národní frontě.⁴⁷

Mezi lety 1946 a 1947 se ministerstva informací, vnitra a průmyslu zabývala dvěma letáčky od Eucharistického čtyřlístku v Českých Budějovicích. Letáky nazvané *I dělníkům vzdělání a Víš co je kněžství?* v sobě ukrývaly podle ministerstva informací „*zastřenou polemiku s některými nutnými opatřeními státu, výpady proti některým stranám Národní fronty a byly tendenčně zaměřeny na ovlivnění veřejného mínění ve věci některých významných současných událostí (proces s dr. Tisou)*“ „*Svým obsahem tedy byly schopny ohrozit zájmy státu a vykonati neblahý vliv na zdar dvouletého budovatelského plánu.*“⁴⁸ Ministerstvo vnitra obsah letáků vidělo jako polemický

⁴⁶ BYSTROV, V. *Svobodná nesvoboda*. 1.vyd. Praha: Vyšší odborná škola publicistiky, 2006. s. 11. ISBN 80-903757-0-7.

⁴⁷ BYSTROV, V. *Svobodná nesvoboda*. 1.vyd. Praha: Vyšší odborná škola publicistiky, 2006. s. 40. ISBN 80-903757-0-7.

⁴⁸ BYSTROV, V. *Svobodná nesvoboda*. 1.vyd. Praha: Vyšší odborná škola publicistiky, 2006. s. 40-41. ISBN 80-903757-0-7.

a znehodnocující nevěřící lidi, a zastávalo názor, že se jedná o vyzdvihování kněžstva. Články údajně propagují názor, že lidé, kteří nechodí do kostela a pracují v neděli, jsou hříšní a pustnou. Na ministerstvu vnitra se nedomnívali, že by zdůraznění funkce kněžích jakožto zástupců Krista, mohlo změnit postoj české veřejnosti k tehdejšímu procesu s bývalým prezidentem fašistické Slovenské republiky a zároveň římskokatolickým knězem Josefem Tisem. Závěrem tedy bylo, že jsou sice některé slovní obraty nevhodné a ponižují osoby jiné náboženské víry, není ale nutné proti těmto tiskopisům činit nějaká opatření. Věc posuzovalo ještě ministerstvo spravedlnosti, které žádnou nevhodnost nespatořovalo, a tudíž byla záležitost odložena.⁴⁹

Tři roky trvající procesy komunistické vlády s tiskem byly po únoru 1948 znát. Ministerstvo vnitra zabavovalo domácí i zahraniční periodika a tisk nekomunistických časopisů a většina listů byla zakazována Ministerstvem informací. Zabaveny byly výtisky Svobodného slova, národně socialistického deníku, ostravského Nového slova, deníků lidovců Lidová demokracie, týdeníku Svobodný zítřek, Život strany, Vzdělavatel, Tigridův týdeník Vývoj, Argus, Týden v obrazech, ale i oborového časopisu Obuvnické zájmy. Tisk byl zakázán také církevním časopisům Neděle a Katolík. Během čtrnácti dnů se zakázalo 31 novin a časopisů v Čechách a na Moravě. Zakázány byly nenáviděný týdeník Obzory, brněnský deník Národní obroda i katolický týdeník Dobrý pastýř. Jako důvod Kopeckého úředníci uváděli většinou šetření papíru a nutnost dalších úspor. Do konce roku 1948 zničil komunistický režim 27 katolických a řadu protestantských časopisů v Čechách a na Moravě.⁵⁰

V padesátých letech komunistický režim oslabil činnost římskokatolické církve a formální postavení řeckokatolické církve zničil úplně. Biskupové a kněží byli zadržováni a vězněni, rušily se řády a kongregace a aktivita církve byla kontrolována. Vše bylo schvalováno státním orgánem a podezřelá byla i účast na bohoslužbách. Děti aktivně věřících rodičů nemohly studovat na vysokých a občas ani na středních školách. Mezi katolíky a kněžími se ale našli i kolaboranti, kteří spolupracovali s komunistickou Státní tajnou bezpečností. Nejhorší období pro církve byly 50. a počátek 60. let, kdy komunisté razantně likvidovali katolickou církev a zatýkali aktivní věřící. Přelomem se

⁴⁹ BYSTROV, V. *Svobodná nesvoboda*. 1.vyd. Praha: Vyšší odborná škola publicistiky, 2006. s. 40-41. ISBN 80-903757-0-7.

⁵⁰ BYSTROV, V. *Svobodná nesvoboda*. 1.vyd. Praha: Vyšší odborná škola publicistiky, 2006. s. 78-80. ISBN 80-903757-0-7.

stala druhá polovina 60. let. Začalo propouštění vězňů, arcibiskup Josef Beran se vypravil do Vatikánu a do pražské arcidiecéze se dostal biskup František Tomášek. I přes zmírnění situace ze strany komunistů šla církev v 70. a 80. letech ještě více ke dnu. Vstup vojsk Varšavské smlouvy v létě 1968 byl pro církev mnohem větším ohrožením než státní teror v padesátých letech. Církev byla pod přísným dozorem, ale dříve věznění kněží se mohli opět vrátit do duchovní služby. Řada kněží byla součástí kolaborantské organizace *Pacem in terris* a dělali spoustu kompromisů, což mohlo být krátkodobě účinné a výhodné, ale z dlouhodobého hlediska spíše podkopávali vztah věřících ke komunismu. Jako příklad můžeme uvést souhlas církve jmenovat biskupem protirežimního duchovního Josefa Vranu v Olomouci. Hodně lidí v čele církve včetně kardinála Tomáška zaujímalo odmítavý postoj k aktivitám typu prohlášení Charty 77.⁵¹

Církvě se podařilo obnovit své struktury až po roce 1989 alespoň formálně. Došlo k celkové revitalizaci a znovuobsazení biskupských stolců důkladně vybranými kandidáty. Založily se nové teologické fakulty v Praze, Olomouci a Českých Budějovicích a obnovily se stávající. Po sametové revoluci se možnosti a síly církve často přeceňovaly. Předpokládalo se, že pokud církev naváže na dobu před komunistickým převratem, bude to mít úspěch. Bohužel, tato představa byla mylná, protože se změnila doba, sociální struktura společnosti i církev samotná. Katolická církev nejvíce podcenila náladu tehdejších lidí, kteří se k víře a náboženství stavěli lhostejně. V letech 1987-1997 se církev snažila zapůsobit na společnost projektem Desetiletí duchovní obnovy, který byl ale koncipován pro situaci náboženské nesvobody a v kontextu nové doby neuspěl. Křesťané angažující se v protikomunistických aktivitách působili hlavně v nelegálních občanských hnutích, jako byla Charta 77 nebo Hnutí za občanskou svobodu. Po roce 1989 se z nich rekrutovali spíše politici než církevní hodnostáři. Po revoluci měly ve společnosti větší vliv organizace volně spojené s církví než ty, které byly její součástí.⁵²

⁵¹ FIALA, P. *Laboratoř sekularizace: Náboženství a politika v ne-náboženské společnosti: český případ*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. s. 39-43. ISBN 978-80-7325-141-3.

⁵² FIALA, P. *Laboratoř sekularizace: Náboženství a politika v ne-náboženské společnosti: český případ*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. s. 39-43. ISBN 978-80-7325-141-3.

2.2 Církev ve vztahu k politice a státu

V době revoluce a těsně po ní se církev zdála být významnou společenskou silou. Přes veškeré vlastní problémy s vnitřní strukturou se vztah mezi církví a politikou vyvíjel dobře. Všemmu předcházely dvě důležité události. V roce 1985 to byla pouť na Velehradě a poté, o dva roky později petice, Podněty katolíků k řešení situace věřících občanů v ČSR, kterou koncipoval Augustin Navrátil s podporou pražského arcibiskupa Tomáška. Kolem sta tisíce lidí se účastnilo těchto aktivit. Dobrým propojením národních tradic s duchovním posláním se staly akce zaměřené na svatořečení Anežky České. Církev si těmito aktivitami zajistila vlivnou opoziční sílu, která byla sympatická i lidem, kteří předtím nebyli s církví spojeni. Kvůli tomuto jevu se společenský vliv církve opět přeceňoval a postupně se začal zase vytrácet. Církev zkoušela i nadále politiku a společenské dění ovlivňovat, ale snahy již byly marné. Důležitým krokem bylo přihlášení církve k demokratickému politickému řádu, i když nedošlo k pochopení principů demokracie u všech vrstev českých a moravských věřících. Řešil se také vztah církve k lidové straně (Československá strana lidová, poté KDU-ČSL), což byla konfesijní katolická strana, která po listopadu 1989 zastávala spíše moderní křesťansko-demokratickou orientaci. Díky tomu, že začaly vznikat i jiné strany jako KDS a KSU, se církev čím dál tím méně spojovala s lidovou stranou. Věřící ale ne vždy preferovali strany křesťanské. Problém lidové strany a věřících byl dlouhodobý a měl své kořeny v sedmdesátých a osmdesátých letech. V té době byla totiž tato strana jediným možným velkým oficiálním spolkem, do kterého mohli křesťané patřit. Bylo také samozřejmé, že aktivní věřící tuto stranu volili. Pro některé katolíky se dlouho zdálo neskutečné, že by podporovali jiné křesťanské politické subjekty.

Spojení církve a státu představovalo vždy určité právní problémy. Postavení těchto subjektů stanovuje jak Ústava České republiky a Listina základních práv a svobod, tak další dílčí zákony, které se v průběhu let musely obměňovat a přizpůsobovat době. Církev má větší svobodu, hlavně v rámci vnitřního uspořádání, stát přispívá na platy duchovních a církev má také daňová zvýhodnění. Manželství uzavřené v kostele má civilně-právní účinnost a církev mohou zakládat vlastní školy.⁵³

⁵³ FIALA, P. *Laboratoř sekularizace: Náboženství a politika v ne-náboženské společnosti: český případ*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. s. 48-53. ISBN 978-80-7325-141-3.

2.2.1 Prosazování politických zájmů, problém církevní restituce

Církev udělala v politice minimálně dvě chyby, které ovlivnily její postavení ve společnosti. Problematickým bodem se staly církevní restituce a pokus ovlivňovat politické dění. Horší dopad na obraz církve zanechala právě otázka navrácení církevního majetku do rukou církve. Morálně se zdá jednoduché, že majetek zabavený komunisty by se měl církvím vrátit, ale fakticky a právně je to velice komplikované.⁵⁴

V letech 1990 a 1991 se musely některé budovy církvím vrátit už z důvodu samotného nároku na provozování náboženství. V dalších letech se katolíci snažili získat zpět další části majetku včetně polí, lesů a hospodářství s důvodem, že jde o spravedlnost, a že ho využijí ke svým náboženským aktivitám. Restituce se staly hlavním politickým tématem. Církev si ovšem špatně načasovaly řešení tohoto problému a nedokázaly odhadnout a spočítat ztráty a zisky. Brzy se staly součástí politické hry. Strana KDU-ČSL se nechala přesvědčit a k posílení své image, kterou ztratila spoluprací s komunisty, uváděla církevní restituce jako svou hlavní prioritu. Nyní se ukazuje, že si obhajobou restitucí spíše uškodila a ztratila tím spoustu voličů. Místo snadné kauzy se katolická církev, hlavně v mediálním obraze, ukázala jako mocnost toužící jenom po majetku. Přestože se uvnitř církve našli oponenti restitucí, jako byl třeba dnešní královehradecký biskup Dominik Duka, který tvrdil, že toto úsilí je sice spravedlivé, ale nevhodné a vůbec ne přínosné, tato kauza měla za důsledek poškození obrazu v očích veřejnosti a také izolaci církve od politiky a intelektuálů, kteří restituci nepodporovali. Jednotlivé vlády devadesátých let restituci nevyřešily z důvodu právní komplikovanosti a selhaly i domluvy všech stran a církví, protože zde chyběla společenská vůle. Průzkumy veřejnosti také ukazovaly, že společnost je proti navrácení církevního majetku. Pro poslanecké strany to tedy nebyl ani výhodný bod v jejich kampani. Za restituci tak bojovala vždy jen křesťanská strana KDU-ČSL. Pro tuto stranu byla ale kampaň mimořádně výhodná, protože udržovala silný vztah strany s voliči, věřícími, kteří o navrácení majetku církvi povětšinou usilovali. Začátkem první poloviny 21. století se začala kauza pomalu řešit. Důvodem byly hlavně tlaky obcí, kterým nevyjasněný majetek bránil v rozvoji a dořešení otázky financování katolické církve. Kauza církevních restitucí je složitá už z toho důvodu, že majetek může být přeměněný či zničený a nikdy už nebude moci být používán k církevním účelům. Stát se

⁵⁴ FIALA, P. *Laboratoř sekularizace: Náboženství a politika v ne-náboženské společnosti: český případ*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. s. 61. ISBN 978-80-7325-141-3.

tak musí zabývat i poškozenými osobami, řešit nápravy a podobně. V jiných zemích se církevním restitucím spíše brání a Česká republika patří mezi výjimky, když ji takto dopodrobna řeší.⁵⁵

Dalším problémem, který náboženské společnosti měly, bylo zasahování některých, zejména pražských církevních hodnostářů do politické sféry. Příkladem může být výzva kardinála Miloslava Vlka k demisi Václava Klause, tehdejšího předsedu poslanecké sněmovny v letech 1996-1997. Kardinál pana předsedu veřejně odsoudil v listopadu roku 1997. Václav Klaus jako předseda strany ODS měl velké pravomoci a největším kamenem úrazu byl fakt, že součástí této koalice zůstala Křesťanskodemokratická strana, kterou volilo početné množství katolíků. Prohlášení tehdejšího kardinála vyvolala rozruch i uvnitř církve. Dávat najevo své politické postoje se v takto sekularizované společnosti nesetkává s pozitivními ohlasy veřejnosti, ať křesťanské či ateistické. Podle mínění veřejnosti v té době by se měla církev dokonce úplně oddělit od politiky. Nyní už si představitelé církví dávají větší pozor na svá stanoviska a snaží se předejít zbytečným chybám minulosti. Prohlášení kardinála Duky by v dnešní době zřejmě nevyvolalo žádný větší zájem.⁵⁶

2.2.2 Historie KDU-ČSL

KDU-ČSL měla v průběhu let různé názvy a největší rozvoj zaznamenala od 90. let 19. století. Po pádu totalitního režimu došlo především vzhledem k minulosti lidové strany k novému rozdělení křesťanské politiky. Konkurencí České lidové strany se stala Křesťanskodemokratická strana, která vznikla již na konci roku 1989. Tato nová náboženská strana vznikla jako pokus katolických intelektuálů, kteří chtěli mít stranu, která nebude poznamenána komunistickou minulostí a předválečným politickým katolicismem. Mezi těmito stranami byly takové nepřekonatelné rozdíly, že společně kandidovaly jenom v roce 1990 v koalici KDU jako Křesťanská a demokratická unie. V listopadu roku 1989 se do čela strany dostal Josef Bartončík a vyměnili se i někteří poslanci ve Federálním shromáždění. Na prvním sjezdu strany v roce 1990, předseda Bartončík oznámil již zmiňovanou unii obou křesťanských stran. Špatný výsledek

⁵⁵ FIALA, P. *Laboratoř sekularizace: Náboženství a politika v ne-náboženské společnosti: český případ*. 1.vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. s. 61-66. ISBN 978-80-7325-141-3.

⁵⁶ FIALA, P. *Laboratoř sekularizace: Náboženství a politika v ne-náboženské společnosti: český případ*. 1.vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. s. 66-68. ISBN 978-80-7325-141-3.

prvních společných voleb se přisuzoval také zjištění, že samotný předseda dříve spolupracoval s komunisty. Na mimořádném sjezdu bylo primární zvolit nového předsedu strany, kterým se stal do té doby neznámý Josef Lux. ČSL se pokoušela znovu obnovit koalici s KDS, která ale zájem neměla z důvodu rozličných názorů v politické orientaci. Lidovci se ale v červenci 1991 rozhodli zaregistrovat značku KDU, čímž podporu strany KDS úplně ztratili. KDS z poslaneckého klubu KDU vystoupila a z důvodu nedostatku vlastních poslanců dala dohromady samostatný klub s Liberálně demokratickou stranou. Na stranickém sjezdu v roce 1992 se rozhodlo o sloučení KDU a ČSL a členové KDU se tak stali součástí strany ČSL. Strana se přejmenovala na dodnes známou podobu KDU-ČSL. Bývalý předseda strany Bartončík si v polovině roku 1992 založil vlastní stranu pojmenovanou Křesťansko-sociální unie. Křesťanský proud v české politice se tedy dále rozlišoval a v té době existovaly tři politické subjekty se zaměřením na křesťanství. Volby toho roku nedopadly o nic lépe než ty předchozí, ale KDU-ČSL byla členem čtyřkoalice s ODS, ODA a KDS. Josef Lux se snažil stranu orientovat spíše napravo, což se povedlo. Stranický sjezd v roce 1995 v Brně potvrdil pozici předsedy strany a vytyčil další programové body. Po sjezdu se uvnitř strany objevily spekulace, že by se mohla strana spojit s ČSSD, což se nelíbilo hlavně voličům z jižní Moravy.⁵⁷

Křesťansko-sociální unie neměla vliv ani na regionální úrovni a roku 1995 samovolně zanikla. Křesťanskodemokratická strana byla sice úspěšnější a tvořila koalici s dalšími stranami, stejně se ale v parlamentu neudržela dlouho. V roce 1996 došlo kvůli malému počtu členů ke sloučení této strany s ODS. Křesťanská strana je na jedné straně základnou pro prosazování a realizaci zájmů katolíků a na druhé straně tvoří silnou voličskou oporu lidí, kteří jsou ale pouze křesťanského vyznání, což může být pro tuto stranu nevýhodné. Křesťanská demokratická unie - Československá strana lidová (KDU-ČSL) byla a je jedinou deklarovanou politickou křesťanskou stranou. Tato strana se vždy považovala za relevantní integrovanou politickou stranu s jasnou identitou a za pevnou součást našeho politického systému. Skrývá vysoký koaliční potenciál, má stabilní voliče a konzervativnější, loajálnější a ideově sjednocené členy. Výhodou této strany je příslušenství k vlivné stranicko-politické rodině evropských křesťansko-demokratických stran. Sloganem této strany se i z toho důvodu stala fráze

⁵⁷ FIALA, P. *Laboratoř sekularizace: Náboženství a politika v ne-náboženské společnosti: český případ*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. s. 104-111. ISBN 978-80-7325-141-3.

„*klidná síla*“. Toto heslo se poprvé použilo v kampani v roce 1996, která byla pro KDU-ČSL jedna z nejúspěšnějších. Již v roce 2001 tehdejší předseda strany Jan Kasal přiznává, že se jedná spíš o neklidnou sílu, a i když se zdálo, že se jedná o krátkodobý jev, trvá vlastně dodnes. Od smrti předsedy Josefa Luxe neměla strana žádného dlouhodobého vůdce, který by ji posunul kupředu. KDU-ČSL se také nedaří naplňovat své ambice a překročit ve volbách hranici 10%. Účast v koalicích s různými stranami byla zatím pro tuto křesťanskou stranu vždy mínusem. Spíše se tím prohloubila vnitřní nerovnováha a výsledky voleb se zhoršily. Strana se již řadu let od dob Jiřího Čunka, který nebyl už od počátku dobře přijímaný, pohybuje na hranici možnosti samotného vstupu do parlamentu. Ještě polovina 90. let vypadala pro tuto stranu katastroficky. Její voliči měli většinou nižší vzdělání, pocházeli z vesnic a měli vyšší věkový průměr. Struktura se ale koncem 90. let začala obměňovat a nyní si KDU-ČSL získává i obyvatele větších měst, střední generaci a lidi všestranně zaměstnané. Strana nyní lépe komunikuje s lidmi, více se dokáže přizpůsobit situaci a okolním podmínkám, ale stále se musí mít na pozoru. Dnešní velká konkurence stran je nebezpečná a může ohrozit i stranu s historickými kořeny.⁵⁸ Po Jiřím Čunkovi se předsedou strany roku 2009 stal opět Cyril Svoboda, který už byl předsedou v letech 2001-2003. Od roku 2010 je v čele strany Pavel Bělobrádek.

2.3 Šíření náboženství prostřednictvím médií

Média jsou hlavním informačním prostředníkem mezi církvemi a lidmi. Víru aktivních věřících média samozřejmě neovlivňují, ale o to větší vliv mají na nevěřící. Pro zviditelnění členů církve jsou média čím dál tím více důležitá. Ukázalo se, že lidé si opravdu více pamatují tváře z médií. Nejvíce to potvrzuje popularita teologa a sociologa Tomáše Halíka, dále mluvčího biskupské konference Daniela Hermana a teologa a religionisty Odila I. Štampacha, kteří se často objevují v masových sdělovacích prostředcích. Biskupové jsou limitováni a někdy zvýhodňováni svým úřadem, je pro ně velice důležité, jak je vnímá veřejnost. V 90. letech znalo arcibiskupa Jana Graubnera

⁵⁸ FIALA, P. *Laboratoř sekularizace: Náboženství a politika v ne-náboženské společnosti: český případ*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. s. 97-103. ISBN 978-80-7325-141-3.

asi 30% lidí římskokatolického vyznání, kdežto Tomáš Halík je znám u 50 % katolíků. Konkrétně Tomáš Halík získal prostřednictvím média spíše nálepkou intelektuála, zabývajícího se náboženstvím, než aby byl vnímán jako hlas církve. Přestože je znám svou kritičností k praxi katolické církve, zůstal jako jediný ze tří jmenovaných nejznámějších kněží v katolické duchovní službě. Tito neformální mluvčí církve byli ovšem veřejností mnohem lépe přijímáni než kdokoliv jiný uvnitř náboženské komunity. Nevěřící lidé tyto tzv. mluvčí hodnotili velice pozitivně, ať už jejich církevní postoje byly jakékoliv. V dnešní sekularizované společnosti jsou tito lidé, intelektuální elity, pro církve velmi důležití. V současnosti mají takovéto postavení například benediktinský převor Prokop Petr Siostrzonek nebo duchovní celebrita Zbigniew Czendlik. Dnešní doba je samozřejmě jiná už z toho důvodu, že církve mají k dispozici vlastní média, a to tištěná, rozhlasová i televizní. Je již tedy nezávislá, co se týče oslovování veřejnosti.⁵⁹

Ve své knize *Noc zpovědníka* se Tomáš Halík o vlivu médií vyjadřuje takto: „*Je to zřejmě dílo Prozřetelnosti, že v našem prostředí jsou křesťané-podobně jako zastánci mnoha jiných duchovních škol, které nejsou právě v módě - v situaci, v níž nemohou svůj pohled podepřít žádnou jinou silou, než je síla argumentů a vlastního životního příkladu. O to odpovědnější je úkol s těmito jedinými nástroji vlivu zacházet opravdu dobře*“.⁶⁰

Mnozí křesťané se médií děsí. Šíří se zde tak trochu fundamentalismus v podobě zakazování moderní hudby, počítačových her a televize, jak ve školách, tak i doma. Odepřením těchto světských vlivů, si chtějí zachovat duchovní čistotu a svobodu. Opačným extrémem jsou pragmatici, kteří si myslí, že média jsou tím nejúčinnějším prostředkem k ovlivňování a že by se tedy víra měla rozhodně šířit prostřednictvím médií. Podle nich zvolit si vhodné médium, využít správných slov a dobrých výrazových prostředků jako v reklamě a úspěch je zaručen. Než se rozšířila tištěná kniha, četl z Bible někdy jediný gramotný člověk v obci, kněz, ostatním negramotným lidem. Stával se tak autoritou a klíčem jak k samotné Bibli, tak k jejímu výkladu. Pokud mluvíme o médiích, nesmíme opomenout noviny, které se stali zdrojem sociální

⁵⁹ FIALA, P. *Laboratoř sekularizace: Náboženství a politika v ne-náboženské společnosti: český případ*. 1.vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. s. 57-60. ISBN 978-80-7325-141-3.

⁶⁰ HALÍK, T. *Noc zpovědníka: Paradoxy malé víry v postoptimistické době*. 1.vyd. Praha: NLN, s.r.o., 2005. s. 170. ISBN 80-7106-777-6.

restrukturalizace. Pod pojmem veřejná média dnes rozumíme knihy, noviny, fotografie, rozhlas, film, televizi, počítačové hry a další. S rozvojem audiovizuálních médií se obsah přeměnil z jednoduchého sdělení na něco víc než na pouhou informaci. Sdělením se stalo samo médium a celý sociální kontext. Křesťanská média jsou tu dnes hlavně z důvodu podpory nezávislosti a rozvíjení otevřeného dialogu tak, aby se z pasivních konzumentů stali aktivní spolutvůrci.⁶¹

2.3.1 Vývoj televize

Dne 24. 12. 1883 vymyslel Paul Nipkow princip kotoučů se spirálovitě uspořádanými otvory, které rozkládaly obraz na body a utvářely tak princip televize. O pět let později německý fyzik Heinrich Hertz dokázal existenci elektromagnetických vln, čímž vytvořil základy pro bezdrátový rozhlasový a televizní přenos. První praktické pokusy se sestrojením televize se prováděly roku 1889 díky vyvinutí fotocely Alexandrem Stoletovem.. První přijímací anténu vynalezl v roce 1890 Alexandr Popov. V polovině května 1897 se v Anglii uskutečnil slavný Marconiho bezdrátově telegrafický přenos na vzdálenost pěti kilometrů. Roku 1897 se přenášel také golf Spezia na vzdálenost patnáct kilometrů. Téhož roku Ferdinand Braun vynalezl oscilograf s katodovým paprskem, ze kterého se vyvinula televizní obrazová elektronka snímacích kamer a nahradila původní Nipkowův kotouč. Roku 1904 získal Otto von Bronk v Německu patent na barevné televizní vysílání. V roce 1932 začalo v Anglii pravidelné vysílání rozhlasové stanice BBC, které trvalo přes půl hodiny denně. V Německu se roku 1935 uskutečnil přímý přenos reportáže a o rok později se z Berlína v přímém přenosu vysílala olympiáda s novým použitím elektronek Ikonoskop. V ČSSR se začalo s pokusným vysíláním 1. května 1953, v době kdy se v Japonsku vysílá již pravidelně. V témže roce se uskutečnil první mezinárodní přímý přenos z korunovace královny Alžběty, který byl přenášen z Anglie do Francie, Holandska a západního Německa.⁶²

Televize začínala nenápadně vstupovat do života jednotlivců, skupin a společností. Přestože původně měla být jen technickým zařízením, které by přenášelo

⁶¹ BLAŽEK, B. *Tváří v tvář obrazovce*. 1.vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. s. 83-92. ISBN 80-85850-11-7.

⁶² BARAN, L. *Televize-nová společenská kvalita*. 1. vyd. Praha: Akademie múzických umění, 1972. s. 53-59. ISBN 17-409-72.

zvuk a pohyblivé obrazy na dálku bez drátu, stala se později výrazovým prostředkem jak pro filmaře a divadelníky, tak pro rozhlasové pracovníky a další. Televizi si vytvářela sama moderní společnost, která chtěla rychle a pohodlně přijímat informace, mít k dispozici pestrou podívanou a zábavu přímo v pohodlí domova. Byla považována za novou společenskou kvalitu. Oceňovalo se hlavně její masové působení, rychlá a účinná distribuce informací, poznatků a zprostředkování děl a to vše v takovém množství, které bylo dříve nemyslitelné. Ve své knize z roku 1972 napsal pan Baran o televizi toto: „*Vzniká obava z komercializace televize, podbízení diváků, standardizace programu, stereotypnosti, ztráty stylu. Televize jako společenská kvalita plní sociální úlohu průměrnosti*“.⁶³ Televize je nositelem myšlenek, hodnot a pravd, má úlohu v určování člověka i jiné kulturní instituce, ale musí jít hlouběji do humanistických hodnot, tím poroste společenská kvalita a společnost se bude lépe formovat. Televize přejímá úlohu kulturních a jiných institucí, čímž se snaží uspokojovat potřeby moderního člověka. Vytváří i společenské klima a tvůrčí myšlení. Televize je nejúčinnějším médiem pro poznávání člověka a světa. Záleží však na úrovni televize jako instituce a zároveň i společnosti, pro kterou televize vysílá.⁶⁴

2.3.2 Vývoj rozhlasu

Vzniku rozhlasového vysílání v masovém měřítku předcházelo velké množství vynálezů. Roku 1873 James Clerk Maxwell objevil šíření elektromagnetického signálu prostorem bez použití drátů. Na tento objev navazuje Heinrich Hertz, který zjistil, že rádiové vlny lze použít pro přenos signálu. V roce 1877 Thomas Alva Edison objevil prototyp fonografu a v téže roce Emile Berliner vynalezl první mikrofon. O rok později pak právě Emile Berliner přišel s vylepšením. Zaměnil dříve používané válce fonografu za disk a tak vznikl gramofon. Za zakladatele rádiové technologie můžeme považovat Nikolu Teslu, který roku 1891 začal s pokusy o sestavení rádia. V roce 1893 předvedl v Missouri veřejnou demonstraci bezdrátového systému. Ve stejné době se rozvojem bezdrátového systému pro účely komunikace zabýval také Guglielmo Marconi a o dva roky později sestavil bezdrátový systém schopný přenášet signál na velkou vzdálenost. Reginald A. Fessenden uskutečnil ze své laboratoře roku 1906 první

⁶³ BARAN, L. *Televize-nová společenská kvalita*. 1. vyd. Praha: Akademie múzických umění, 1972. s. 3-11. ISBN 17-409-72.

⁶⁴ BARAN, L. *Televize-nová společenská kvalita*. Tamtéž.

přenos zvuku pomocí mikrofону, jehož příjemci na druhém konci se stali amatérští nadšenci a posádky lodí. Ve stejném roce Lee De Forest přišel s objevem malé elektronky, která nahradila Fessendenův turbínový zesilovač obrovských rozměrů. Přenos už tudíž nefungoval na elektromechanickém principu, ale byl nahrazen elektrickým přenosem. První licenci k rozhlasovému vysílání získala stanice KDKA v Pittsburghu vedená Frankem Conradem a 2. listopadu roku 1920 spouští vysílač s pravidelně vysílaným programem. Jako první z éteru zazněla živá reportáž ze sčítání hlasů v amerických prezidentských volbách. O rok později už byl o vysílání masový zájem. Zprovoznily se další vysílače, rozšiřoval se repertoár a ke zpravodajství se přidala hudba nebo bohoslužby. Druhou zemí, která začala pravidelně vysílat, byla Velká Británie, a po ní tehdejší Československo.⁶⁵

Po první světové válce bylo u příležitosti výročí vzniku Československé republiky 28. 10. 1919 bylo uskutečněno první rozhlasové vysílání z vojenské vysílací stanice na Petříně. Pořad byl složen ze slova a hudby. Pravidelné vysílání rozhlasu bylo zahájeno 18. 5. 1923 ze skautského stanu v Praze-Kbelích.⁶⁶

2.3.3 Vliv médií

O tom, že média mají na společnost velký vliv, hovoří fakt, že se o ně zajímá jak laická, tak odborná veřejnost. Zákonnodárci usilují o jejich regulaci, politici chtějí média ovládat, lobbisté ovlivňovat, marketéři nakupovat mediální prostor, reklamní plochy a vysílací čas. Média ovlivňují chování jedinců, jejich názory a postoje, rozšiřují poznatky, vzdělávají, pomáhají v politickém či spotřebitelském rozhodování, určují životní styl. Média umí ale i děsit, tvořit napětí, navádět společnost k nežádoucímu jednání a uvádět lidi v omyl. Mohou dokonce posilovat nebo brzdit technologické inovace. O média se odborníci zajímají nejen proto, že ovlivňují společnost a jednotlivce, ale hlavně z důvodu, že mají určitý významný účinek. Hlavní roli v účincích médií hrají stav společnosti, rozvoj médií (hlavně po technické stránce) a rozvoj poznání společnosti a uvažování o ní. Už od samého počátku vzniku moderních médií se vyskytuje snaha o regulaci jimi prezentovaného obsahu. Pokud se snažíme

⁶⁵ DOMINICK, Joseph R. *The dynamics of mass communication*. 4. vydání United States of America: Monotype Composition Company, 1993. s. 616. ISBN 00-701-7805-4.

⁶⁶ *Historie rozhlasu v kostce*. [online]. © 1997. [cit. 2014-01-11]. Dostupné z http://www.rozhlas.cz/rozhlasovahistorie/historie/_zprava/682506

média nějak omezovat, znamená to, že je považujeme za silná a společnost ohrožující. Stejně to je i s bojem o jejich svobodu. Jakýkoli pokus o kontrolu, ochranu nebo ovládnutí médií je znakem vlivu médií na společnost. Omezit působení médií se v dějinách pokusilo mnoho mocenských elit, například elity církevní, ekonomické, politické nebo vojenské. Cílem byla jejich vlastní propaganda. Už před lety si organizace uvědomovaly sílu a působení médií. Propaganda se dá dělit na několik kategorií, z nichž nás zajímá právě ideologická propaganda, která se snaží šířit komplexní systém idejí nebo náboženské víry. Většinou přitom využívá emoce a podněty ke změně názorů, a usiluje o názorovou proměnu člověka nebo společenských skupin. Z důvodu účinků a síly médií se v nich objevila reklama, která se snaží o propagaci nějakého produktu či služby. Vznik médií se zasadil o spoustu změn ve společnosti, ať už jde o trávení volného času, využívání médií k dosažení určitých cílů nebo o snahu omezit působení médií na základě strachu z jejich moci. Postupem času si sama veřejnost začala diktovat, co chce či nechce v médiích mít. S příchodem televizoru do domácnosti se změnil jak denní režim, tak uspořádání nábytku a upevňování hierarchie v rodině. Média mohou nabízet únik z reality do světa snů. Lidé se někdy identifikují s určitou známou osobností natolik, že se změní a začnou žít život, o kterém by předtím nikdy neuvažovali. Média nám současně diktují aktuální a zajímavá témata dne, sami vybírají, co upřednostní, na co nás upozorní a skryjí naopak věci, o kterých se nechtějí zmiňovat. Tomuto jednání se říká agenda setting. Rozdíl by měl samozřejmě být mezi veřejnoprávními a soukromými médii. Ověřená je také spirála mlčení, která znamená, že pokud někdo tvrdí věci, o kterých pochybujeme, raději mlčíme, přestože bychom někdy mohli mít pravdu my. Nejvíce probíraným tématem je vliv médií na politiku. Politici si dnes musí velice pečlivě hlídat, jaký obraz o sobě médiím poskytují, aby dobře zapůsobili na veřejnost. Zvláštní také je, že my sami média většinou podceňujeme, kdežto v pohledu na ostatní lidi je přeceňujeme.⁶⁷

2.3.4 Církevní dokumenty ve sdělovacích prostředcích

Hlavními církevními dokumenty o médiích jsou *Inter mirifica*, *Communio et progressio* a *Aetatis novae*. *Inter mirifica* patří mezi nejstarší dekrety církve o sdělovacích prostředcích, pochází z roku 1963, kdy byl začátkem prosince přijat

⁶⁷ JIRÁK J. a B. KÖPPLOVÁ. *Média a společnost: stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003. s. 151-187. ISBN 80-7178-697-7.

II. Vatikánským koncilem. Už v té době si církev uvědomovala, že média mají velikou moc. V dekretu se uvádí, že sdělovací prostředky mohou přinášet hodně dobrého, ale také zlého. Dokument definuje nauku církve, dodržování morálních hodnot a uvádí, že církev má povinnost hlásat evangelia skrze média a tím dávat lidstvu přiměřené informace. Církevní hodnostáři si jsou vědomi, že je důležité se v médiích orientovat. Dekret myslí také na mládež, která by se měla učit sebekázní v užívání sdělovacích prostředků a umět hodnotit předložené informace. Ve druhé části dokumentu *Inter mirifica* se více hovoří o tom, že by věřící měli využívat média k apoštolátu a podporovat dobrý tisk, televizi, rozhlas, film a další katolické aktivity. Důležité je vzdělání v oblasti médií a hlavně finanční podpora církevní činnosti ve sdělovacích prostředcích.⁶⁸

V roce 1964 vypracovala Papežská komise pro sdělovací prostředky další církevní dokument *Communio et progressio*, který se hned stal klíčovým. Blíže se zde specifikují funkce médií ve společnosti, předpoklady jejich správné služby, úkoly katolíků v této oblasti a podobně. Sdělovací prostředky jsou dle tohoto dokumentu pojátkem mezi lidmi. Společenství lidí a jejich komunikace je nejvyšším cílem společnosti. Média fungují jako veřejný dialog, podpora vzdělání, aktivně se účastní života a zabezpečují vzájemnou rovnost lidí. Církevní i světské autority by se měli informovat a zabývat názory druhých lidí vyslovených na veřejnosti, protože v sobě mohou skrývat zajímavé myšlenky a vůli společnosti. Média nemohou být dokonalá, ale je potřeba opravovat zveřejněné chyby a seznamovat veřejnost s pravdivými, úplnými a přesnými fakty. Sdělovací prostředky by měly sloužit k zábavě, ale mohou být i nebezpečná, například u nezralých diváků či posluchačů, kteří ještě neumí rozeznat zlo od dobra. Pokud se médium financuje z reklam, je nutné dbát na dodržování svobody informací a pluralitu. Důležitou součástí je mediální pedagogika, kterou by měli projít jak příjemci, tak zaměstnanci médií. Hovoří se zde o roli kritiků, profesních sdružení a investorů, kteří musí důkladně vybírat a posuzovat nabízená témata.⁶⁹

Sdělovací prostředky jsou pro církev důležité, protože pomáhají současnému světu lépe vnímat a pochopit danou víru, zlepšují komunikaci uvnitř církve samotné a na druhé straně ukazují lidem z církve, jaká je mentalita ostatních. Sdělovací

⁶⁸ HOFÍREK, P. *Církevní dokumenty o médiích*. [online]. © 2000. [cit. 2014-01-22]. Dostupné z <http://www.proglas.cz/res/data/010/001382.pdf>

⁶⁹ HOFÍREK, P. *Církevní dokumenty o médiích*. Tamtéž.

prostředky jsou pro všechny společným jazykem, kterému rozumí. Kapitola třetí popisuje vhodnost jednotlivých médií pro potřeby šíření informací. Tisk se podle církve hodí pro utváření úsudku a zostření kritických pohledů na téma. Dbá se na vytváření dobrých filmů, které by se měly podporovat a připomíná se i význam divadla. Televize a rozhlas jsou brány jako nová média, která vytváří větší možnosti a mění způsob života společnosti. Čtvrtá kapitola se zabývá povinnostmi a zodpovědností biskupů, kteří by se měli opírat o odborníky a zároveň povzbuzovat katolíky k podpoře aktivit církve.

Aetatis novae byl vydán k příležitosti dvacátého výročí *Communio et progressio* 22. února 1992. V úvodu dokumentu církev konstatuje, že vliv médií je čím dál větší i v oblasti náboženství. Součástí je hodnocení pracovníků médií a souhrn snah o ekumenickou a mezináboženskou spolupráci. Prostředí sociální komunikace a změny v této oblasti jsou uváděny v první kapitole církevního dokumentu. Problémem pro náboženská média může být komercializace sdělovacích prostředků. Komunikací, se ve druhé části dekretu, rozumí dialog mezi světem a církví, který má sloužit lidem a kulturám k vytváření společnosti. Třetí kapitola uvádí negativní stránky médií. Sdělovací prostředky zvětšují individuální a společenské bariéry lidí. Bohatství ani politická moc by neměla mít vliv na svobodu komunikace. Ve čtvrté kapitole je zdůrazňována podpora vlastních katolických médií. V poslední části tohoto důležitého církevního dokumentu je zmíněno časté a nezbytné přizpůsobování církví k rychle se měnící situaci v médiích.⁷⁰

⁷⁰ HOFÍREK, P. *Církevní dokumenty o médiích*. [online]. © 2000. [cit. 2014-01-22]. Dostupné z <http://www.proglas.cz/res/data/010/001382.pdf>

3. ZÁKON O ROZHLASOVÉM A TELEVIZNÍM VYSÍLÁNÍ

V České republice existuje tzv. duální systém vysílání. Jedná se o sektor veřejnoprávní a soukromý. Tento systém legislativně umožnil zákon č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání. Zákon tím umožnil další rozvoj v oblasti médií. Až po deseti letech, v roce 2001 Česká republika přejala nový zákon o rozhlasovém a televizním vysílání č. 231/2001 Sb. Ten stanovil práva a povinnosti provozovatelů rozhlasového a televizního vysílání, licenčního řízení a registrace provozovatelů převzatého vysílání. Na dodržování zákona v oblasti rozhlasového a televizního vysílání dohlíží Rada pro rozhlasové a televizní vysílání. Spousta povinností provozovatelů televizního vysílání nyní vyplývá také z evropského předpisu, směrnice 2010/13/EU o audiovizuálních mediálních službách.

Česká televize a Český rozhlas jsou provozovateli vysílání ze zákona a mají specifické úkoly veřejné služby. Jak Česká televize, tak Český rozhlas jsou nezávislí na státu. Nedostávají tudíž žádnou hmotnou státní podporu a jejich činnost se financuje pouze z příjmů z rozhlasových a televizních poplatků a příjmů z vlastní podnikatelské činnosti, což mohou být například prodeje reklamního času, výnosy z autorských práv nebo pronájmu techniky a podobně. Česká televize a Český rozhlas tvoří pro veřejnost televizní a rozhlasové programy, šíří je dál pro diváky nebo posluchače, popřípadě tvoří a vysílají jiný multimedialní obsah a doplňkové služby. Česká televize má pro uplatňování práva veřejnosti k dispozici Radu České televize stejně jako Český rozhlas Radu Českého rozhlasu. Rady mohou jmenovat a odvolávat generálního ředitele daného orgánu, schvalovat rozpočet a závěrečný účet, rozhodovat, zabývat se stížnostmi, týkajícími se generálního ředitele a dalšími problémy.⁷¹

Mezi nejznámější soukromé televizní celoplošné stanice patří TV Nova a FTV Prima. Všechny naše soukromé televize vysílají v českém jazyce. U rozhlasových soukromých celoplošných stanic stojí za zmínku Rádio Impuls, Evropa 2, Frekvence 1.

⁷¹ *Rozhlasové a televizní vysílání v ČR.* [online]. © 2007. [cit. 2014-01-12]. Dostupné z <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=357>

3.1 Zákon č. 468/1991 Sb.

Tento zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání vznikl dne 30. 10. 1991 a usneslo se na něm federální shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky. Zákon nabyt účinnosti 22. listopadu 1991 a jeho platnost skončila 4. 7. 2001 s nabytím účinnosti nového zákona. Skládá se ze sedmi částí a má 29 paragrafů.

V první části je definována působnost zákona, která upravuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob a orgánů státu při provozování rozhlasového a televizního vysílání. Dále se zde definují základní pojmy. Druhá část vymezuje obsah programů, základní povinnosti provozovatelů, povinnosti provozovatelů při vysílání reklam, časový rozsah vysílaných reklam, povinnosti provozovatelů při vysílání sponzorovaných pořadů a zvláštní povinnosti a oprávnění provozovatelů ze zákona. Ve čtvrtém paragrafu se uvádí, že provozovatelé musí poskytovat objektivní a vyvážené informace, které jsou nezbytné pro utváření svobodných názorů. Pořady by měly být také v souladu s Listinou základních práv a svobod a Ústavou České a Slovenské federativní republiky. Provozovatelé nesmí propagovat válku, ani líčit krutá, nelidská jednání, tak, že by je zlehčovali, omlouvali nebo schvalovali. Od 6:00 do 22:00 hodin se nesmí vysílat pořady, které by ovlivňovali psychický nebo morální vývoj dětí. Zákon stanovuje, že by měl stát dostat dostatečný časový prostor pro vysílání důležitých a neodkladných záležitostí v naléhavém veřejném zájmu. Paragraf šestý o povinnostech provozovatelů při vysílání reklam je docela stručný, ale vymezuje dodnes platné stanovy. Reklamy například nesmí ohrožovat morálku, nesmí v nich vystupovat děti, které by podporovaly chování ohrožující jejich zdraví, reklamy na léčiva jsou povoleny jen v případě léků bez lékařského předpisu, zakázány jsou skryté a podprahově vnímané reklamy a reklamy náboženského, ateistického a politického typu. Ve druhém bodě se píše, že by reklamy měly být dobře zvukově i obrazově odděleny od ostatních pořadů, což v novém zákoně č. 231/2001 Sb. upravuje vyhláška č. 122/2013 Sb., kdy je stanovena norma hlasitosti reklam. Již v roce 1991 se myslelo na škodlivost kouření, a proto reklamy musí obsahovat upozornění na škodlivost tabákových výrobků a informaci o obsahu nikotinu a dehtu.⁷²

⁷² Zákon č. 468/1991 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské Federativní republiky*, částka 91, s. 2-3. [online]. © 1991 [cit. 2013-11-10]. Dostupné z http://www.psp.cz/sqw/sbirka_sqw?cz=468&r=1991

Reklamy nesmí být řazeny bezprostředně před ani za vysílání bohoslužeb. Reklamní sdělení televizních vysílatelů ze zákona nemohou překročit více než 3% celkového denního vysílacího času a u provozovatelů s licenci pak 10%. V rozhlasovém vysílání je to 5% u vysílatelů ze zákona a 20% pro vysílatele s licenci.

Povinnosti jsou stanoveny také pro vysílání sponzorovaných pořadů. Provozovatelé musí zřetelně označit každý pořad či sérii pořadů, které jsou sponzorované, alespoň z části nebo zcela, a to titulky nebo jiným ohlášením na začátku nebo na konci pořadů. Sponzorská reklama nesmí propagovat prodej, nákup nebo pronájem výrobků či služeb sponzora. Nesmí se sponzorovat zpravodajské ani politicko-publicistické pořady.⁷³

Devátý paragraf vymezuje pravidla a povinnosti pro vysílatele ze zákona. Hlavním posláním těchto provozovatelů by měla být služba veřejnosti. Vysílání nesmí být jednostranné z hlediska náboženství, názorové orientace, politické strany ani části společnosti. Provozovatelé musí například nabízet různorodé pořady pro všechny vrstvy obyvatelstva a vytvářet pořady tak, aby se rozvíjela kulturní identita národa. Vysílatelé ze zákona mají zajištěn přenos a síť vysílačů, aby mohli pokrýt území České a Slovenské Federativní Republiky dvěma televizními programy. V případě rozhlasu se vysílatelům vyhrazuje šest vysílacích okruhů, z toho tři v pásmech velmi krátkých vln.

Třetí část zákona se zabývá licenčním řízením. V podmínkách udělení licence se stanovuje, že je nepřevoditelná, opravňuje daného držitele k vysílání ve stanoveném rozsahu a za blíže určených podmínek. Licence uděluje pouze Federální rada pro rozhlasové a televizní vysílání. Žádný ze žadatelů nesmí získat dominantní postavení v hromadných sdělovacích prostředcích a společníkem společnosti nesmí být nikdo z provozovatelů ze zákona. V jedenáctém paragrafu zákon přesně udává, co musí žadatel splňovat, dodat a vyplnit. Rada pro rozhlasové a televizní vysílání má na rozhodnutí o udělení licence ze zákona 90 dnů od zahájení řízení. Licence se uděluje u rozhlasu nejvýše na 6 let a u televize na 12 let. V posledním paragrafu třetí části zákon stanovuje podmínky pro odnětí licence.⁷⁴

⁷³ Zákon č. 468/1991 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské Federativní republiky*, částka 91, s. 3-4. [online]. © 1991 [cit. 2013-11-10]. Dostupné z <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=468&r=1991>

⁷⁴ Zákon č. 468/1991 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské Federativní republiky*, částka 91, s. 4-6. [online]. © 1991 [cit. 2013-11-10]. Dostupné z <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=468&r=1991>

Část čtvrtá je věnovaná Federální radě pro rozhlasové a televizní vysílání. Rada měla sloužit k podpoře zájmů veřejnosti ke svobodnému projevu a práva na informace. Činnost rady se hradí z rozpočtu Federálního shromáždění. Rada dbá na dodržování tohoto zákona, na pluralitu zákona a rozvoj audiovizuální tvorby. Spolu s orgány rozhlasového a televizního vysílání vytváří plány využívání kmitočtů a uveřejňuje je. Má pravomoci k udělování a odjímání licencí, vydává upozornění a uděluje pokuty, vede evidenci licenčních vysílatelů a alespoň jednou do roka Federálnímu shromáždění podává zprávu o stavu rozhlasového a televizního vysílání a zároveň vlastní činnosti. Devítičlenná rada se skládá z představitelů veřejného života a z odborníků. Členové jsou voleni na dobu šesti let. Jednu třetinu z nich volí Federální shromáždění, druhou Česká národní rada a třetí Slovenská národní rada. Předsedou rady je zvolen jeden z členů Federálního shromáždění. Pokud je předsedou Čech, místopředsedou musí být Slovák a naopak. Členové nemohou mít funkce v politických stranách ani hnutích a v organizacích spojených s oblastí sdělovacích prostředků. Po první volbě členů los určí, kdo bude členem rady na dva, čtyři a šest let. Členům přísluší daná odměna, protože se jedná o veřejnou funkci.⁷⁵

Pátá část s názvem Kabelové rozvody předepisuje, co musí provozovatel žádající o vysílání v kabelových rozvodech uvést ve své žádosti o udělení licence. Ten, kdo provozuje vysílání kabelovými rozvody, musí zajistit umístění programů vysílatelů ze zákona. Jeden kanál lze vymezit také pro reklamy, na které se pak nevztahuje časové omezení paragrafu sedm. Dále musí bezúplatně poskytnout jeden kanál k vysílání pro místně omezené oblasti.

Předposlední, šestá část, stanovuje pokuty za rozhlasové a televizní vysílání. Pokuty se pohybují v rozmezí 1 000 až 2 000 000 Kčs. Výnosy z pokut jsou příjmem do kasy České a Slovenské Federativní Republiky. Sedmá část obsahuje společná, přechodná a závěrečná ustanovení. Paragrafem 29 zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení. Zákon schválil Václav Havel, Alexandr Dubček a Marián Čalfa.⁷⁶

⁷⁵ Zákon č. 468/1991 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské Federativní republiky*, částka 91, s. 6-7. [online]. © 1991 [cit. 2013-11-10]. Dostupné z <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=468&r=1991>

⁷⁶ Zákon č. 468/1991 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské Federativní republiky*, částka 91, s. 6-7. [online]. © 1991 [cit. 2013-11-10]. Dostupné z <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=468&r=1991>

3.2 Zákon č. 231/2001 Sb.

Tento zákon pochází z května 2001 a účinnosti nabyl 4. 7. 2001. Ruší se jím zákony č. 468/1991 a 103/1992 Sb. Současně upravuje šest zákonů, a to Občanský soudní řád, Zákon o České televizi, o rozhlasových a televizních poplatcích, o regulaci reklamy, o platu představitelů státní moci a Zákon České národní rady o správních poplatcích. Nyní má zákon 15 částí a 76 paragrafů. V každém roce od vzniku zákona dochází k různým úpravám v jednotlivých paragrafech. Dohromady se jedná o dvacet devět úprav. Poslední novelou je 309/2002 Sb., která vejde v platnost až začátkem ledna 2015. Jedná se o zákon o správních úřadech, odměňování jejich zaměstnanců a ostatních, jde o tzv. služební zákon.⁷⁷

První část zákona je obecným ustanovením, které vymezuje předmět, základní pojmy, působnost zákona a předpoklady pro účast v řízení o udělení licence nebo registrace. Do zákona jsou již zpracovány předpisy Evropské unie pro oblast rozhlasového a televizního vysílání. Nové znění zákona má hned v paragrafu 2 s názvem „Základní pojmy“ mnohem více bodů než předchozí zákon. Druhá část je celá věnovaná Radě pro rozhlasové a televizní vysílání, například jejímu postavení, povinnostem a členství. Třetí část pojednává o licencích a má dvě hlavy. Hlava jedna řeší udělování licencí a druhá hlava vysílání pomocí družic, kabelových systémů a dalších přenosových systémů, a dále licenční řízení k zemskému digitálnímu vysílání skrz vysílače. Po části týkající se licencí, přicházejí na řadu paragrafy, které se zabývají registrací. Registrace se vztahuje k převzatému vysílání prostřednictvím elektronických komunikací. Pátá část nás seznamuje s právy a povinnostmi provozovatelů vysílání klasického i převzatého a má pět hlav. Další část dbá na zajištění plurality informací v rozhlasovém a televizním vysílání. Sankce a pokuty pak nalezneme v sedmé části. Část osmá zahrnuje společná a přechodná ustanovení. V dalších částech jsou uvedena přechodná ustanovení a změny v jednotlivých paragrafech. Dohromady má celý zákon aktuálně 62 stran.⁷⁸

⁷⁷ Zákon č. 231/2001 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 87. [online]. © 2001 [cit. 2013-11-10]. Dostupné z <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-231>

⁷⁸ Zákon č. 231/2001 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 87. s. 1-62. [online]. © 2001 [cit. 2013-11-10]. Dostupné z <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-231>

3.2.1 Změny v zákoně od roku 2001 po současnost

Již v červenci roku 2001 muselo dojít k jistým změnám v zákoně kvůli opravě tiskových chyb. O rok později se změnil zákon související s přijetím Zákona o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a jejich odměňování. Tento zákon vejde v platnost až v roce 2015. V roce 2003 se změnil zákon v úseku ochrany veřejného zdraví. V roce 2004 došlo ke třem změnám. Měnil se zákon č. 341/2004 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání, č. 501/2004 Sb. ohledně správního řádu a č. 626/2004 Sb. o reformě veřejných financí v oblasti odměňování. Rok následující byl také ve znamení dalších změn zákonů. Měnily se zákony č. 82/2005, 127/2005 a 348/2005 Sb. Dochází tím například ke změnám v Zákoně o České televizi, elektronických komunikacích a poplatcích v rozhlasovém a televizním vysílání. K výraznějším změnám v zákoně dochází v roce 2007 v oblasti ochrany spotřebitele a přechodu z vysílání zemského analogového na digitální vysílání. Roku 2008 se změnil Zákon o Rejstříku trestů, který je ale již od 1. 1. 2014 neplatný a dále dochází ke změně v Zákoně o znakové řeči. Následující rok se dále upravuje Zákon č. 231/2001 Sb. společně se Zákonem o Českém rozhlasu a zároveň se mění některé zákony související se změnou v základních registrech. Zákon o audiovizuálních službách na vyžádání se změnil v roce 2010 společně se Zákonem o elektronických komunikacích.⁷⁹

Zákon č. 132/2010 Sb. o audiovizuálních službách na vyžádání nyní například v paragrafu § 48 odst. 2 zákona č. 231/2001 Sb. ukládá provozovatelům vysílání povinnost, aby „*obchodní sdělení fyzicky nebo mravně neohrožovala děti a mladistvé tím, že za a) přímo nabádají děti a mladistvé ke koupi nebo pronájmu určitého výrobku nebo služby s využitím jejich nezkušenosti nebo důvěřivosti, b) přímo nabádají děti a mladistvé, aby přemlouvali své rodiče nebo jiné osoby ke koupi nabízeného zboží nebo služeb, c) využívají zvláštní důvěru dětí a mladistvých ke svým rodičům, učitelům nebo k jiným osobám, nebo d) bezdůvodně ukazují děti a mladistvé v nebezpečných situacích*“.⁸⁰ Před touto novelizací znělo zákonné ustanovení takto: „*Provozovatelé televizního vysílání při vysílání reklamy nesmějí a) přímo pobízet děti a mladistvé, aby*

⁷⁹ Zákon č. 231/2001 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 87. s. 60-61. [online]. © 2001 [cit. 2013-11-10]. Dostupné z <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-231>

⁸⁰ Zákon č. 231/2001 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 87. s. 33. [online]. © 2001 [cit. 2013-11-10]. Dostupné z <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-231>

*kupovali nějaký výrobek nebo službu s využitím jejich nezkušenosti nebo důvěřivosti, b) přímo pobízet děti a mladistvé, aby přemlouvali své rodiče nebo někoho jiného k nákupu nabízeného zboží nebo služeb, c) využívat zvláštní důvěru dětí a mladistvých vůči jejich rodičům nebo jiným osobám, d) bezdůvodně ukazovat děti a mladistvé v nebezpečných situacích“.*⁸¹ Rozdíl v uvedených dvou formulacích je, co se týče dopadů reklamy na děti, veliký. V původní verzi zákon přímo zakazoval, aby reklamy pobízely děti k nákupu nebo aby pobízely děti k přemlouvání rodičů k nákupu. Nynější znění je předpokladem porušení zákona, aby pobídkou dětí došlo k jejich fyzickému či mravnímu ohrožení. Prokázání podobné spojitosti je ale prakticky nemožné a můžeme s ním počítat spíše jen ve výjimečných případech. Nová změna v tomto zákoně tudíž poměrně značně zmenšila možnou ochranu dětí před marketingovým nátlakem reklamního vysílání.

V roce 2011 dochází ke třem změnám v zákoně. Mění se Zákon o České televizi, a přijetím zákona o trestní zodpovědnosti právnických osob i některé další zákony. Jako poslední se mění Zákon související se zřízením jednoho inkasního místa a dalšími změnami daňových a pojistných zákonů, který vejde v platnost 1. 1. 2015. Rok 2012 byl výjimečně bohatý na změny. V tomto roce se zmiňovaný zákon měnil v souvislosti se zavedením základních registrů, dále pak samotný Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání. Velikou a zásadní změnou je Zákon o volbě prezidenta republiky, který zavádí přímou volbu prezidenta. Poslední změnou v roce 2012 je Zákon o audiovizí, tedy o audiovizuálních dílech a podpoře kinematografie. V roce 2013 vešla v platnost nová Vyhláška o některých charakteristikách zvukové složky reklam, teleshoppingu a označení sponzora v televizním vysílání a o způsobu měření hlasitosti zvukové složky reklam, teleshoppingu a označení sponzora v televizním vysílání, o které se dlouze debatovalo již před lety, a která stanovuje vysílatelům přesná pravidla pro hlasitost reklam a podobně.⁸²

⁸¹ Zákon č. 231/2001 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 87. [online]. © 2001 [cit. 2013-11-10]. Dostupné z <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-231/zneni-0#cast5>

⁸² Zákon č. 231/2001 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 87. s. 60-61. [online]. © 2001 [cit. 2013-11-10]. Dostupné z <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-231>

4. ROZHLASOVÉ A TELEVIZNÍ VYSÍLÁNÍ V MÉDIÍCH VEŘEJNÉ SLUŽBY

V České republice máme pouze jedno televizní a jedno rozhlasové médium veřejné služby. Obě média zahrnují do svého programu pořady s náboženskou tematikou. Česká televize i Český rozhlas mají více kanálů, mezi které rozdělují dané pořady. Česká televize se ovšem v posledních několika letech snaží vysílat pořady spojené s náboženstvím výhradně na druhém programu. Kreativním producentem náboženských pořadů v České televizi je od roku 2012 Patrick Diviš, který společně s celým Centrem náboženské tvorby sídlí v Brně. V Českém rozhlasu je redaktorkou publicistiky v Tvůrčí skupině náboženských pořadů Teresie Bečková, která pracuje přímo v hlavní budově rozhlasu v Praze.

Rozdíl mezi médii soukromými a veřejnými je hlavně v jejich financování. Zatímco televize Noe a rádio Proglas si finanční prostředky musí zajišťovat sami, Česká televize a Český rozhlas vychází z předem stanoveného rozpočtu, který schvaluje vedení příslušného orgánu. Sekce náboženských pořadů v České televizi hospodaří přibližně se 17-20 miliony korun ročně, což je asi 1,5 milionu korun měsíčně. Český rozhlas bohužel výši svého finančního rozpočtu prozradit nechtěl.

Dalším rozdílem jsou výtěžky z reklam. Od roku 2011 je novelizací Zákona o České televizi zakázána reklama na ČT 1 i na ČT 24. Utržené peníze z reklamy na kanálu ČT 2 se odvádí do Státního fondu kultury, peníze z reklamy na ČT Sport jsou určeny na výrobu sportovních pořadů. Novinkou České televize je dětský kanál ČT Děčko, který se střídá s uměleckým kanálem ČT Art. Náboženské pořady pro děti se začínají vysílat i na kanálu ČT D. Český rozhlas se soustředí hlavně na dospělé, na stanici Junior zatím nábožensky zaměřené pořady pro děti nemají.⁸³

Z průzkumu prováděného pomocí dotazníků vyšlo najevo, že hlavně mladší lidé neznají nebo nejeví zájem o náboženské pořady a většinou spíše náhodou objeví tento druh pořadu na programu veřejnoprávního média. Do náboženských pořadů se nepočítají přenosy a záznamy koncertů, konaných v církevních prostorách a kostelech.⁸⁴

⁸³ Příloha B – Rozhovor s Patrickem Divišem

⁸⁴ Příloha F – Dotazník na téma Křesťanská média

Zbigniew Czendlik, farář, moderující náboženský pořadu Uchem jehly a glosátor Českého rozhlasu, v níže uvedeném rozhovoru, o svém postavení mediální hvězdy ve vztahu k církevním hodnostářům říká: „*Já mám velmi dobrý vztah s kardinálem Dukou a myslím si, že i katolická média mají jeho podporu a on sám se mediálně angažuje, ať na facebooku a dalších sociálních sítích nebo v rozhlase, kde má pravidelné svoje glosy a pochopitelně si myslím, že by neodmítl žádnou seriózní nabídku televize. Jsem rád, že někdo pochopil, že média jsou důležitá. Pořád ještě církev a někteří věřící se médií bojí. Proto mám v uvozovkách takový úspěch, protože беру novináře jako normální lidi a nemám strach s nimi komunikovat. Většina lidí, když vidí kameru a přijde za ním a chce se na něco zeptat, tak se každý bojí. Když přijela do Lanškrouna poprvé Česká televize, tak to byla obrovská událost. Myslím, že přeceňujeme roli médií a máme z nich někdy i strach. Spousta mých kolegů má taky strach z médií. Další věc je ta, že když se mají k něčemu vyjádřit, tak víc přemýšlí nad tím, co neříct, než nad tím, co říct. Pro mě je to taky někdy problém. To není tak, že jdu do pořadu a přemýšlím nad tím, co mám říct, ale spíš nad tím, co bych neměl říct, takže to je dvojnásobná práce. Někteří kolegové proto radši neřeknou nic, protože se bojí toho, co by ostatní řekli, jestli to řeknou správně. Já nad tím už moc nepřemýšlím, já prostě řeknu, a proto mnohokrát mi přijel novinář z Hradce, z Pardubic dělat se mnou rozhovor, a když se ptám, jestli tam nemají někoho blíž, tak řeknou, že se každý bojí k tomu něco říct a když už to řekne, tak to je nějakým dialektem, kterému člověk nerozumí. Já jim moc neumím říct ne, ale už jsem taky pár rozhovorů odmítnul nebo třeba účast v pořadu Stardance, kde mě chtěla Česká televize angažovat před dvěma lety. To jsem opravdu odmítnul, ikdyž mě to lákalo, ale fakt nemám postavu tanečníka. Farníci mi sice pak říkali, že jsem tam měl jít, ale to by mi lidi asi neodpustili. Z marketingového hlediska by to pro ně bylo skvělé, ale mně by to mohlo hodně uškodit. Člověk je opravdu snadným terčem“.⁸⁵*

⁸⁵ Příloha E – Rozhovor se Zbigniewem Czendlikem

4.1 Česká televize

O vysílání náboženských pořadů se začalo uvažovat těsně po revoluci v roce 1989. Úplně první nápady a kořeny sahají do roku 1990 a stála za tím jednoduchá myšlenka; v okamžiku, kdy se náboženství po pádu totalitního režimu stalo normální součástí společenského diskurzu, došlo k jeho legitimizaci jako dalšího běžného myšlenkového proudu a životního stylu. Je logické, že se téma náboženství muselo objevit jako reflexe ve sdělovacích prostředcích a hlavně ve sdělovacích prostředcích veřejné služby, které mají mapovat široké spektrum myšlenkových proudů. Mezi úkoly vysílání patří za prvé podporovat duchovní život lidí a diváků a reagovat na něj, a za druhé reflektovat, co se v náboženské oblasti děje na našem území i v zahraničí a podávat v této oblasti relevantní informace. Pořady sice začaly vznikat v roce 1990, ale zatím neexistovala vlastní redakce náboženských pořadů. Prvním náboženským pořadem byl pravděpodobně Křesťanský magazín, který existuje dodnes, ale úplně v jiné podobě. Tehdy to bylo povídání o všem možném i o náboženství a pořad měl jinou strukturu. V začátcích se vše odehrávalo víceméně ve studiu. Byly to diskuze, moderátoři si zvali hosty a podle pana Diviše, producenta náboženských pořadů, v době kdy vysílání náboženských pořadů začínalo, existoval pouze jeden pořad. Jednalo se o hodinové pásmo, které kopírovalo Křesťanský magazín.

Z hlediska rozpočtu nefunguje televize jako firma. Náklady na provoz určují rozpočet, který si v oddělení náboženské tvorby plánuje pan Diviš s kolegy sám. Rozpočty jsou dále schvalovány a kontrolovány. Rozpočet, který si tvůrčí skupina stanoví, se musí dodržovat. Příjmy tedy předchází výdajům.⁸⁶

V současnosti se většina pořadů uvádí na ČT 2, to znamená, že sledovanost je daná průměrnou sledovaností stanice. Ta se v průběhu pohybuje na úrovni čtyřiceti až padesáti tisíc diváků, jedná se o jednocentní rating a dvě až dvě a půl procenta sharu. Mezi úspěšné pořady patří například pořad Uchem jehly. Zájem o pořady s křesťanskými motivy mají i nevěřící, hlavně pokud se jedná o silný příběh, zajímavou historickou událost nebo přijde zajímavý host. Co se týče počtu diváků, mají úspěch výpravnější historické dokumenty a dále přenosy bohoslužeb, které se týkají velkých a významných národních událostí jako je třeba Svatováclavská pouť, která se přenáší

⁸⁶ Příloha B – Rozhovor s Patrickem Divišem

28. září, a dále Cyrilometodějská pouť 6. července. Zmiňované pořady někdy převyšují průměr sledovanosti ČT 2. Na Cyrilometodějskou pouť se dokonce dívá okolo 160 tisíc diváků. Hojný divácký zájem vykazují přenosy zahraničních bohoslužeb, které se přebírají a vysílají u nás. Jedná se o bohoslužby s papežem Františkem, který je velice oblíbený.

O budoucnosti tvorby náboženských pořadů Patrick Diviš říká: „*Ano, stále vymýšlíme něco nového, ale je to také otázka peněz a prosazování nějakých plánů. O té budoucnosti mluvit úplně nechci, ale třeba jednou z novinek příštího roku, kterou nyní dokončujeme je šestidílná série v duchu reality formátu, kdy jsme rok sledovali pětici lidí, kteří konvertují k náboženství nebo k náboženskému směru. Máme tam muslimku, křesťany, hare krišna a sledovali jsme celý rok jednak cestu ke křtům nebo k nějakým konverzím, co vlastně vstup do toho náboženství přináší do jejich života, co to znamená v práci, v jejich osobních vztazích a jejich duchovním životě. Bude to pravděpodobně zase v nedělní odpoledne na ČT 2*“.⁸⁷

Velice oblíbený a sledovaný pořad Uchem jehly moderuje farář Zbigniew Czendlik, který se zajímá také o sledovanost pořadu. „*Myslím si, že v České televizi oproti komerčním televizím, nejde tak o to, abychom byli v takovém čase, aby ta sledovanost byla vyšší. My jsme teď s Uchem jehly někdy v 15:30 nebo kolem 15. hodiny, ale byli jsme i na ČT 2 na začátku po 17. hodině, před 18. hodinou, kdy ta sledovanost byla velká. Já jsem si dokonce říkal, že až překonám ve sledovanosti Marka Ebena Na Plovárně, tak budu moct skončit, protože dosáhnu svého cíle. Pak jsem najednou zjistil, že pořad Uchem jehly brzo na to překonal Marka Ebena, protože Marek Eben ikdyž byl ve 21 hodin, tak nebyl úplně v prime time, protože v té době běží různé soutěže, různé zajímavé filmy v neděli, takže je to náročné. Nakonec si myslím, že pro dvojku prime timem byla ta 17., 18. hodina, tam jsem se dostal a proto jsme dosahovali sledovanosti 150 000 lidí. V 15 hodin odpoledne ještě v zimě, na podzim se dokáže dívat nějakých 70-80 000 lidí, ale když přijde jaro, tak říkám, že když se bude dívat 50 000 lidí, tak to bude maximum.*“ Z průzkumů zatím vyplývá, že pan Czendlik je atraktivní pro ženy, kterých se dívá až 70%. Pořad Uchem jehly moderují dva moderátoři a každý se jinak ptá, má odlišné hosty z jiných cílových skupin. Zbigniew Czendlik si zve hosty spíše ze showbusinessu a Pavel Klínecký má lidi více

⁸⁷ Příloha B – Rozhovor s Patrickem Divišem

intelektuálně zaměřené, tudíž je pořad vyvážený a ekumenický. Zmiňovaný pořad má zastoupení jak katolického, tak evangelického faráře.⁸⁸

V otevřené otázce dotazníku ohledně náboženských médií, kde měli respondenti vypsat televizní stanice, které sledují, odpovědělo 122 ze 168 lidí, že sledují Českou televizi. Výsledek této otázky sice neznamená, že by diváci sledovali právě nábožensky zaměřené pořady, ale v porovnání s televizí Noe, kterou sleduje jen 10 dotázaných, jde o veliký rozdíl ve sledovanosti. Prognózu zpřesňuje následující otázka, jak často respondenti sledují pořady s náboženskou tematikou. Ohodnocení probíhalo známkami jako ve škole od 1 do 5, kde jednička znamenala časté sledování dané stanice. Výsledky jsou zobrazeny v tabulce níže. Potvrzuje se, že Česká televize je nesledovanější stanicí i co se týče náboženských pořadů.⁸⁹

Tab 2: Sledovanost náboženských pořadů jednotlivých stanic

Podotázka	Průměr	Rozptyl
pořady na Česká televizi	3.661	1.7
pořady na Českém rozhlasu	4.179	1.242
TV Noe	4.28	0.975
rádio Proglas	4.435	0.603

Zdroj: Příloha F – Dotazník na téma Křesťanská média

4.1.1 Konkurence, spolupráce a programování pořadů

Česká televize se snaží tvořit program kanálů tak, aby si jednotlivé pořady nekonkurovaly. Pokud předpokládáme, že konkrétní kanál sleduje skupina specifických diváků, tak se program utváří systematicky, aby ani tématicky podobné pořady nebyly obsaženy na jiném kanále a nedocházelo ke kanibalizaci. U náboženských pořadů je záměr takový, že se všechny tři nebo čtyři vysílací okna skládají do nedělního

⁸⁸ Příloha E – Rozhovor se Zbigniewem Czendlikem

⁸⁹ Příloha F – Dotazník na téma Křesťanská média

dopoledního času, aby vytvořily u diváků určitý návyk. V době, kdy jsou na ČT 2 náboženské pořady, se redakce snaží, aby na ČT 1 nebyl tématicky stejný pořad. Výjimkou je pořad Uchem jehly, který je specifický v získávání diváků z jiných nenábožensky zaměřených diváckých skupin, což je jednoznačně dané osobou moderátora Zbigniewa Czendlika. V minulosti byly náboženské pořady také na ČT 1. Velmi často tam probíhaly přenosy bohoslužeb Urbi et orbi, což je poselství papeže k velikonočním a vánočním svátkům. Nyní nabízí druhý program i vánoční a novoroční promluvy, ve kterých se střídá arcibiskup pražský, v současnosti kardinál Dominik Duka, a předseda ekumenické rady církví, Joel Ruml.

Tvůrčí skupina náboženských pořadů začíná nově vysílat své pořady na kanálu Děčko pro děti. V současnosti jsou to Biblická pátrání, ale připravují se další pořady. Pro děti je určený pořad Bohoslužba pro stonožku, což je speciální dětská bohoslužba, pořádaná kardinálem Dukou jako poděkování dětem, které pracují v nadaci Stonožka. Zatím se bohoslužba vysílá v pátek dopoledne na ČT 2.

Plánování tvorby se odvíjí od daného typu a žánru pořadu. Hodinové dokumenty se chystají až rok nebo dva dopředu, ale třeba příspěvky do Křesťanského magazínu, se připravují jen několik týdnů. Televize už zcela přesně ví, co bude v celém roce 2014 vysílat. Znamená to, že většina pořadů musí být už částečně vyrobena. „*Jedeme tak v ročním až rok a půl předstihu, co se týče od toho nápadu, kdy dostaneme nápad, že uděláme dokumentární sérii o tomhle, do toho, než to vyvineme, prosadíme, až se to vyrobí,*“ říká Patrick Diviš, kreativní producent náboženských pořadů.

Česká televize koncem roku 2013 oddělila vysílání, tedy ty, kteří pořady přejímají z výroby a dávají do vysílání, a tvorbu, což jsou lidé, kteří pořady vyrábějí a do vysílání chystají. Tvůrčí skupina nyní nemůže ovlivnit, jaký pořad se bude kdy vysílat. Vše určují z valné části vysílací okna a vysílací schémata. Schéma se upravuje relativně dlouho dopředu a chystá se po sezónách jaro, léto, prázdniny a podzim. Vysílací schéma pro jaro 2014 se vytvářelo na podzim 2013, kdy byla určena vysílací okna například pro Křesťanský magazín, Cesty víry a Uchem jehly. Tvůrci náboženských pořadů postupně nasadili do oken konkrétní díly. O tom, který pořad se bude kdy vysílat, rozhoduje programový plán České televize. Vedení vysílání přijde s návrhem, o kterém se posléze diskutuje. Rozhodující slovo mají ale lidé z vysílání.⁹⁰

⁹⁰ Příloha B – Rozhovor s Patrickem Divišem

Česká televize a její tvůrčí skupina náboženských pořadů je v kontaktu se všemi klíčovými náboženskými médii v České republice, nejvíce s TV Noe, dále s rádiem Proglas a Katolickým týdeníkem. Spolupráce probíhá například při využívání televizní techniky při přenosech bohoslužeb anebo při přípravě Křesťanského magazínu.⁹¹

4.1.2 Tvorba pořadů a jejich propagace

Tvůrčí skupina náboženských pořadů v České televizi má dramaturgii v Praze, Brně i v Ostravě. V Ostravě je jeden člověk, v Brně jsou tři dramaturgové, v Praze čtyři, což je dohromady osm dramaturgů a dále tým spolupracuje s celou škálou externích režisérů, scénáristů a podobně.⁹²

Z větší části pochází nápady na náplň a tvorbu pořadů od lidí z týmu pana Diviše nebo od tvůrců, kteří přicházejí s nějakými konkrétními náměty. Témata často vyplývají z komunikace s církvemi, které jsou pro tato média klíčovými partnery v komunikaci o tom, co se v jejich oblasti děje. Sledují se zahraniční náboženské pořady, ale tato mediální zkušenost je velmi často oboustranně nepřenositelná. Česká média se spíše zajímají o zahraniční trendy ve formátování. Vzorem v oblasti dokumentárních sérií je pro Českou televizi například britská stanice BBC. Dokumentární série a přenosy z bohoslužeb, vysílané v německy hovořících zemích, jsou také velkou inspirací. Jinak je ale zkušenost nepřenositelná i z pohledu témat, která rezonují v dané společnosti. Divák jednotlivých mediálních trhů se v různých zemích zajímá o jiná témata. V Německu nebo Rakousku mají mediálně poměrně vyspělé trhy s náročnými diváky. Ti jsou zvyklí na velmi detailní debaty a diskusní pořady, které u českého diváka v podstatě naopak propadají a je nemyslitelné, že by se u nás něco takového prosadilo. Tento druh debat a diskusních pořadů je přitom u náboženských redakcí v evropských zemích klíčový. Trhy jsou jiné, stejně jako diváci, kteří jsou zvyklí na něco jiného, a důležitou roli hraje schopnost přizpůsobit se místnímu českému trhu a divákům. Zjištění jestli se pořad ujme nebo ne, trvá určitou dobu, a je to individuální pořad od pořadu. V zásadě nemá smysl dělat předčasné závěry, dokud neproběhne jedna celá vysílací sezóna. Podzim je například schopen za šestnáct vysílání toho konkrétního pořadu ukázat, jak se pořad ve schématu chová. O úspěchu pořadu rozhoduje nejenom kvalita, ale i zařazení ve vysílacím schématu, vkus diváků a výběr času. Důležitou součástí je propagace; nakolik

⁹¹ Příloha B – Rozhovor s Patrickem Divišem

⁹² Tamtéž

intenzivní byly upoutávky, pokud nějaké byly, jestli se dělala nějaká jiná mediální kampaň na facebooku, na internetu nebo webových stránkách. Ke konci roku 2013 se pravidelně vysílalo Sváteční slovo, Uchem jehly, Křesťanský magazín, Cesty víry a přenosy bohoslužeb.

Česká televize je velká firma a na upoutávky má samostatné oddělení, které si vybírá samo, na který pořad vyrobí upoutávku. Každý pořad má svou prioritu a formátů upoutávek je hodně, od shotu až po krátký headline. Tvůrčí skupina má jako dramaturgie má možnost propagaci navrhnout. Dramaturgové se zaměřují nejvíce na křesťanství z toho důvodu, že jako republika vycházíme z určitého kulturního prostoru. To ale neznamená, že se v náboženské tvorbě České televize neobjevují pořady, které se zabývají jinými než křesťanskými. V programu najdeme i pořady o hinduismu, buddhismu, islámu. Primární je komunikace s katolickou církví jako s nejvýznamnější církevní organizací a poté samozřejmě komunikace s církvemi, které jsou sdruženy v ekumenické radě církví, jichž je čtrnáct. Žádná církev ale nemá svůj vlastní pravidelný pořad. Naše veřejnoprávní televize se zaměřuje na dospělé diváky a to z toho důvodu, že 90% pořadů se vysílá na ČT 2.⁹³

4.2 Český rozhlas

K dobrému zvyku a kultuře veřejnoprávních médií v Evropě patří, že nějakým způsobem pokrývají oblast náboženství, což samozřejmě v době komunismu v Čechách nebylo možné, protože komunistická náboženství potírala. Náboženské pořady se v Českém rozhlase začaly objevovat v devadesátých letech, společně s formující se redakcí. O začátcích náboženského vysílání redaktorka publicistiky Teresie Bečková, říká: *„Začaly se určitě dělat přímé přenosy bohoslužeb, kdy přesně nevím, ale to byla ta jedna linie, která od těch 90. let začala a my v ní pokračujeme až do současné doby. Potom, co tak jako vím od kolegů, že oni vstupovali do toho veřejného prostoru ve chvíli, kdy byla naprostá náboženská neznalost obecně u lidu. Ne, že bychom na tom dneska byli líp, to ne, ale tehdy to bylo léta tabuizované téma, takže oni vlastně začínali s takovými vzdělávacími pořady, které vlastně vysvětlovaly základní věci, které se týkají*

⁹³ Příloha B – Rozhovor s Patrickem Divišem

víry, náboženství, křesťanství. Byl tady dlouhý seriál třeba Bůh a člověk, nevím, jestli úplně na začátku, ale by to prostě takový vzdělávací cyklus nebo jiný vzdělávací cyklus Prameny a proudy, kde se ty otázky víry a náboženství ukazovaly v širším společenském a kulturním kontextu. No a pak samozřejmě rozhovory s nejrůznějšími lidmi, protože rozhovor je ta nejvlastnější forma rozhlasová“.⁹⁴

Poslechovost náboženských pořadů se měří na stanicích, ale pouze na některých. Většinou to odpovídá poslechovosti jednotlivých stanic v dané části dne. Úspěšnost pořadů se také nedá moc zjišťovat, protože je svázaná s poslechovostí. Pořady, jež například Českých rozhlas považuje za zajímavé, nemají moc velkou poslechovost, protože se vysílají na stanici Plus, která se rozbíhá na středních vlnách, a podobně. Občas na pořady chodí nějaké reakce mailem, nebo se objevují příspěvky na facebooku či internetových stránkách. Dříve ovšem na pořad přišly stovky dopisů, což už se s dnešní dobou nedá srovnávat.

Velkým rozdílem oproti jiným, zde zmiňovaným médiím, je fakt, že Český rozhlas nevysílá pro věřící lidi a nedělá službu jenom věřícím lidem. Snaží se otevírat nějaké přesahující hodnoty, poukazovat na hodnoty, které vypovídají o tom, že je cosi, co nás přesahuje, že existují nějaké hodnoty, které jsou trvalejší než hodnoty konzumní. Nejde o kazatelskou rétoriku v prvním plánu. I když se jedná o vysílání na náboženské téma, tvůrčí skupina rozhlasu se ho snaží dělat tak, aby bylo zajímavé a srozumitelné pro posluchače dané stanice, což nejsou vždy jen věřící lidé. Jediná prvoplánová služba věřícím se praktikuje u bohoslužeb, kde to je veřejnoprávní služba lidem, kteří třeba z důvodu nemoci nebo stáří, nemohou na bohoslužbu jít.

Podle paní Bečkové, která v Českém rozhlasu působí již dvanáct let, se vysílání náboženské sekce i celého rozhlasu hodně změnilo. Jiné je tempo i rytmus a to, co bylo možné před dvanácti lety, dnes vůbec nelze provádět. Dříve se připravovalo nedělní zamyšlení v délce patnácti minut, v současnosti jsou to tři minuty. Formáty vypadaly jinak, charakter práce byl odlišný, pořady se střihaly na pásek. Jak se vyvíjí rádio, mění se i vysílání jednotlivých stanic společně s programovými schémata samozřejmě nejen náboženskými. Sekce náboženských pořadů patří pod centrum výroby a jako tvůrčí skupina naplňuje zakázky vysílatelů, stanic.⁹⁵

⁹⁴ Příloha D - Rozhovor s Teresíí Bečkovou

⁹⁵ Tamtéž

„To, co říkají sociologové, že český člověk není ateistický, že společnost není ateistická. Český člověk je velmi náboženský, ale tu svoji náboženskou potřebu nebo rezonanci často odmítá spojovat s tradičními institucemi, jako jsou církve a od toho se všechno odvíjí. I tedy v těch našich úvahách o náboženství, byť si myslím, že jsme velmi ukotveni v tom žido-křesťanském prostoru, tak se zamýšlíme nad tím, jak oslovit toho, jak říká Tomáš Halík „plachého českého člověka“. Plachého pokud jde o víru, kdy já bych řekla, že ta společnost je víc než jiná, hyper citlivá, na ideologii a církevníkou manipulaci. My chceme přinášet duchovní hodnoty do té společnosti, rozhodně a musíme si pořad klást otázky jak to dělat, abychom ty lidi zaujali pro něco, co má trvalejší hodnotu než konzumní životní styl a zároveň je neodradili církevníkou rétorikou,“ říká Teresie Bečková, redaktorka publicistiky Tvůrčí skupiny náboženských pořadů.

Centrum výroby jako jedno ze tří programových center Sekce programu a vysílání se v Českém rozhlasu zformovalo 1. května 2012. Do centra patří jednotlivé tvůrčí skupiny, výrobní složky a archivní a programové fondy. Prvním ředitelem Centra výroby byl Ing. Miroslav Dittrich, od 1. 10. 2013 zastává funkci JUDr. Jiří Mejstřík. Hlavní náplní je převážně výroba náročných komponovaných pořadů pro vysílání jednotlivých stanic Českého rozhlasu, které vyžadují složitější přípravu.

Se vznikem jednotlivých tvůrčích skupin byl spojen přesun zaměstnanců, pořadů, finančních prostředků a hlavně přenastavení všech organizačních, produkčních a finančních procesů. Začátkem května 2012 vznikla Tvůrčí skupina pro děti a mládež, která inovuje dětské vysílání na ČRo 2 a internetové Rádio Junior. Dále byla založena Tvůrčí skupina literárně-dramatické tvorby zaměřená na rozhlasové hry, předčítání a pohádky, a současně i Tvůrčí skupina nových formátů. Na podzim 2012 pak vznikly tvůrčí skupiny publicistiky a dokumentu, zábavných pořadů, náboženských pořadů a pořadů pro menšiny. Tvůrčí skupina kreativity zvuku přebrala výrobu celé znělkové grafiky, anoncí a reklamních spotů pro všechny stanice rozhlasu. Jako poslední vznikla 1. ledna 2013 Tvůrčí skupina popularizace vědy a techniky, tvůrčí skupiny v Brně, Olomouci, Ostravě, Hradci Králové, Českých Budějovicích a v Plzni.⁹⁶

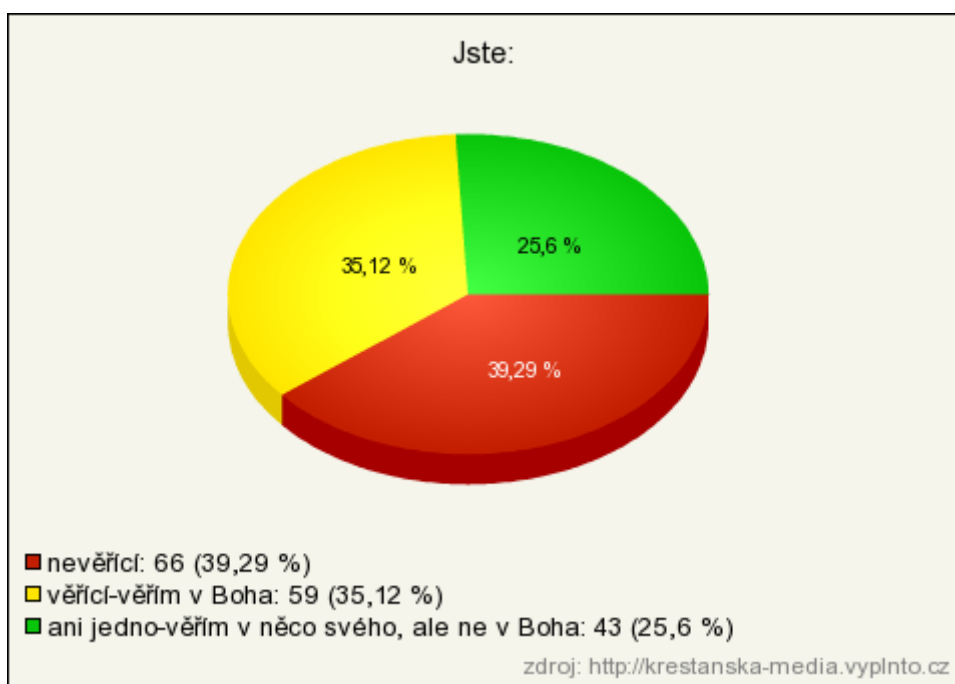
Na konci roku 2012 mělo Centrum výroby 124 systemizovaných míst. Útvar v daném roce hospodařil s celkovými náklady přibližně 54 miliónů korun

⁹⁶ Příloha D - Rozhovor s Teresí Bečkovou

a plánovanými výnosy 213 tisíc korun. Redakce náboženského vysílání se začlenila do struktury ČRo 6 v polovině roku 2006 a o šest let později na podzim přešla Tvůrčí skupina náboženského vysílání do Centra výroby. Svým charakterem byla vždy redakcí nadstaniční. Hotové pořady dodává hlavně pro ČRo 1 – Radiožurnál, ČRo 2 – Praha, ČRo 3 – Vltava a ČRo 6. Náboženská redakce připravuje pořady podle zaměření jednotlivých stanic. Jejich pořady chtějí zdůrazňovat náboženskou svobodu a porozumění mezi různými náboženskými a etnickými komunitami. Hlavním zpravodajským pořadem redakce náboženského vysílání je Křesťanský týdeník, který se vysílá na ČRo 1. Přenosy bohoslužeb jsou největší veřejnoprávní službou Českého rozhlasu. Podílí se na nich všechny významné křesťanské církve, registrované na území ČR, tedy Církev římskokatolická a církve sdružené v Ekumenické radě církví ČR.⁹⁷

Z výsledného grafu ohledně otázky náboženského vyznání respondentů vyplývá, že pouze jedna třetina ze 168 dotázaných věří v Boha oproti skoro 65 % nevěřících nebo lidí, kteří věří v určité vlastní přesazné hodnoty. Právě pro tuto část populace chce Tvůrčí skupina náboženských pořadů Českého rozhlasu vysílat své pořady.⁹⁸

Graf 3: Průzkum náboženského založení respondentů

Zdroj: Příloha F – Dotazník na téma Křesťanská média

⁹⁷ Výroční zpráva Rady Českého rozhlasu o činnosti Českého rozhlasu za rok 2012. [online]. © 2014 [cit. 2014-02-14]. Dostupné z http://media.rozhlas.cz/_binary/02856124.doc

⁹⁸ Příloha F – Dotazník na téma Křesťanská média

4.2.1 Konkurence, spolupráce s jinými médii a zaměření rádia

Český rozhlas se nechce srovnávat s privátním rádiem Proglas, které má jinou filosofii a charakter, a vzájemná spolupráce obou rádií je minimální. Občas převezme Proglas přímý přenos nějaké mimořádné bohoslužby od Českého rozhlasu, ale společné projekty zatím vytvořeny nebyly. Privátní rádio je dle rozhlasu komunitní médium, které směřuje ke křesťanské komunitě, zatímco veřejnoprávní vysílatel se více zaměřuje na široké spektrum různých církví a komunit. Český rozhlas nespolupracuje ani s Českou televizí, s výjimkou některých přenosů bohoslužeb, kdy televize rádiu dodá zvukovou složku. Podle slov paní Bečkové tíhne televize více k menšině, což rozhlas odmítá a brání se tomu.

Zaměření českého veřejnoprávního rádia je v oblasti náboženství určené především pro dospělé. Dětské pořady se, až na výjimky, moc nevyrábí. Na Vánoce zkoušelo Centrum tvorby náboženských pořadů zařadit pořad Biblické příběhy pro rádio Junior, nejedná se ale o pravidelnou relaci. Jsou to spíše mini dramata, která osvětlují mimo jiné základní biblické události. Pět se jich odvysílalo na Vánoce a další vzniknou pravděpodobně na Velikonoce, pokud na ně bude mít rozhlas finance.⁹⁹

Český rozhlas přináší posluchačům rozdílnou službu než soukromá stanice Proglas. Zatímco rádio Proglas vysílá pořady konkrétních organizací a těmto organizacím určené, veřejnoprávní rádio vysílá programy jako takové o náboženství, a proto ani nelze přesně vypočítat zastoupení jednotlivých církví v daných pořadech. Dalo by se říct, že křesťanství převažuje, a že se křesťanská východiska jeví jako dominantní, ale to je dané už kulturně historickým kontextem. Evropa má židovsko-křesťanské kořeny a proto se této víře nemůže žádné médium vyhýbat. Český rozhlas se samozřejmě také snaží zařazovat do vysílání další náboženské směry, pokud lidé z dané církve dělají něco, co je v rámci společnosti vidět a co má širší dopad. Většinou jsou to náboženství zastoupená velice minoritně, která vyvíjejí činnost jen v rámci vlastní komunity. Když se ale dělá pořad například o buddhistické meditaci, může se sice do vysílání zařadit, ale pouze jeden. Pokud se budou buddhisté, hinduisté angažovat v charitě v rámci nějakého společenského dialogu, rozhlas je do vysílání rád zařadí,

⁹⁹ Příloha D - Rozhovor s Teresí Bečkovou

protože cílem náboženské tvorby v Českém rozhlasu je informovat o tom, že tady jsou příslušníci daného náboženství, které má určitou tradici a cíle.¹⁰⁰

4.2.2 Tvorba pořadů a jejich propagace

Pořady s náboženskou tematikou se objevují i v jiných částech vysílání, než v těch, které připravuje Tvůrčí skupina náboženských pořadů, což znamená, že se na nich podílí velký počet lidí. V programovém schématu Vltavy se objevují hudební pořady, které by se daly považovat za náboženské, ale jsou zařazeny jako hudební a pod hudební redakcí. Redakce náboženské tvorby má pět editorů, jednoho web editora, produkční a určité množství externistů. Využívají se i kolegové, kteří na jiných stanicích dělají komentátory, často pro vysílání na Radiožurnálu.

Programové řady odpovídají vždy profilu stanice. Pořady na Radiožurnálu jsou ve zpravodajském duchu této stanice a Křesťanský týdeník zase naopak reflektuje ve zpravodajství politická a společenská témata doma i ve světě. Publicistika se objevuje na stanici Plus v pořadu Zaostřeno, kde se řeší aktuální témata nebo další zajímavá dění okolo nás. Od nového roku se začíná vysílat pořad Za hranou, který se zabývá kontroverzními etickými tématy. Ne každý pořad má svou vlastní stanici, na níž se vysílá. V současné době se na všech celoplošných stanicích vysílá i program, vyrobený Centrem tvorby náboženských pořadů, a jeden pořad se zařazuje také na internetovou stanici Wave.

Český rozhlas a jeho náboženské centrum vytvářejí všechny pořady sami. Není úplně obvyklá praxe, že by rozhlas nakupoval nějaký formát tak, jako to dělá televize, a ani to není zrovna dobře proveditelné. Televize si může koupit obraz a pak k tomu dodělat dabing a hodnota pořadu zůstane stejná. Rozhlas kdyby si koupil pořad, tak by ho musel celý přemluvit, což je kontraproduktivní. Ve většině případů se rozhlasu nevyplácí kupovat si jakýkoliv pořad nebo jen jeho scénář.¹⁰¹

¹⁰⁰ Příloha D - Rozhovor s Teresíí Bečkovou

¹⁰¹ Tamtéž

5. RÁDIO PROGLAS

Nápad na založení nábožensky založeného rozhlasu vznikl po sametové revoluci, kdy se začínala zakládat privátní média a křesťané chtěli samozřejmě také provozovat nějaké rádio podle svých představ. Inspirací byly země ze svobodnější části Evropy. V začátcích vysílání Proglasu se vyskytly problémy ekonomické, organizační i právní, protože se zjistilo, že licenci nemůže obdržet ani církev, ani nadační fond, ani nadace, ale jen společnost obchodního typu. Bylo tedy nutné nejprve takovou společnost založit, a potom získat licenci k vysílání na daných frekvencích a vysílačích. Rádio Proglas získalo první vysílač na Svatém Hostýně až po pěti letech, ale další vysílače už se dařilo získat v poměrně rychlém sledu. Díky darům od posluchačů se zajišťovalo a dodnes trvá vysílání a výroba pořadů a vytváří se rezerva pro další žádosti o nové lokality. Celý proces je dodnes stejný s tím, že pásmo frekvenční modulace na krátkých vlnách je v České republice vyčerpáno a v podstatě už není možné získat vysílací prostor v některých lokalitách. Proglas má v současnosti pokrytých asi 60% území digitálním vysíláním.

Nápad neziskového vysílání vznikl díky inspiraci z Itálie, Polska a Portugalska. Toto privátní náboženské rádio se rozděluje na tři celky. Jeden drží licenci, druhý je servisní organizací a třetí se zaměřuje na získání finančních prostředků pro nadační fond rádia Proglas. Postupně začala vznikat regionální studia v Praze, Olomouci a další. *„My jsme vždycky získali vysílač, který pokrýval to území a pak jsme se rozjeli do města sídelního biskupského nebo podobného a pokusili jsme se tam najít osobu, která tam žije a která by zprostředkovala věci pro posluchače ze svého regionu. A vždycky se zase našly peníze, aby se to studio dále mohlo provozovat. Dnes máme šest regionálních studií. Základna v Brně je také region a ještě se chystáme do Plzně a obnovit Litoměřické studio. Takže první bylo Brno, skoro zároveň vznikla malá buňka v Praze a téměř zároveň studio v Olomouci. Pak následovala Ostrava, Hradec Králové, České Budějovice, Litoměřice“*, komentoval začátky vysílání ředitel rádia Proglas Martin Holík.¹⁰²

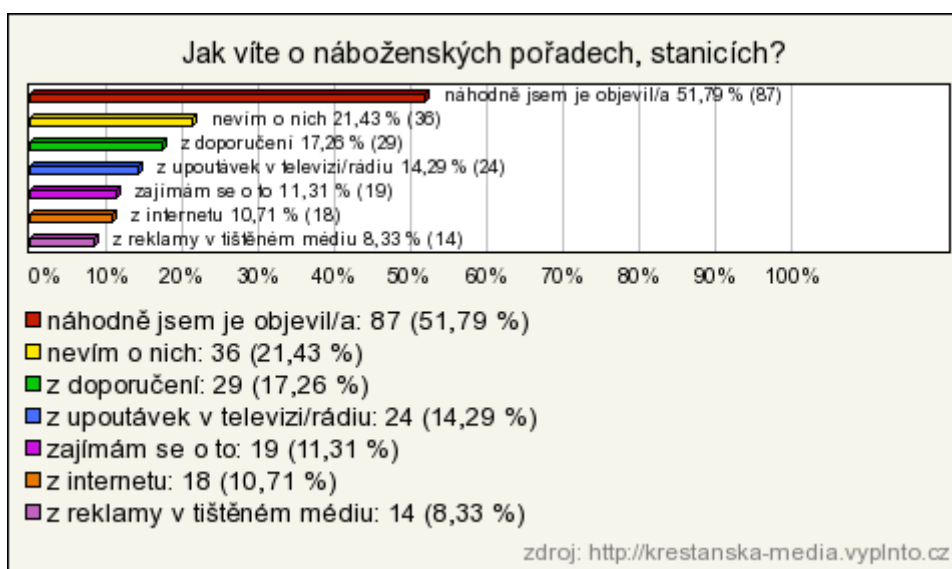
Z dotazníku vyplývá, že velké procento lidí poslouchá spíše Český rozhlas, kde může na všech kanálech v určitou dobu slyšet náboženské pořady. Rádio Proglas

¹⁰² Příloha A - Rozhovor s Martinem Holíkem

poslouchá pouze 12 ze 168 respondentů a Český rozhlas celkově 85, tedy polovina dotázaných.¹⁰³

Soukromá náboženská média mají smysl z toho důvodu, že věřící mohou víru představovat tak, jak ji sami vidí, ne jak jim někdo jiný řekne, aby víru prezentovali. Když jsou představitelé církví v České televizi nebo v Českém rozhlasu, nepřipadají si být u sebe, na domácí půdě. „*Já si myslím, že je dobře, že tady existují taková média, která jsou součástí církve, a můžeme mluvit tou řečí, na kterou jsou věřící zvyklí, které rozumí. Já když někde poslouchám, dejme tomu někdy zprávy v různých televizích a mluví se o nějakých svátcích, tak se mluví tak nekompetentně, tak nefundovaně, že si říkám, to snad není možné. Je tam spousta různých chyb*“, říká farář Zbigniew Czendlik, který vytváří pro pardubický rozhlas glosy a býval častým hostem pořadu Nocturno pro osamělé srdce v hradeckém rozhlasu.¹⁰⁴

Graf 4: Povědomost o náboženských pořadech

Zdroj: Příloha F – Dotazník na téma Křesťanská média

O rádiu Proglas, stejně jako o dalších náboženských médiích, se dle výsledků dotazníku lidé nejvíce dozvídají sami, když je náhodně objeví. Přes 20 % respondentů o vysílání náboženských pořadů vůbec neví a necelých 18% z nich dostalo na tyto pořady doporučení. Z přehledu taktéž vyplývá, že náboženská se média nemají finance na svoji mediální propagaci, a není to ani jejich cílem. Běžným způsobem rozšiřování

¹⁰³ Příloha F – Dotazník na téma Křesťanská média

¹⁰⁴ Příloha E - Rozhovor se Zbigniewem Czendlikem

povědomí o těchto stanicích jsou informace z kostela, doporučení známých nebo náhodný nálezh pořadu s náboženskou tematikou. Nejmenší procento propagace těchto médií se objevuje v tištěném médiu, alespoň podle výsledné analýzy povědomosti respondentů o náboženských médiích.¹⁰⁵

5.1 Poslechovost, spolupráce a konkurence Proglasu

V České republice je přibližně sto soukromých subjektů, včetně veřejnoprávního rozhlasu, a Proglas je z hlediska poslechovosti uprostřed. Denní poslech se pohybuje mezi třiceti až čtyřiceti tisíci posluchačů. Lidé mohou přijímat signál pomocí satelitu nebo internetu, dostupné je i zemské vysílání analogové a digitální, a do televizorů pak zemské televizní vysílání, které umí přenášet i rozhlas. Proglas vysílá také po internetu, ale ta poslechovost je v jeho případě, stejně jako u ostatních internetových médií, zaměřených na náboženství. Mezi oblíbené pořady z duchovní strany patří přímé přenosy bohoslužeb mše svaté a ve stejném čase, ale v jiných dnech, Modlitby růžence. Ze zajímavých, obecně zaměřených pořadů je to čtení na pokračování, které je denně sledováno jak ráno, tak večer. Z hudebních pořadů jsou to zejména ty, specializované, k nimž se řadí cykly pořadů Jak se vám líbí a Slyšte lidé. Dnes už nedostávají média zpětnou vazbu jen pomocí papírových dopisů, ale hlavně mailem nebo prostřednictvím komentářů na facebooku či Twitteru. Nové technologie si osvojují nejen mladí lidé. Posluchači mohou psát třeba do pořadu Noční linka, telefonovat na mobilní číslo i na pevnou linku, posílat sms zprávy, psát na facebook a podobně.¹⁰⁶

Na rozdíl od Českého rozhlasu spolupracuje rádio Proglas se stanicí Lumen, což je sesterská stanice na Slovensku. Důvodem spolupráce je podobný vznik i velmi shodný způsob vysílání. Slovenské rádio Lumen získalo první licenci o dva roky dřív, a slaví už dvacet let od svého vzniku. Proglas také přebírá čtvrt hodinová pásma české redakce vysílání rádia Vatikán. Kromě toho spolupracuje s Katolickým týdeníkem a velmi intenzivní spolupráci vyvíjí s nakladatelstvími, zejména s Karmelitánským nakladatelstvím, nakladatelstvím Cesta a s dalšími, která překládají zahraniční literaturu

¹⁰⁵ Příloha F – Dotazník na téma Křesťanská média

¹⁰⁶ Příloha A - Rozhovor s Martinem Holíkem

a získávají práva k překladu knížek. Dále spolupracují s redakcemi náboženského života jak v České televizi, tak v Českém rozhlasu. Proglas patří do skupiny evropských křesťanských rádií, která se každý rok setkává a vzájemně obohacuje svými zkušenostmi. V mnoha případech spolupracuje soukromé rádio s televizí Noe, od které Proglas přebírá zvukovou stopu některých přenosů, zejména bohoslužeb. Někdy naopak Proglas poskytuje zvukovou složku jiným médiím, třeba veřejnoprávnímu rozhlasu. Spolupráce s televizí Noe je hlubšího charakteru, obě média se vzájemně předem informují o svých připravovaných pořadech.¹⁰⁷

5.2 Vysílání a jeho podpora

Každé studio vysílá zprávy z regionu nebo pozvánky na akce v daném regionu, které vkládá do celkového vysílání, a v určité dny mají redaktoři živé vstupy přímo do vysílání. Pořady s regionální tematikou se plánují dlouho dopředu, každý redaktor má na jejich přípravu měsíc. Díky počítačové síti dnes už nikdo ani nesleduje, jestli se vysílá z regionu nebo ze základny v Brně.

O svých profesních začátcích říká Martin Holík, ředitel rádia Proglas, následující: *„Tenkrát za totality se média ještě nevyučovala. Já jsem elektroinženýr, ale měl jsem velký přesah do hudební tvorby a už na základní škole jsme dělali s mým bratrem školní vysílání a spoustu komponovaných pořadů třeba samizdatových veršů poezie jsme zhudebňovali, podkládali, dělali pásma, takže já jsem v té analogové technice zvukové měl zkušenost. Samozřejmě s provozováním rádia jsem zkušenost mít nemohl a v podstatě nikdo. Až když potom začali odcházet první zaměstnanci z Českého rozhlasu nebo třeba zdatní důchodci, tak jsme měli první profesionály, ale oni byli zase jednoúčelově zaměřeni buď na to uvedení pořadu, nebo to byl zvukař, který rozuměl jenom zvukařině, kdežto u nás ti lidé musí být velmi univerzální“.*¹⁰⁸

Rádio Proglas spolupracuje s mnoha církvemi a snaží se, aby větší náboženské organizace, kam patří třeba pravoslavní, měly samostatné pořady. Dále má rádio připravená jednotlivá okénka, která v různých obdobích jednotlivé církve využívají

¹⁰⁷ Příloha A - Rozhovor s Martinem Holíkem

¹⁰⁸ Tamtéž

podle toho, jak chtějí a mohou. Partnerem Proglasu je rádio Transport, které sídlí také v Brně. Transport rádio zaměstnává pracovníky nejméně deseti křesťanských denominací, se kterými Proglas spolupracuje. Jednotlivé církve dodávají Proglasu úvahové pětiminutovky nebo čtvrt hodinovky, které už mají natočené i léta dopředu a nebo se vysílají živé pořady, kdy do studia přijde zástupce daného náboženství a osobně o něčem pohovoří. Samozřejmě, že v dnešní elektronické době se pořad může vysílat na vlnách Proglasu a zároveň v jejich vlastní frekvenci. Většina lidí, která Proglas finančně podporuje, ho poslouchá, ale existují i sponzoři, kteří na vysílání jen přispívají. Dalšími zisky jsou občasná granty, dotace nebo vedlejší činnost rádia. Financování Proglasu je postaveno hlavně na darech jednotlivců, což je větší jistota než se spoléhat na dar od nějaké firmy, který může být příslibem, ale nemusí být nakonec schválen. Ročně se obrát pohybuje okolo třiceti milionů korun, tedy asi 2,4 milionů měsíčně. Náklady jsou téměř shodné s příjmy a za případné peníze navíc se pořizuje technika a vybavení, jako například nový vysílač, studio nebo amortizace technologie.

Co se týče vybavení soukromého náboženského rádia, snaží se sledovat trendy a v ničem nezaostávat. Digitální technologie a přenosové trasy stojí velká rádia hodně peněz, Proglas za cenu nižší jistoty spojení vysílá za méně peněz. Vývoj technologie jde tak rychle dopředu, že se nedá říct, kdo je na tom lépe a kdo hůře. Důležité je, jestli médium dokáže efektivně využívat své prostředky a dobře rozdělovat poměr investice do lidských zdrojů a do technologií.

Dnes má rádio přibližně 25 000 členů klubu přátel, což je zhruba dvojnásobek posluchačů, někdy se jedná o celé rodiny, někdy jednotlivce. Kamarádi Proglasu, kteří si říkají Kapři, vznikli díky inspiraci z Itálie. Tam byla před mnoha lety založená síť rádií Maria, kde měli tuto taktiku. Kaprů je dnes něco málo přes tisíc a mají na starosti kolem 23 tisíc přátel. Kaprovi se odešlou dané materiály a on obejde jednotlivé lidi a dokumenty rozdává. Každý člen má svoji obec nebo městskou část. Pokud nový Kapr převezme funkci po starém, tak se mu předá dokumentace s kontakty. Proglas o změně Kapra písemně informuje příslušné členy. Když v oblasti přibude hodně posluchačů, přispívajících přátel, tak se Proglas snaží někoho z nich oslovit, aby se stal Kaprem. Ostatním přispívajícím posluchačům se říká Rybičky.¹⁰⁹

¹⁰⁹ Příloha A - Rozhovor s Martinem Holíkem

Rádio Proglas zaměstnává čtyřicet pět lidí na plný úvazek, deset z nich tvoří lidé na pobočkách a také má maminky na zkrácený úvazek. Činnost pobočky zajišťují externisté a studenti a je jeden člověk na plný úvazek. Jelikož hlavní studio v Brně sídlí vedle biskupského gymnázia, přispívají do pořadů občas i studenti nebo učitelé.¹¹⁰

Rádio Proglas je stejně jako Český rozhlas úzce svázáno s českou mentalitou obyvatel, tudíž není moc reálně přejímat vysílání z jiných zemí. V Itálii se například hodně využívá mluveného slova, někde se naopak pouští více hudby a rádio má jinou funkci. Rozhlasové pořady jsou z pravidla málo přenosné, protože než dělat dabing do českého jazyka, je lépe udělat pořad vlastní. Proglas souzní s portugalským rádiem Renascenca. Portugalsko má stejně lidnatý národ s velmi podobnou mentalitou. Nejbližší českému stylu je ale stejně slovenské rádio Lumen. Polské rádio Maria se odlišuje tím, že bylo konfesní a vzniklo v Itálii, kde je katolicita větší a vyznání římskokatolické. Cílem Proglasu je otevřenost a služba nemocným lidem, kteří nemohou chodit do kostela.

Zaměstnanci rádia Proglas se snaží vysílat pro všechny věkové kategorie. Kopírují obyčejný den rodiny, ví, kdy asi vstávají tatínci a co by se jim dalo zahrát, ví, kdy mají děti těsně před odchodem do školy, aby ještě telefonem rychle zasoutěžili, ví, co by maminky s dětmi, když se vrátí z obchodu nebo od lékařky, mohly k vaření potřebovat, ví, že mladí lidé po osmnácté hodině nemají zájem o tato média a že v devatenáct hodin všichni sednou k televizoru a rádio už pro ně není podstatné. Naopak ten, kdo leží v nemocnici nebo kdo televizi vynechal z jakéhokoli důvodu, může stát o nějaké laskavé slovo. Program je tedy postavený tak, aby si v něm každý posluchač rádia něco našel.¹¹¹

¹¹⁰ Příloha A - Rozhovor s Martinem Holíkem

¹¹¹ Tamtéž

6. TV NOE

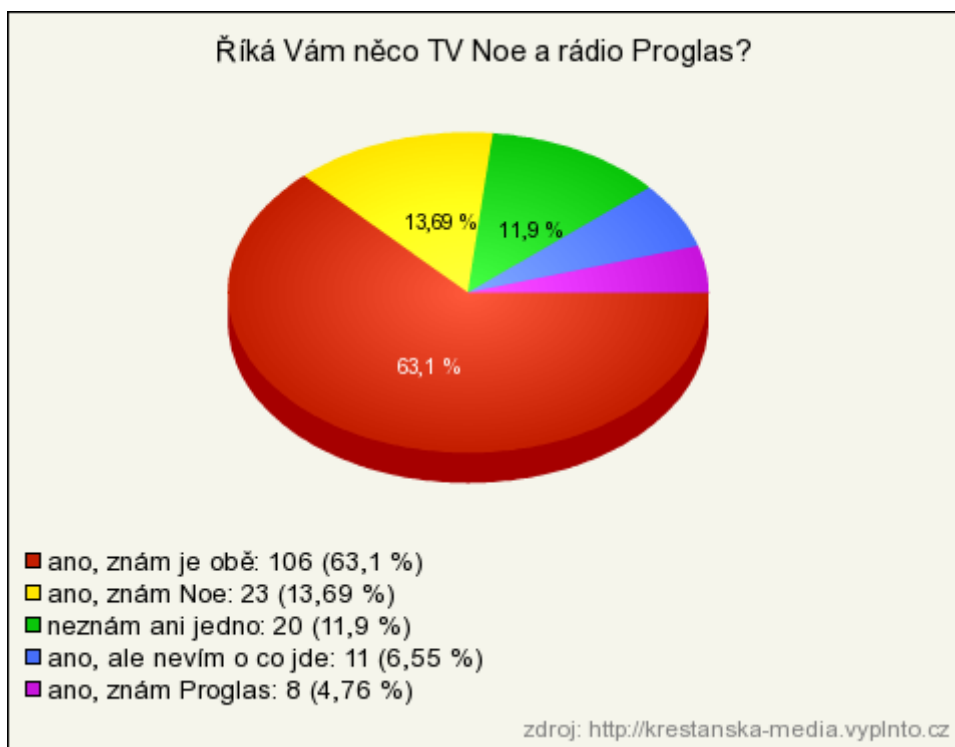
Leoš Ryška, ředitel televize Noe, snil o filmářské práci už od semináře. V mládí natáčel výpravy do hor s dětmi a pak je sestříhával. Během jednoho natáčení setkání mládeže se seznámil s jistým knězem z Itálie, který ho představil řediteli italské nekomerční televize Telepace. Protože materiálů z různých setkání a výletů do hor bylo nepřehledné množství, napadlo pana Ryšku a další kamarády, začít dělat filmy proti komerčnímu proudu. Po sametové revoluci byly možnosti už obrovské. Klíčové bylo pro Leoše Ryšku i setkání s Donem Quidem Todeschinim, který má televizní studio ve Veroně. Jeho televize Telepace poskytla všechna svá práva začínající náboženské televizi. Ostravská televize tudíž získala název Telepace jako tele pace - televize pokoje nebo pokoj skrze televizi. *„Já jsem byl z toho úplně v šoku, že to jde. No a pak když se mě ptal, já jsem byl tenkrát před rozhodnutím, jestli mám jít na tu filmovou školu, a on říkal: „No, k čemu jsi byl vysvěcený?“ a já jsem říkal: „Tak abych byl knězem“, „No a k čemu?“ „Abych sloužil mši svatou, svátosti uděloval,..." A on pořád: „No a k čemu ještě, k čemu?“ Chtěl mě vlastně donutit k něčemu a tak říkám: „Abych hlásal boží slovo“, no a na to čekal. „No přesně a uvědom si, že televize je největší kazatelnou vůbec. A když v mši je Svatý Pavel, tak mám největší televizní společnost na světě. Ještě když chceš, tak běž na tu školu a další lidi poblázni a další. Musíš jít do toho.“ Já jsem jako kněz měl s tím problém, jako přece jenom já už jsem byl knězem, jestli vůbec můžu takové věci dělat. Takže on mě úplně asi nasměroval a vrátil jsem se z té Itálie, že jsme Telepace a že jdu na školu filmovou. No a potom se nabalovaly další a další věci“*, vzpomíná Leoš Ryška.

Telepace začínala s tvorbou Žebracích kazet, které natáčela v nějak postižených oblastech. Na základě videí se pro organizace podařilo žebrat potřebné peníze. Lidé z Noe se zabývali handicapovanými dětmi, dětmi postiženými autismem nebo mozkovou obrnou. Nadace Telepace pro podporu vzdělávání a výchovu mládeže se roku 1994 stala občanským sdružením. Jelikož televize Telepace existovala v Itálii, vymyslela ostravská televize název Noe a ponechala si logo holubičky. Problémy měla Noe, stejně jako Proglas, se zákony, které nepočítají s nekomerčními médii.¹¹²

¹¹² Příloha B - Rozhovor s Leošem Ryškou

O spolupráci s televizí Noe hovořil Zbigniew Czendlik, známý lanškrounský farář: „Noe je takovou televizí, které jsem řekl, že kdyby cokoli potřebovali, tak bych šel do nějakého nového zajímavého projektu. Já těch svých aktivit i mediálních mám tolik, že mi to nevadí, ale tím, že jsem pořád kněz a myslím, že televize Noe je důležitá televize. Je dobře, když víra, kdy my dokážeme mluvit tím svým jazykem, tou svojí řečí, takže je dobře, že taková televize je. Jinak pořad U Pastýře na TV Noe měl svůj adrenalin, protože já mám rád, když můžu, ať už v rozhlase nebo v televizi v živém pořadu, takže to mělo svoje kouzlo, mělo to svůj spirit, emoce tam byly a já mám rád improvizace, takže mi to velmi vyhovovalo“.¹¹³

Graf 5: Všeobecná známost soukromých náboženských médií

Zdroj: Příloha F – Dotazník na téma Křesťanská média

Dotazníkový průzkum ukazuje, že většina ze 168 dotázaných, nekomerční náboženská média zná. Pokud ne obě, tak alespoň televizi Noe. Jen malé procento lidí poslouchá rádio Proglas, aniž by vědělo o stejně zaměřené televizi.¹¹⁴

Podle faráře Zbigniewa Czendlika jsou katolická média na vysoké úrovni. On sám se setkává s lidmi, kteří do kostela nechodí, ale televizi Noe přesto sledují. Vysílání

¹¹³ Příloha E - Rozhovor se Zbigniewem Czendlikem

¹¹⁴ Příloha F – Dotazník na téma Křesťanská média

Noe je pro ně určitým kontaktem s církví, která se jim z nějakého důvodu vzdálila. Přestože pořad U Pastýře, vysílaný na televizi Noe, skončil a momentálně je farář Czendlik moderátorem Uchem jehly, lidé si ho stále více spojují s křesťanskou televizí Noe, než s Českou televizí. Podle pana Czendlika má soukromá nekomerční televize větší dopad na diváky a u mnoha lidí vytváří pocit identifikace s danými pořady. Podpora nekomerčních institucí, které jsou financovány z darů věřících či ostatních diváků je velice důležitá. V kostelích bývají rozmístěné propagační materiály daných médií a svou funkci plní, nejen v kostelích, Kapři a Kanoe, kamarádi Proglasu a Noe, kteří jsou prostředníky mezi příjemci a médii.¹¹⁵

6.1 Spolupráce a financování televize

K největší spolupráci a přátelskému vztah dochází mezi televizí Noe a rádiem Proglas. Otec Martin Holík, ředitel Proglasu, byl dokonce jedním ze zakladatelů a spolujednatelů Noe. Vzniklo propojení jak zaměstnanců, tak taktiky ohledně financování médií. Po roce vysílání se zjistilo, že vysílání televize nemá žádný vliv na vysílání Proglasu, kterému nebyli ani posluchači, ani výše příspěvků. Stejně jako má rádio Proglas Kapry, má televize Kanoe, kamarády Noe. Média se navzájem propagují a často se stává, že přispívatelé jsou jak Kapry, tak Kánoemi dohromady a finančně podporují obě organizace. Přibližně 60-70 % lidí, podporuje Proglas i Noe.

Rádio Proglas je oproti televizi Noe finančně lépe zabezpečen. Ostravská televize má kolem deseti miliónů ročně, to je denně zhruba 100 000 korun na drobných stovkových či dvoustovkových darech. Vysílatelé Noe by potřebovali přibližně 3 miliony korun měsíčně, aby bez problémů zaplatili provoz. Přes milion korun stojí pouze trasy, stejnou část pohlíjí provozní náklady a mzdy a co zbývá, je na rozvoj, na nákup techniky, na pořady a autorská práva. Pravidelné sponzory nemá ani televize Noe stejně jak je tomu u Proglasu. Z 95 % financí se jedná o příspěvky jednotlivců, zbylých 5% pochází z vlastní činnosti. Pro Českou televizi vyrábí Noe kolem deseti dílů pořadu Křesťanský magazín. Dalšími příjmy jsou pronajímání přenosového vozu a jeřábu, zbytek tvoří granty. Nyní podporuje Noe přes 26 000 lidí a 750 z nich tvoří Kanoe.

¹¹⁵ Příloha E - Rozhovor se Zbigniewem Czendlikem

Celkové příjmy vychází zhruba na 3 miliony korun měsíčně a výdaje činí 2,5 až 2,7 milionu korun. Tato nekomerční televize hospodaří s minimem financí, za což patří poděkování všem nadšeným lidem, kteří jsou ochotni pracovat i za minimum peněz.

Spolupráce probíhá trochu i s Českou televizí, pro kterou Noe občas dělá Křesťanský magazín už řadu let. Samozřejmě je spolupráce s italskou Telepace, ve které má současně vzor. Momentálně Noe zaměstnává šedesát dva lidí, z toho tři v Praze a v Brně dva, zbytek v Ostravě, ale nejsou to všechno plné úvazky, někteří mají půl úvazku, někteří 0,7 a podobně, ale šedesát dva lidí je v zaměstnaneckém poměru plus má televize přes třicet dobrovolníků.¹¹⁶

6.2 Zaměření pořadů a jejich úspěšnost

Televize Noe si svou přesnou sledovanost nezjišťuje z důvodu nedostatku financí a také absence reklamního času, který obvykle inzerenti sledují. Podle výsledků Rady pro rozhlasové a televizní vysílání denně křesťanskou televizi sleduje asi 200 000 lidí. Noe sledovanost zjišťuje přibližně z počtu soutěžních otázek, na které lidé reagují. Další vzorek se dá zjistit u duchovních pořadů, které jsou interaktivní. Jedním z takovýchto pořadů je Adorace, kde se vystaví eucharistie, kněz si klekne, začne hrát hudba, do toho se promítají obrázky přírody, vodopádů a hor, kněz se na začátku pořadu pomodlí a ve chvíli ticha do vysílání diváci posílají své modlitby. V začátcích technikům kolabovaly počítače a zarazil se smskovač, protože byla přetížená síť. Dalším určujícím prvkem počtu diváků jsou dary. *„Když to řeknu hodně kacířsky, tak mě to vlastně nemusí zajímat, kolik lidí se dívá, protože já říkám „dělejme svou práci poctivě, dobře, dělejme ji pořad lépe a nestarejme se o to, jestli se ti diváci dívají nebo ne, to by byla velká brzda“. Když by kněz, když přijde do kostela, nejdřív spočítal lidi, tak by to taky nemělo smysl. Když zvěstují, tak zvěstují boží slovo a mám ty lidi rád i kdyby tam byli dva nebo deset. My jsme komunitní médium, takže ta sledovanost je nižší. Spíš nás zajímá, co ti lidi, kteří se na nás dívají, po nás chtějí, jaké typy pořadů, abychom je uspokojili a vyjádřili tu vděčnost, protože oni nám dávají moc peněz a důvěru a my je nemůžeme zklamat. Je to taková přímá vazba na ty diváky,“* říká

¹¹⁶ Příloha B - Rozhovor s Leošem Ryškou

ředitel televize Noe, Leoš Ryška. Lidé dají kolikrát všechno, jen aby mohli přispět třeba pár korunami. Zaměstnanci samozřejmě nepobírají velký plat.¹¹⁷

Nejúspěšnějšími pořady jsou duchovní, například mše svatá se živě vysílá v pondělí, středu a pátek v poledne. Lidé z produkce se snaží vytvářet alternativu na mediálním trhu a vyrábět pořady, kterých je na trhu málo. Televize Noe se zaměřuje se mimo jiné na hudební pořady, pravidelné hudební okno se nazývá Harfa Noemova. Mezi fanoušky je i velká komunita amatérských filmařů, kteří se obvykle nedostanou do televize, a Noe jim ten prostor dává. Třetí, novější, skupinou zájmu je outdoor. Noe spolupracuje s Outdoor filmem, což je festival outdoorových filmů. Jako spštění se vysílají i pořady astronomické, například pořad Hlubiny vesmíru. Mezi hodně oblíbené patří pořad Jak potkávat svět s Jiřím Pavlicou a televize často vysílá folk i folklór. Noe se ve velké míře zabývá dětmi a věnuje jim pořad Noeland a pro nejmenší děti jsou určeny Sedmihlásky, což jsou novodobé zpívanky, kde se každý den zpívá stejná písnička, aby děti se učili písničky, různé pohádky a večerníčky s náboženským tématem. Tyto pořady se vysílají dopoledne pro maminky s dětmi, které jsou na mateřské dovolené. U mládeže je oblíbený hudební pořad Noeparáda, pro starší diváky se přenáší bohoslužby a dokumentární pořady. Inspiraci nekomerční televize Noe čerpá z života obyčejných lidí, ale využívá také nápady diváků. Noe se snaží být úzce propojená s diváky. Jako pro většinu menších médií, je pro Noe levnější si pořad vyrobit a mít neomezená autorská práva. Některé pořady si televize kupuje, aby programová nabídka byla pestřejší, například celovečerní hraný film.

Budoucnost pro televizi Noe vypadá zatím dobře, protože příspěvky diváků stále stoupají. Postupně by chtěla televize Noe vysílat i na celém území Slovenska. Nejvíce se televize Noe věnuje výrobě pořadů, reklama a propagace pro ni není klíčová. Vysílání této křesťansky zaměřené televize je plně závislé na příspěvcích a pokud se nenajde měsíčně alespoň jeden milion korun, televize zanikne. Rok 2014 se zdá být pro Noe úspěšnějším než rok předchozí. Každý měsíc je rozpočet zveřejňován v pořadu Noemova pošta, ve kterém se zveřejňuje výše darů.¹¹⁸

¹¹⁷ Příloha B - Rozhovor s Leošem Ryškou

¹¹⁸ Tamtéž

ZÁVĚR

Cílem diplomové práce bylo zjistit příčiny špatného stavu především katolické víry v České republice a současnou popularitu náboženských médií. Historické souvislosti zmiňovala teoretické kapitoly práce. Církev byla řadu let spojená s velkým majetkem a daná souvislost v lidech přetrvává dodnes. Kauza církevních restitucí křesťanské církvi také nepomohla ke zlepšení názoru lidí na tuto organizaci, naopak některé občany více utvrdila v jejich názorech na církev.

Určité procento lidí naopak, byť nejsou ani věřící, fandí těmto nekomerčním stanicím nebo je dokonce finančně podporují. Nejen z autorčina dotazníku vyplývá, že na náboženské pořady se dívají spíše lidé starší věkové kategorie. Očividný je fakt, že se jedná o lidi s nižším finančním příjmem a pochází spíše z vesnic či malých měst. Pořady na televizi Noe i rádiu Proglas nezahrnují kriminální ani jiná násilná témata, jsou více naučné a diváci si často přejí do vysílání zařazovat více dokumentů. V dnešní hektické době jsou tato média ojedinělá svými jednoduchými, ale o to více naučnými pořady.

Nejvíce se od sebe odlišují rádia Český rozhlas a Proglas. Český rozhlas není příliš nakloněn spolupráci s jinými médii. Tvůrci náboženských pořadů tohoto veřejnoprávního rádia odmítají používat slovo „náboženský pořad“, protože se snaží vysílat nenábožensky o určitých přesažných hodnotách. Rozhodně nechtějí vysílat pořady pro jednotlivé církve a být jejich prostředníky. Rádio Proglas se liší celkovým přístupem k náboženství, protože dávají prostor různým církvím k vysílání jejich pořadů. Prostředí Proglasu má rodinný charakter, a jelikož se všichni pracovníci velice dobře znají, panuje ve studiu pozitivní nálada.

Česká televize vysílá oproti televizi Noe jen určité procento pořadů s náboženskou tematikou a pořady vytváří malá redakce náboženského vysílání v rámci velké společnosti. Televize Noe je jedna velká rodina, která se navzájem zná, společně se modlí, má určité rituály a práce je pro zaměstnance spíše koníčkem. Televize Noe úzce spolupracuje s rádiem Proglas i při vysílání bohoslužeb.

Systém nekomerčních soukromých médií, placených pouze z příspěvků lidí, má své velké výhody i obtíže. Lidé, kteří platí náboženská média, si často diktují, co by chtěli zařadit do vysílání a dané médium se jim snaží vyhovět. Posлуhači Proglasu a diváci Noe, si těchto stanic váží, protože si je sami platí. Česká televize a Český

rozhlas jsou hrazeny z koncesionářských poplatků, ale změnit něco ve vysílání těchto obrovských médií není jednoduché. Šetření dotazníku sice ukázalo, že velké procento populace sleduje nejvíce Českou televizi, i co se týče náboženských pořadů, ale to je dáno také možnými problémy s naladěním stanice Noe a hlavně popularitou České televize.

V České republice stále ubývá křesťanů a přibývá lidí, kteří věří v něco svého, těmito směry se chce ve vysílání vydávat právě Český rozhlas. Skoro čtyřicet procent dotázaných respondentů odpovědělo, že jsou nevěřící, přes třicet pět bylo věřících a zbylých dvacet pět procent lidí uvedlo, že věří v jiné hodnoty. Kdyby měla veřejnoprávní média vysílat pořady jednotlivých církví podle jejich zastoupení ve společnosti, musela by procento křesťanských pořadů zvýšit.

Z průzkumu nevyplývá, že by lidé toužili po jiných speciálně laděných pořadech například hinduistů. Mladé lidi téměř vůbec nezajímají nábožensky zaměřené pořady, pokud ovšem nejsou věřící nebo je nezaujme téma či host určitého pořadu, například pořad Uchem jehly na České televizi. Cílem televize Noe a rádia Proglas je přinést víru lidem, kteří už do kostela nemohou chodit nebo se za svou víru stydí.

K výběru daného tématu přivedla autorku účast při natáčení pořadu U Pastýře na televizi Noe. V pořadu účinkovali zajímaví hosté, a pořad měl tudíž velkou sledovanost, kterou obvykle nemívá. Zajímavou osobností pořadu byl, v diplomové práci již zmiňovaný, farář Zbigniew Czendlik, kterého si oblíbily hlavně divačky. U této nekomerční televize byla pozoruhodná právě chuť a nadšení do vysílání a zlepšování vlastních technických možností.

Budoucnost náboženských pořadů na České televizi je prozatím zřejmá. Veřejnoprávní médium musí zastupovat náboženský směr, především katolický, ve svém vysílání. V horší situaci jsou soukromá média, která musí o své místo bojovat. Pokud se tyto stanice budou dál snažit vysílat pořady, které na komerčních stanicích chybí, měly by mít úspěch zaručený. Například folk, country, dechovku ani folklórní pořady na veřejnoprávních a soukromých komerčních stanicích běžně neuslyšíme.

Závěrem je nutno říci, že je dobré a přínosné mít v českém mediálním prostředí zastoupení náboženských organizací. Samotný nápad nekomerčního média, hrazeného jen z příspěvků lidí, je zajímavým námětem pro zamyšlení do budoucna. Lidé by si více vážili pořadů, na které se dívají a mohli by do vysílání zasahovat svými nápady.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BARAN, L. *Televize-nová společenská kvalita*. 1.vyd. Praha: Akademie múzických umění, 1972. ISBN 17-409-72.

BLAŽEK, B. *Tváří v tvář obrazovce*. 1.vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. ISBN 80-85850-11-7.

BYSTROV, V. *Svobodná nesvoboda*. 1.vyd. Praha: Vyšší odborná škola publicistiky, 2006. ISBN 80-903757-0-7.

FIALA, P. *Laboratoř sekularizace: Náboženství a politika v ne-náboženské společnosti: český případ*. 1.vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. ISBN 978-80-7325-141-3.

HALÍK, T. *Noc zpovědníka: Paradoxy malé víry v postoptimistické době*. 1.vyd. Praha: NLN, s.r.o., 2005. ISBN 80-7106-777-6.

JIRÁK J. a B. KÖPPLOVÁ. *Média a společnost: stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-697-7.

TRETERA, J. R. *Stát a církve v České republice*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-7192-455-5.

VOJTÍŠEK, Z., *Nový český konfesní zákon a právní postavení nových náboženských hnutí v České republice*. Teologická revue 74 (2), 2003. ISSN 1211-7617.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

DOMINICK, Joseph R. *The dynamics of mass communication*. 4. vydání United States of America: Monotype Composition Company, 1993. ISBN 00-701-7805-4.

Seznam použitých internetových zdrojů

Analýza: víra deklarovaná x realizovaná. [online]. © 2005 [cit. 2013-11-16]. Dostupné z http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=161

CVVM SOÚ AV ČR. [online]. [cit. 2013-11-16]. Dostupné z http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7068/f3/po131004.pdf

Česká biskupská konference ČBK. [online]. © 2003 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=161

Češi a tradice. [online]. © 2006 [cit. 2013-11-16]. Dostupné z http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a3368/f3/100641s_or70115.pdf

Data registrace církví a náboženských společností a svazů církví a náboženských společností. [online]. © 2007. [cit. 2013-11-09]. Dostupné z <http://www.mkcr.cz/cz/cirkve-a-nabozenske-spolecnosti/registrace-a-evidence/data-registrace-cirkvi-a-nabozenskych-spolecnosti-a-svazu-cirkvi-a-nabozenskych-spolecnosti-11263/>

Důvěra některým institucím veřejného života - září 2013. [online]. © 2013 [cit. 2013-11-16]. Dostupné z http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7068/f3/po131004.pdf

Historie rozhlasu v kostce. [online]. © 1997. [cit. 2014-01-11]. Dostupné z http://www.rozhlas.cz/rozhlasovahistorie/historie/_zprava/682506

Hodnotové orientace české veřejnosti. [online]. © 2004 [cit. 2013-11-16]. Dostupné z http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a3163/f3/100433s_ov50107.pdf

HOFÍREK, P. *Církevní dokumenty o médiích.* [online]. © 2000. [cit. 2014-01-22]. Dostupné z <http://www.proglas.cz/res/data/010/001382.pdf>

KŘÍŽ, J. *Neutralita, nebo nepřátelství? Poznámky ke vztahu státu a náboženství.* [online]. © 2010. [cit. 2013-11-16]. Dostupné z <http://www.teologicketexty.cz/casopis/2011-1/Neutralita-nebo-nepratelstvi-Poznamky-ke-vztahu-statu-a-nabozenstvi.html>

Nález ÚS ze dne 21. 11. 2007. sp. zn. IV.ÚS 34/06. [online]. © 2007. [cit. 2013-11-16]. Dostupný z <http://www.judikaty.info/cz/document/uscr/29816/?nohist=&nhid=>

Náboženské vyznání obyvatelstva podle výsledků SLDB 200. [online]. © 2001 [cit. 2013-11-16]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/nabozenske_vyznani_obyvatelstva_podle_vysledku_sldb_2001753951

Rozhlasové a televizní vysílání v ČR. [online]. © 2007. [cit. 2014-01-12]. Dostupné z <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=357>

Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky, s. 2-6. [online]. © 1991 [cit. 2013-10-29]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=308&r=1991>

Svoboda vyznání je zaručena, církve však ztrácejí své příznivce. [online]. © 2001 [cit. 2013-10-29]. Dostupné z: http://www.christnetcz/clanky/1888/svoboda_vyznani_je_zarucena_cirkve_vsak_ztraceji_sve_priznivce.url

Úřad pro demokracii, lidská práva a práci. *Zpráva o svobodě náboženského vyznání ve světě 2008*. [online]. © 2008 [cit. 2013-10-20]. Dostupné z: <http://zod.reformace.cz/zprava-o-svobode-nabozenskeho-vyznani-v-cr-cislo-101>

Víra v Boha a názory na církve v české společnosti. [online]. © 2007 [cit. 2013-11-16]. Dostupné z <http://www.stem.cz/clanek/1262>

Výroční zpráva Rady Českého rozhlasu o činnosti Českého rozhlasu za rok 2012. [online]. © 2014 [cit. 2014-02-14]. Dostupné z http://media.rozhlas.cz/_binary/02856124.doc

Zákon č. 2 ze dne 16. prosince 1922 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod. In: *Listina základních práv a svobod*. [online]. © 1993 [cit. 2013-10-29]. Dostupné z <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

Zákon č. 231/2001 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. [online]. © 2001 [cit. 2013-11-10]. Dostupné z <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-231>

Zákon č. 468/1991 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské Federativní republiky*. [online]. © 1991 [cit. 2013-11-10]. Dostupné z <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=468&r=1991>

Zákon o svobodě náboženského vyznání a postavení církvi a náboženských společností a o změně některých zákonů. [online]. © 2012 [cit. 2013-10-19]. Dostupné z <http://www.mkcr.cz/cz/cirkve-a-nabozenske-spolecnosti/pravni-predpisy/zakon-c-3-2002-sb-o-cirkvich-a-nabozenskych-spolecnostech-171526/>

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Seznam tabulek

Tabulka 1: Počty věřících, kněží a kostelů podle diecézí, SLDB 2001, ČBK 2003.....	24
Tabulka 2: Sledovanost náboženských pořadů jednotlivých stanic.....	59

Seznam grafů

Graf 1: Podíl katolíků v jednotlivých diecézích, SLDB 2001, počet věřících na 1 kněze.....	25
Graf 2: Vývoj důvěry médiím, odborům, církvím (v %).....	28
Graf 3: Průzkum náboženského založení respondentů.....	65
Graf 4: Povědomost o náboženských pořadech.....	69
Graf 5: Všeobecná známost soukromých náboženských médií.....	75

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A - Rozhovor s Martinem Holíkem.....	II
Příloha B - Rozhovor s Patrickem Divišem.....	XI
Příloha C - Rozhovor s Leošem Ryškou.....	XIX
Příloha D - Rozhovor s Teresí Bečkovou.....	XXXIII
Příloha E - Rozhovor se Zbigniewem Czendlikem.....	XL
Příloha F - Dotazník na téma Křesťanská média.....	XLIX

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA A

Rozhovor s Martinem Holíkem

Martin Holík se narodil v Brně 20. 5. 1960 a vystudoval brněnskou VUT obor elektrotechnologie a později teologii. Nyní je knězem, jednatelem a ředitelem Rádia Proglas, které je jediným privátním náboženským médiem u nás.

Co vás vedlo k založení rozhlasu?

Po sametové revoluci aktivity občanské společnosti do té doby nevídané, tzn. provozovat vlastní rozhlas, vlastní média tisková, mít nakladatelství, to byly novinky a u nás nebylo ani tak jestli, ale jak a kdy. Čili byl velký moloch veřejnoprávního Českého rozhlasu, tehdy Československého a vznikala vlastně první privátní rádia, čili bylo jasné, proč by křesťané nemohli provozovat také nějaké rádio podle svých představ. Tedy velmi jednoduchá úvaha a inspirace byla v té svobodnější části Evropy a snaha výrazná, takže s tím nebyl žádný problém.

Vyskytly se v začátcích nějaké problémy?

Ano, vyskytly se ekonomické, organizační i právní, protože se zjistilo, že licenci nemůže obdržet ani církev, ani nadační fond, ani nadace, musí to být společnost obchodního typu, takže bylo potřeba založit po všech pokusech tu společnost a potom vlastně získávání licencí k vysílání tady těchto frekvencí a vysílačů, což bylo v plenkách. Nám se podařilo až po pětiletém úsilí získat první vysílač na Svatém Hostýně a potom už následovaly v poměrně rychlém sledu další žádosti a tak jak přicházely dary od posluchačů, které jednak zajišťovaly to vysílání, výrobu pořadů, tak zároveň vytvářely rezervu pro další žádosti o další lokality. Celý ten proces vlastně trvá dodnes s tím, že FM pásmo na VKV je v České republice vyčerpáno a v podstatě už není jak se v dnešní době dostat do některých lokalit, do kterých bychom rádi. Nová digitální technologie tak jak je digitální zemská televize, tak existuje protokol pro digitální zemský rozhlas a to už nabývá na významu a Proglas už má teď asi 60% pokrytého území. Začátky byly, jak mít odborníky, jak mít technologie a peníze na to a jak dát vědět lidem, kteří mají zájem, že to vysílá, že se toho můžou zúčastnit, že to mohou poslouchat a že je potřeba aby to podporovali, protože jsme šli na ten způsob

toho neziskového, tak jak jsme to viděli v Itálii, v Polsku, v Portugalsku a jinde. Nejdříve jsme si poskládali lidi profesně, z každé potřebné profese někoho, potom jsme se podívali po té organizační struktuře, jak to udělat. Od začátku i dnes je to vlastně jedna společnost, která drží licenci, druhá, která ji podporuje jako servisní organizace a třetí tzv. na výběr peněz, to je nadační fond radia Proglas. Ten konglomerát funguje takto dodnes a české právo neumožňuje nic moc jiného. No a postupně jsme se začali dívat, jak se dělá program, jak se sestavuje, co by kdo chtěl slyšet, v kolik hodin by se co mělo vysílat, co udělat speciálně pro děti, pro maminky na mateřské, co pro seniory samozřejmě. No a potom začal samozřejmě vznik regionálních studií. To byla Praha a Olomouc, na prvním místě a pak další.

Jak po sobě vznikala studia Proglasu?

My jsme vždycky získali vysílač, který pokrýval to území a pak jsme se rozjeli do města sídelního biskupského nebo podobného a pokusili jsme se tam najít osobu, která tam žije a která by zprostředkovala věci pro posluchače ze svého regionu. A vždycky se zase našly peníze, aby se to studio dále mohlo provozovat. Dnes máme šest regionálních studií. Základna v Brně je také region a ještě se chystáme do Plzně a obnovit Litoměřické studio. Takže první bylo Brno, skoro zároveň vznikla malá buňka v Praze a téměř zároveň studio v Olomouci. Pak následovala Ostrava, Hradec Králové, České Budějovice, Litoměřice.

Jaké jsou způsoby vysílání?

Způsobů je několik. Každé studio vysílá zprávičky z regionu nebo pozvánky na akce v regionu a to se potom dává do celkového vysílání podle nějakého klíče. Druhá věc je, že podle různých dnů mají vždy redaktoři živé vstupy přímo do vysílání, Třetí je potom dlouhodobá práce, tzn., že každý má zadáno za měsíc, kolik vyrobí pořadů s tematikou, která se dotýká toho regionu a to se zase připraví k odvysílání. Ono je to dnes tak propojené s těmi počítači, že už člověk ani nepočítá, jestli se to posílá z regionu nebo ze základny v Brně. Dále ještě participují na mnoha jiných pořadech, tak jak je potřeba podle odbornosti. Kdo má k něčemu sklon, tak udělá pořad třeba za svého kolegu z jiného regionu.

Jak jste vy sám rozuměl chodu rádia? Měl jste nějaké zkušenosti?

Tenkrát za totality se média ještě nevyučovala. Já jsem elektroinženýr, ale měl jsem velký přesah do hudební tvorby a už na základní škole jsme dělali s mým bratrem školní vysílání a spoustu komponovaných pořadů třeba samizdatových veršů poezie jsme zhudebňovali, podkládali, dělali pásma, takže já jsem v té analogové technice zvukové měl zkušenost. Samozřejmě s provozováním rádia jsem zkušenost mít nemohl a v podstatě nikdo. Až když potom začali odcházet první zaměstnanci z Českého rozhlasu nebo třeba zdatní důchodci, tak jsme měli první profesionály, ale oni byli zase jednoúčelově zaměřeni buď na to uvedení pořadu, nebo to byl zvukař, který rozuměl jenom zvukařině, kdežto u nás ti lidé musí být velmi univerzální.

Kolik církví vysílá prostřednictvím rozhlasu?

Přesné číslo nepovím, ale snažíme se, abychom větší církve měli v samostatných pořadech. Oni potom participují, tak jak na to stačí, tak jak chtějí a jak na to dosáhnou. To jsou zejména pravoslavní a potom máme jednotlivá okénka, která v různých obdobích ty církve využívají nebo nevyužívají podle toho, jak chtějí a mohou. No a máme partnera, kterým je Transport rádio, které má shodou okolností sídlo také v Brně a tam jsou pracovníci nejméně deseti křesťanských denominací, takže u některých to uvádějí, čí je to pořad a u některých ne. Čili ta proporzitost tam jakási je, ale že bychom to propočítávali dneska na procenta, kdo se hlásí k jaké církvi, to neděláme.

Jednotlivé církve Vám pořady dávají?

Je to vícero způsobů. Někdy to bylo tak, že nám dodávají úvahové pětiminutovky nebo čtvrt hodinovky, které už třeba mají natočené léta, může se to třeba pořad recyklovat. Někdy také byly třeba živé pořady, kdy si sem přišli sednout. Dneska protože jsme propojeni elektronicky, tak oni vlastně na našich vlnách odbavují svůj půldruhodinový pořad a zároveň ho vysílají pro své vlastní frekvence a zároveň jde k nám. Tam je to i se zvedáním telefonů, s reakcí na maily atd.

Jak si vedete v porovnání s jinými médii, rádií?

V poslechovosti jsme asi uprostřed stupnice. V republice, zjednodušeně řečeno, je asi 100 soukromých subjektů včetně veřejnoprávního rozhlasu a my jsme tak nějak uprostřed toho. Lidé si nás mohou pustit pomocí satelitu, internetu, pak je zde zemské vysílání analogové, zemské vysílání digitální a do televizorů zemské televizní vysílání, které umí i rozhlasový stream.

Jaká je konkurence ve vysílání na internetu?

Já myslím, že dnes každé rádio už vysílá také po internetu, ale myslím, že ta poslechovost je nízká u všech. Jsou to stovky, nanejvýš tisíce.

S jakým médiem spolupracujete?

My spolupracujeme ještě s rádiem Lumen, to je sesterská stanice na Slovensku. Měli jsme velice podobné důvody vzniku i velmi podobný způsob vysílání a oni získali tu první licenci o dva roky dřív, takže jim je teď dvacet. A potom ještě přebíráme čtvrthodinky české redakce vysílání rádia Vatikán.

Jaká je Vaše průměrná denní poslechovost?

Myslím, že se to pohybuje od pětaticeti do čtyřiceti tisíc denně anebo je to poslech těch čtvrthodin, podle toho, který údaj chcete brát. Ono se ten daily reach používá teď víc než weekly reach a potom také ten průměrný počet čtvrthodin. Měření se dělají jako klouzavá pololetí, tak se to vyhodnocuje zpětně a myslím, že v létě lidé poslouchají o něco míň než v zimě, ale to je obecný jev, celoevropský dokonce.

Jaké Vaše pořady mají úspěch a proč?

Obecně mohu říci, že každý má úspěch, protože kdyby neměl, tak bychom ho nevysílali. Ale když řeknu, které jsou zvlášť vnímány jako podstatné, tak z duchovních je to evidentně přímý přenos bohoslužby mše svaté a ve stejném čase v jiných dnech Modlitby růžence. Ze zajímavých pořadů obecných je to čtení na pokračování, které je denně sledováno jak ráno, tak večer. A z hudebních pořadů jsou to zejména ty, které jsou specializované. Jsou to cykly pořadů Jak se vám líbí a také Slyšte lidé.

Jaká je nyní zpětná vazba od posluchačů?

Za těch osmnáct let se to od papírových dopisů jednoznačně překlátilo do internetu a to nejen k mailům, ale také spíše k poznámkám na facebooku, na Twitteru. Vlastně všechny kanály, které dneska běžně jsou, tak používají lidé i starší lidé si je osvojují, když třeba mají děti v zahraničí přiřazené nebo za prací, tak si s nimi dopisují. Tyto technologie si lidé tedy osvojují. Lidé mohou psát třeba do pořadu Noční linka, telefonovat mobilem, pevnou, smskovat, psát na facebook, cokoli z toho.

Kde získáváte peníze na svou činnost?

V naprosté podstatné části, to znamená více než 95% je to z dobrovolných darů posluchačů a přátel. Většina těch dárců ten Proglas také zároveň poslouchá, ale jsou i lidé, kteří nás jenom podporují, že chtějí něco dobrého podporovat a na poslech tolik času nemají. Potom ta malinká procenta jsou sem tam nějaký grant nebo dotace, nějaká vedlejší činnost. Pak jsou sponzoři jako T-mobile, což jsou partneři, u kterých máme všichni mobilní telefony, a mají pro nás speciální tarify. Proglas nemá velké dárcy. Je to drtivě postaveno na darech jednotlivců, samozřejmě, že to mohou být i rodinné firmy nebo rodina jako taková. Pokud by nám velká firma třeba jeden rok nemohla dát příspěvek, se kterým jsme léta počítali, byl by to pro nás krach, tudíž nechceme být na nikom takovém závislí.

Kolik peněz na příspěvcích vyberete?

Ročně se nám obrát pohybuje okolo třiceti milionů, takže asi 2,4 milionů měsíčně. Náklady jsou pak právě takové. Utratíme vše, co dostaneme. Když byly peníze navíc, pořídili jsme za ně nový vysílač, nové studio, amortizovali jsme technologii, to se týká i případných darů firem. Když firma něco vyráběla a chtěla nám to dát levněji, tak jsme to brali.

Jak jste na tom s vybavením v porovnání s jinými médii?

To bychom museli porovnat časovou osu. Když jsme začínali, tak bylo veliké štěstí, že končily cívkové magnetofony velikánské a začaly tzv. datky, o kterých už dnes nikdo neví a začínaly minidisky a tím, my jsme byli prudce modernější než kdokoliv jiný, právě proto, že jsme se strefili do toho ročníku. Nyní můžeme říci, že sledujeme

trendy a zcela určitě nezaostáváme. V některých věcech možná si troufnu říct, že jsme lépe vybaveni, ale říkám to proto, ne že bychom měli více peněz, ale proto, že musíme být efektivnější. Digitální technologie, přenosové trasy, které si velká rádia dělají za velké peníze u velkých firem, tak my dneska děláme třeba s malinko nižší jistotou spojení, ale za pár peněz. Teď jsme třeba byli ve Svaté zemi, takže přímé přenosy bohoslužeb z Pole pastýřů nad betlémem, to není Izrael, čili technologicky jsme to provozovali po vlastní trase, která se sestavila za pár minut, a odvysílali jsme v plné kvalitě, co jsme potřebovali.

Pracují v Proglasu odborníci na dané věci?

My jsme za 7, 8 let trvání Proglasu už měli ve všech odbornostech specialisty vysokoškoláky. Dnes máme 90% redaktorů, kteří mají ukončené vysokoškolské vzdělání vesměs humanitního typu, bez toho by to nešlo. U využívání technologie je to tak, že jsou tam tzv. cykly života, takže když nakoupíme nějakou technologii, ona se potom objeví jiná, tak já ji nenakoupím, protože tamta je ještě zdravá a co mi pomůže, že to není HD a že to není širokoúhlý formát. Jakmile to nakoupím, tak v tu chvíli jsem možná nejmodernější z celé země, protože ti jiní si to nakoupili před rokem. Ten vývoj jde tak rychle dopředu, že teď tady není, kdo je na tom lépe nebo hůř. Spíš kdo dokáže efektivně využívat a mít dobrý poměr investic do lidských zdrojů a do technologií, protože to jde ruku v ruce.

Jakou máte fanouškovskou základnu? Kolik čítá lidí.

Dnes máme přibližně 25 000 členů klubu přátel a je to zhruba dvojnásobek nebo 2,2 násobek přátel posluchačů, protože někdy je to celá rodina, někdy jednotlivec. Můžeme počítat, že známe jménem asi 50 000 našich přátel, posluchačů.

Jak vznikla myšlenka Kaprů?

To jsme opsali trošku z Itálie. Tam byla založená před mnoha lety síť rádií Maria a oni tuto taktiku provozovali, takže my jsme se podívali, jak to dělají a řekli si, že bychom to mohli zkusit a k našemu překvapení to funguje. Těch Kaprů je dneska 1100 a obsluhují asi 22 nebo 23 000 těch přátel, takže zhruba polovinu. Zbytek se obsluhuje jiným způsobem. My Kaprovi odešleme dané materiály a on obejde

jednotlivé lidi a dokumenty rozdává. Každý má svoji obec nebo 2 obce nebo městskou část. Pokud nový Kapr převezme funkci po starém, tak my mu předáme dokumentaci, že on ví, na kterých adresách kdo bydlí, těm členům my napíšeme dopis, že tento člověk požívá záruky, že je to on. Někdy to děláme i opačně, když vidíme, že v té oblasti přibýlo hodně posluchačů, přátel přispívajících a nemáme tam nikoho, tak se snažíme někoho z nich oslovit. Nebo končící Kapr sám někoho osloví, ze svých tzv. rybiček.

V čem je Proglas výjimečný? V čem se odlišuje?

Určitě je to odlišný způsob hospodaření. V naší zemi je vlastně v oboru komunitních médií vysílajících na FM jako šafránu. Dále je to samotný akcent na křesťanské pojetí hodnot, to je také originální. Bohoslužby se přenášejí v úterý, čtvrtek, v pátek a neděli. Čtyřikrát týdně.

Kolik Proglas zaměstnává lidí?

Máme 45 úvazků, ale osob je to daleko více. Zejména máme třeba maminky na zkrácený úvazek. Asi 10 úvazků tvoří pobočky a 35 jich je tady v Brně. Po 0,5 až 2,5 člověku je v regionech. Někdy tam chodí externisti, studenti, ale vesměs tam je jeden na celý úvazek.

Rádio sídlí vedle gymnázia. Přispívají studenti nějak do vysílání?

Je to v různých letech různě. Někdy to bylo tak, že jsme tam třeba dělali nepovinný předmět Média nebo Moderování, Redakční práce a jiné roky byl třeba veliký útlum. Toto biskupské gymnázium má jinak asi 900 studentů. Přispívají někdy také kantoři.

Kde čerpáte inspiraci pro Vaše pořady?

Na pravidelných redakčních poradách se dávají dohromady nápady všech kolegů, aby se netříštily, aby se něco nezanedbalo. S poměrně velkým výhledem se dělají plány a je i mnoho témat, která se opakovaně vracejí. Protože je rádio úzce navázáno na mentalitu obyvatel, není moc reálné přejímat vysílání z jiných zemí. V Itálii se třeba hodně mluví a docela pěkně a někde se hodně hraje a rádio má jinou funkci. Rozhlasové pořady jsou z pravidla málo přenosné, protože dělat dabing do

českého jazyka, to je lépe si udělat pořad sám, takže na rozdíl od televizních pořadů, které se prodávají, kupují, kolují po světě, tak u toho rozhlasu je to spíš aktuální věc. My když reagujeme na aktuální dění, nebo na to co víme, že se chystá, ať je to v národním, mezinárodním měřítku, tak proto mám všichni srovnatelné zdroje, databáze.

Jaký je Váš vzor?

Velice souzníme s portugalským rádiem Renascenca, které ukrývá velmi stejně lidnatý národ a velmi podobnou mentalitu. Příkladů by ale mohlo být i více. Patrně napořád zůstaneme blíž spíš ke slovenskému rádiu Lumen. Tam je vidět, že jsme byli tolik let ve společném státě, že i ta tematika i zpracování je velmi podobné. Polské rádio Maria bylo odlišné tím, že bylo konfesní a vzniklo v Itálii kde je katolicita většinou, římskokatolíci a vedle toho byla jiná rádia, která zajišťovala zase jiné náboženské vysílání a v Polsku, kde se to hodně intenzivně přeneslo, je to taková rozhlasová velmoc. Tam jsou stovky vysílačů. My jsme od začátku chtěli být otevření a ani ne preevangelizační, možná spíše pastorační, tedy pro toho kdo už uvěřil a třeba je nemocný, nemůže do kostela, tak mu posloužíme, ale zejména být otevření vůči celé společnosti. Ono by to tenkrát ani jinak nevyšlo, protože bychom nedostali licenci. Kdybychom řekli, že budeme jenom katolíci a mít jenom náboženské pořady. My ani dnes nevíme, co to je náboženský pořad.

Na koho se zaměřujete spíše, na děti a mládež nebo na dospělé?

Kopírujeme obyčejný den rodiny, takže víme, kdy asi vstávají tatínci a co by se jim dalo zahrát, víme, kdy mají děti těsně před odchodem, aby ještě telefonem rychle zasoutěžili nějakou otázkou, víme, že maminky s dětmi, když se vrátí z obchodu nebo od lékařky, co by k vaření mohly potřebovat, víme, že mladí lidé po osmnácté hodině nemají zájem o tato média a v devatenáct všichni sednou k televizoru a že už to není podstatné. Ten, kdo je ale v nemocnici nebo kdo televizi vynechal z jakéhokoli důvodu, může stát o nějaké laskavé slovo. Čili je to vymyšleno tak, aby každý tam něco našel a zároveň je to naše výhoda, ale trochu to i svazuje.

S jakými médii spolupracujete?

Přímou spolupráci máme s Katolickým týdeníkem, velmi intenzivní spolupráci máme s nakladatelstvími, zejména Karmelitánským, nakladatelstvím Cesta a s dalšími, kteří třeba překládají a získávají práva k překladu knížek, které potom můžeme my zpracovat a vzájemně si být prospěšní. Pak jsem jmenoval rozhlasová i tištěná. Dále s redakcemi náboženského života jak v České televizi, tak Českém rozhlasu. Všichni se samozřejmě známe. S tiskovým střediskem české biskupské konference zcela určitě. Jinak patříme do skupiny evropských křesťanských rádií, to je roční setkávání a vzájemné obohacování. V mnoha případech spolupracujeme s televizí Noe tak, že když oni něco přenáší, zejména bohoslužby, tak my přebíráme zvukovou složku. Také někdy dodáváme my zvuk jiným třeba veřejnoprávnímu rozhlasu. Často také upozorňujeme posluchače na nějaký pořad na TV Noe a opačně oni na naše pořady.

PŘÍLOHA B

Rozhovor s Patrickem Divišem

Patrick Diviš se narodil v roce 1973 a pracoval jako redaktor v deníku Rovnost, v rádiu Brno jako zástupce šéfredaktora, dále byl redaktorem v Hospodářských novinách a vedoucím vysílání v TS Brno. V roce 2010 se stal šéf dramaturgem Centra náboženské tvorby a od roku 2012 je kreativním producentem České televize v oddělení náboženské tvorby.

Jaký byl podnět pro vysílání náboženských pořadů v České televizi?

Hned po revoluci v roce 1989 se o tom začalo uvažovat, takže ty úplně první nápady a kořeny sahají do roku 1990 a byla za tím úplně jednoduchá myšlenka. V okamžiku kdy se náboženství po pádu totalitního režimu stalo normální součástí společenského diskurzu, tak došlo k nějaké jeho legitimizaci jako normálního myšlenkového proudu a životního stylu. Je teda logické, že se podobné téma objeví jako reflexe ve sdělovacích prostředcích a hlavně ve sdělovacích prostředcích veřejné služby, které zase v podstatě mají mapovat ne zcela většinové myšlenkové proudy. Úkoly toho vysílání jsou pak dvojí. Jednak reagovat a podporovat duchovní život lidí, diváků a za druhé reflektovat, co se v náboženské oblasti děje na našem území, v zahraničí a podávat relevantní informace v této oblasti.

Kdy vznikaly první pořady?

V roce 1990 vznikaly první pořady, ale neznamená to, že existovala už vlastní redakce náboženských pořadů, ta vznikla zřejmě později, ale první náboženské pořady v české televizi se začaly objevovat v roce 1990.

Jaký pořad byl prvně odvysílaný?

Abych řekl pravdu, nevím, ale troufám si říct, že to byl Křesťanský magazín. Dalo by se to asi dohledat. Křesťanský magazín máme dodnes, ale úplně v jiné podobě. Tehdy to bylo vlastně takové povídání o všem možné i o náboženství a mělo to jinou strukturu atd.

Kdo přišel s nápadem vysílat tyto pořady?

Myslím si, že to bylo určitě ze strany televize, že jak padly ty stavidla, tak se ukázalo, že i v televizi pracuje řada věřících lidí a z jejich řad ten nápad vzešel, ale určitě to byla také spolupráce s církvemi, to rozhodně.

Jak probíhaly začátky a kolik pořadů do měsíce jste vysílali?

Nejsem pamětník těch začátků, takže co znám z vyprávění, tak ty začátky byly, řekl bych spartánské. Co vím, tak se to dělalo víceméně ze studia všechno. Bylo to povídání, zvali si lidi a hosty a myslím si, že v době kdy to začínalo, byl opravdu jeden pořad. Pak se to různě přetvářelo. Dlouhou dobu to byla hodinovka, která kopírovala Křesťanský magazín a byl to takový pel mel všeho a tady ta struktura, tak jak je dnes, že se rozděluje do několika oken, že jsme velmi multižánrová redakce, tak to je až myslím si výdobytek zhruba někdy tak patnácti let, kdy to děláme.

Jaká je současná průměrná sledovanost pořadů?

My se s drtivou většinou pořadů pohybujeme na ČT 2, to znamená, že to je dané průměrem té stanice. Tím je to hodně ovlivňované. Nicméně zhruba se pohybujeme na úrovni čtyřiceti, padesáti tisíc diváků. Jednoprocentní rating, dvě, dvě a půl procenta sharu.

Konkurují náboženské pořady jiným ve stejném vysílacím čase?

Obecně ten programing kanálů jednotlivých je dělaný tak, aby si ty pořady nekonkurovali, to znamená, že v okamžiku, kdy se předpokládá, že u televizorů konkrétního kanálu sedí nějaká skupina specifických diváků, tak se ten program České televize to snaží řešit tak, aby nedávali tématicky podobné pořady na jiný kanál, aby nedocházelo ke kanibalizaci. U nás u náboženských pořadů je ten záměr takový, že se všechny ty tři nebo čtyři vysílací okna, který máme, naskládaly do nedělního dopoledního času a je tam snaha o to, vytvořit u těch diváků určitý návyk, takže z toho důvodu, dám příklad, když jsou na ČT 2 naše pořady, tak se snaží, aby na jedničce nebyl pořad s náboženskou tematikou, abychom si nekonkurovali a pravda je, že třeba pořad Uchem jehly je trošku specifický v tom, že právě u tohoto pořady se nám asi nejvíc daří získávat diváky jakoby z jiných nenábožensky zaměřených diváckých

skupin, protože je to dané jednoznačně osobou moderátora Zbigniewa Czendlika. Tam se nám to daří a tam asi ty lidi stahujeme třeba i z jedničky částečně, protože je to taková talkshow, která je schopná oslovit většinu. Že bychom ale přesáhly počet diváků na Nově nebo Primě není možné. Obecně ta dvojka není mainstreamový většinový kanál, takže tím je to dané a obtížně se s jakýmkoli pořadem, který je vysílán na dvojce, co do počtu diváků, dostáváte přes nějaký základ té stanice. Prima, Nova a ČT 1 jsou všechno řekněme univerzální velké kanály, ke kterým se číselně nemůžeme ani přiblížit. Programování stanic jde mimo výrobu těch pořadů, to je v České televizi oddělené a záměr programu je mít náboženskou tvorbu na ČT 2.

Jaké konkrétní pořady mají úspěch?

Uchem jehly už jsme jmenovali. Začnu ale jinak. Tak jak se říká, že český národ je národ ateistů, a že ho náboženské pořady nezajímají, tak to právě ze zájmů o naše pořady neodpovídá, protože se ukazuje, že v okamžiku, kdy ten pořad, kdy je tam silný příběh nebo je to zajímavá historická událost nebo zajímavá osobnost, tak o tenhle pořad mají zájem i lidi, kteří nějakým způsobem nejsou zcela věřící a nezajímají se jenom o tuhle oblast. Co do počtu diváků mají docela úspěch výpravnější historické dokumenty, které taky děláme, třeba i o osobnosti z náboženského světa a potom úspěch mají přenosy bohoslužeb, které se týkají velkých a významných národních událostí, tzn. Svatováclavská pouť, kterou přenášíme 28. září a potom Cyrilometodějská pouť, kterou vlastně vysíláme 6. července. To jsou jakoby, co do sledovanosti, pořady, které vysoce převyšují průměr té dvojky. Třeba na Cyrilometodějskou pouť se dívá okolo 160 tisíc diváků, což opravdu překonává ten průměr. V poslední době velký divácký zájem zaznamenávají přenosy zahraničních bohoslužeb, které přebíráme a vysíláme u nás a jsou to bohoslužby s papežem Františkem, protože ten efekt papeže Františka jako mediální je poměrně silný a lidi ho chtějí vidět.

Jaký je rozpočet České televize pro sekci náboženských pořadů?

Tak to je tajné, ale obecně zhruba průměrně za rok Česká televize jenom do výroby pořadů s náboženskou tematikou investuje cca 17-20 miliónů korun, takže když si to přepočítáte, tak to tak nějak zhruba nějak vyjde. Závisí ho hodně na tom jaký je rok, kolik pořadů se nám jak daří prosazovat, ale pohybuje se zhruba 17, 20, 23 miliónů

ročně. Financování TV Noe a naše se úplně liší. Naše redakce se o výrobní úkol pere se spoustou jiných redakcí, tvůrčích skupin a je to dané výší koncesionářských poplatků.

Kolik lidí se podílí na tvorbě pořadů?

To se dá jednoduše spočítat. Já mám vlastně oproti jiným redakcím v České televizi výhodu, že mám dramaturgii v Praze, Brně i v Ostravě. V Ostravě mám jednoho člověka, tady v Brně tři dramaturgy, v Praze čtyři, takže to máme osm dramaturgů. Já pak mám ještě kolegyni asistentku, pro administrativu atd., takže deset lidí je řekněme těch interně dramaturgických pracovníků a pak samozřejmě pracujeme s celou škálou externích režisérů, scénáristů a tak.

Přichází inspirace na pořady také od diváků?

Určitě. Když něco přijde zajímavého tak to použijeme, ale většinou jsou to naše nápady nebo nápady tvůrců, kteří přicházejí s nějakými konkrétními náměty a nebo hodně i jednotlivá témata vyplývají z komunikace s církvemi, protože ty jsou pro nás klíčovými partnery pro komunikaci o tom, co se v tom prostoru děje.

Čerpáte inspiraci i ze světa a od jiných náboženských médií?

Sledujeme, ale ta mediální zkušenost je velmi často nepřenositelná ze zahraničí sem a obráceně. Ale jo. Určitě sledujeme ty trendy spíš v tom formátování a určitě vzorem nám je taková jakoby třeba když řeknu u těch dokumentárních sérií, tak hodně čerpáme třeba z BBC a z toho jak dělají dokumentární série a co se týká přenosu bohoslužeb, tak se zase hodně inspirujeme v německy mluvících zemích v Rakousku a Německu, jak dělají. Ta zkušenost je ale dost nepřenositelná i z pohledu témat, které nějak rezonují ve společnosti z pohledu toho, co divák jednotlivých mediálních trhů unese, protože zatímco, zas dám z Německa nebo z Rakouska, to jsou mediálně poměrně vyspělé trhy, řekl bych s náročnými diváky, oni jsou zvyklí na velmi detailní debaty a diskusní pořady, což český divák dá se říct, že skoro nesnáší, je to na prostě alergický a takže u nás něco takového prosadit je nemyslitelné. Přitom tyhle debaty a diskusní pořady jsou často v evropských zemích klíčovými pořady náboženských redakcí. Ale u nás to prostě nefunguje. Ty trhy jsou jiné, diváci jsou jiní, jinak zvyklí, jinak vychovaní a hraje hrozně důležitou roli soustředit se na ten místní český trh, co jsou schopni diváci

přijmout. Já ani o tom, co se nakupuje v České televizi, nerozhoduji. Já můžu dát nějaké doporučení, když třeba na nějakém festivalu vidím něco zajímavého, ale vlastně já se zabývám jenom tvorbou a výrobou. Všechno co děláme, je naše.

Vysílali jste vždy na kanálu ČT 2?

Ne. Nyní sice na jedničce už není nic a všechny pořady se přesunuly na dvojku. Velmi často bývaly na jedničce přenosy bohoslužeb, o kterých jsem mluvil a taky Urbi et orbi, což je poselství papeže k Velikonocům a Vánocům. Poslední věc, která vlastně zůstává na jedničce a nechci se mýlit je vánoční a novoroční promluva, ve které se střídá vždycky buď arcibiskup pražský, teď kardinál Duka a předseda ekumenické rady církví, což je Joel Ruml.

Plánujete vysílat náboženské pořady také na novém kanálu D pro děti?

Jednak plánujeme a jednak už také máme. Teď se vlastně vysílá pořad Biblická pátrání a máme i další plány. Další věcí je Bohoslužba pro stonožku, to je speciální bohoslužba pro děti, kterou pořádá kardinál Duka jako poděkování dětem, které pracují v nadaci Stonožka. To se vysílá teď v pátek dopoledne, ale také na ČT 2.

Jak dopředu vymýšlíte zařazování pořadů do programu?

Je to různé, podle typu a žánru. Hodinové dokumenty chystáme třeba rok, dva dopředu. Když se jedná o příspěvky do Křesťanského magazínu, tak je to záležitost několika týdnů a obecně lze říct, že vlastně už teďka zcela přesně víme, co příští rok budeme vysílat, tzn., že už to musí být i částečně vyrobeno. Jedeme tak v ročním až rok a půl předstihu co se týče od toho nápadu, kdy dostaneme nápad, že uděláme dokumentární sérii o tomhle do toho, než to vyvineme, prosadíme, až se to vyrobí.

Kdo Vám diktuje, jak často máte zařazovat náboženské pořady do vysílání?

To nikdo nediktuje. Obecně je to tak, že Česká televize v tuto chvíli oddělila vysílatele, což jsou ti, kteří ty pořady přejímají z výroby a dávají do vysílání, takže je to vlastně skupina lidí, kteří programují jedničku, dvojku a všechny ostatní kanály a druhá velká skupina jsou lidé, kteří ty pořady vyrábějí a do toho vysílání chystají. A tyhle dvě skupiny jsou oddělené, takže my vlastně dodáváme produkt a oni ho zařadí a to má

svoje různé body. Takže já ve své podstatě nemám moc šanci ovlivnit, jaký pořad se bude kdy vysílat. To určují z valné části vysílací okna a vysílací schéma, které upravuje zase relativně dlouho dopředu, chystá se po sezónách-jaro, léto, prázdniny a podzimní sezóna. Takže vysílací schéma pro jaro 2014 se vytváří nyní a v tom my máme určená vysílací okna, to je například ten Křesťanský magazín, Cesty víry, Uchem jehly a oni nám takhle nachystají ta okénka a my do toho nasazujeme ty konkrétní díly, že Zbigniew zpovídá toho a toho. My na to tedy nemáme zásadní vliv. Musíme se podřídít tomu programu. To, který pořad se bude, kdy vysílat rozhoduje program České televize. Ale není to tak, že by nám to diktovali. Je to o nějaké domluvě, to znamená, že oni přijdou s nějakým návrhem, my máme možnost to nějak si říct tohle je dobrý nebo není a že by to nefungovalo. Zkusíme se vždycky nějak dohodnout, ale oni mají poslední slovo.

Jakou dobu necháváte pořadům, aby se ujaly?

To je individuální pořad od pořadu. V zásadě určitě nemá smysl dělat předčasné závěry do té doby, než třeba proběhne jedna vysílací sezóna. Třeba podzim je schopen třeba za těch šestnáct vysílání toho konkrétního pořadu ukázat, jak se pořad v tom schématu chová. Je to hrozně citlivé a specifické, protože pro úspěch toho pořadu rozhoduje nejenom kvalita samotného pořadu, ale i zařazení ve vysílacím schématu, to jestli se trefíte do vkusu diváků, jestli se trefíte do toho času, kdy ta skupina diváků u televize je nebo není. Závisí to také na tom, jak rozsáhlé frekventované bylo promo toho pořadu, jak silné byly upoutávky, nebyly upoutávky, jestli kolem toho pořadu byla nějaká jiná mediální kampaň na facebooku na internetu obecně, na webu, takže to je hrozně jakoby individuální a složité a komplikované to posuzovat, ale pro to rozhodnutí je určitě potřeba minimálně jedna vysílací sezóna, aby si člověk řekl, jestli to je životaschopné, aby to dál pokračovalo nebo ne.

Máte nějakou možnost dělat si reklamy v ČT 2 na své pořady?

Zase je to složité v tom, že Česká televize je velká firma a na upoutávky je samostatné oddělení, které si ty pořady vybírá samo primárně, co upoutá nebo neupoutá. Je to zase komplexní plán těch upoutávek. Každý pořad má svou prioritu, je milion druhů těch upoutávek od shotu po krátký headline toho, co se bude vysílat. My vlastně jako

dramaturgie a tvůrci pořadů máme možnost navrhnout. My navrhujeme, co bychom chtěli promovat a podle toho se vytváří ty schémata toho propagování.

Mohl byste vyjmenovat právě vysílané pořady?

Pravidelně vysíláme Sváteční slovo, Uchem jehly, Křesťanský magazín, Cesty víry a přenosy bohoslužeb.

Pro kolik druhů náboženských organizací vysíláte?

Naše zaměření je křesťanské z toho důvodu, že vycházíme z určitého kulturního prostoru, ale neznamená to, že se u nás neobjevují pořady, které se zabývají nekřesťanskými náboženstvími, takže najdete u nás pořady o hare krišna, takže o hinduismu, o buddhismu, o islámu, ale primárním centrem zájmu je křesťanství. U křesťanství se to samozřejmě dělí na spoustu směrů. Pro nás je primární komunikace jednak s katolickou církví jako s nejvýznamnější církevní organizací a pak samozřejmě komunikujeme s církvemi, které jsou sdruženy v ekumenické radě církví, těch je čtrnáct. Žádná církev nemá svůj vlastní pravidelný pořad. Akorát v Křesťanském magazínu se občas objeví témata z jiných náboženství. Hodně se řídíme také sčítáním lidí, jak velké zastoupení ty církve ve společnosti mají. To je pro nás taky pomocné číslo. Tím se řídíme hodně při zvažování, který přenos bohoslužeb jakých církví budeme vysílat. Dokonce je to tak, že nadřazujeme spíše nekatolickým církvím, protože podle počtu, by měla katolická církev naprostou většinu přenosu. My to ale většinou děláme na půl. Půl je katolických a půl nekatolických.

Zaměřujete se spíše na děti a mládež nebo na dospělé?

Primárně se zaměřujeme na dospělé z toho důvodu, že 90% našich pořadů je na ČT 2 a ta je zaměřená na dospělého diváka a zatím jen jeden pořad je na dětském kanále. Děti jsou ale určitě skupinou, které se chceme věnovat.

Spolupracujete s nějakým jiným náboženským médiem?

Na bázi profesní komunikace jsem v kontaktu se všemi klíčovými náboženskými médii, které tady jsou, TV Noe, Rádio Proglas, Katolický týdeník a víceméně vyložené spolupráce i na smluvní bázi je s TV Noe. Spolupracujeme například při využití

televizní techniky při přenosech bohoslužeb anebo při přípravě Křesťanského magazínu. Stává se, že my děláme přenos nějaké bohoslužby a víme, že o ní má zájem i TV Noe a protože je v podstatě zbytečné, aby tam stály dva přenosové vozy, tak třeba my ten přenos zajistíme technicky, uděláme ho pro Českou televizi a TV Noe si od nás bere signál.

Plánujete do budoucna zařadit nějaké novinky do vysílání?

Ano, stále vymýšlíme něco nového, ale je to také otázka peněz a prosazování nějakých plánů. O té budoucnosti mluvit úplně nechci, ale třeba jednou z novinek příštího roku, kterou nyní dokončujeme je šestidílná série v duchu reality formátu, kdy jsme rok sledovali pětici lidí, kteří konvertují k náboženství nebo k náboženskému směru. Máme tam muslimku, křesťany, hare krišna a sledovali jsme celý rok jednak cestu ke křtům nebo k nějakým konverzím co vlastně vstup do toho náboženství přináší do jejich života. Co to znamená v práci, v jejich osobních vztazích a jejich duchovním životě. Bude to pravděpodobně zase v nedělní odpoledne na ČT 2. Neděle je také ale závislá na počasí, protože je to volný den, a když je hezky, tak lidé nesedí doma u televize.

Jak jste na tom v poměru příjmů a výdajů?

My nefungujeme jako firma. Mně ty náklady určují rozpočet, který si sám vlastně s kolegy plánujeme. Rozpočty nám jsou buď schvalovány, nebo ne a kontrolovány. Je jenom na mně jak ten rozpočet sestavím. Jestli ho sestavím realisticky nebo ne a pak je vlastně mým úkolem při sestavování pořadů ten rozpočet dodržet. Já ho musím dodržet. Je tam možný nějaký pohyb, ale ne v zásadních číslech. Ty rozpočty si primárně navrhuju já, pak to prochází schvalovacím procesem, kde se to může ještě pohnout a v okamžiku, kdy je to schválené a jde do výroby, tak já to musím dodržet. Příjmy tedy předchází výdajům.

PŘÍLOHA C

Rozhovor s Leošem Ryškou

Leoš Ryška je absolventem UK Praha a následně VOŠF Zlín, je dlouholetý producent a režisér Telepace. Několikrát absolvoval stáž v Telepace Italia. Nyní je ředitelem TV NOE a Studia TELEPACE Ostrava, s.r.o.

Co Vás vedlo k založení TV Noe?

To byla nějaká taková touha u mě už v semináři. Vnímал jsem ty audiovizuální prvky jako důležité. První film, který jsem viděl, se jmenoval Bratříček Slunce, sestřička Luna, to jsem byl jako voják ve Slušovicích na faře. To jsem byl z toho úplně hotový. Jsem si říkal: „Páne jo, takové filmy je třeba dělat“. Na té vojně člověk nemá co dělat, pořád přemýšlí a týden mě to drželo, takové filmy kdybychom mohli někdy natáčet. Pak cesta šla, že jsem hledal i svoji životní cestu. Skončil jsem v tom semináři na fakultě a už začínalo video. Tenkrát byly diapozitivy, takže jsem hodně fotil a nafocoval diaseriály. To bylo mezi lety 1984-89, kdy jsem studoval. V semináři jsem tam byl známý, že jsem pořád, oni říkali, že křápu diáky, protože to dělalo rámus to zařízení. S kamarády jsem potom v bílých rukavičkách dělal ty diaseriály pro ostatní o manželství, o křtu, Ježíš Nazaretský a podobně. Byl k tomu i komentář, hudba. To byla doba, kdy jsem jako mladý kněz začínal ve farnosti karlínské, tak tam jsem hodně to používal. Posadil jsem třeba snoubence a pouštěl jsem ji takové pásmo o životě nebo o manželství, o dětech. To je vždycky bavilo. Pak jsem chodil na hory s děckama každý rok, to už jako bohoslovec, kde jsem fotil, pak jsme to poskládali a dali tomu hudbu, pustili gramofon, do toho načetli komentář. Pak jsme pozvali rodiče a udělali jim kino, ti koukali, co jsme všechno v horách prožili. No a úplně náhodou jsem jednou, jak jsme z těch hor šli, našel kameru. Našel jsem ji pod mostem, starou ruskou kameru na klíček, takovou kvarcku. Já jsem se pak ptal v tom kempu, jestli to někdo neztratil a nechali jsme tam adresu, kdyby se někdo ozval. Potom jsem si koupil film, zjistil jsem, jak se s tím točí, a další rok jsme jeli do hor a já už jsem měl tu kameru. Tak jsem to natočil, nastříhal a deset minut jsme se na to dívali pořád do kola, jak je to úžasné, protože se to hýbalo. Mezitím jsem dokončil školu, v devětaosmdesátém jsem byl potom vysvěcený, šel jsem do Karviné jako kaplan a to už jsem s těma děckama šel znovu do hor a od

jednoho farníka jsem si půjčil kameru a v těch horách jsem natáčel. Když jsme se vrátili, tak jsem nevěděl co s tím materiálem a potkal jsem se s jedním zajímavým pánem v Praze, panem Obrajtrem, ten mě hodně ovlivnil. To byla taková legenda video samizdatu. On filmy stahoval, daboval, točil a hrozilo mu trestní stíhání, protože to byly ze zahraničí filmy a vždycky si poslal nějaké herce, kteří mu to načetli. Oni taky riskovali, že se na to přijde. K němu jsem chodíval a on mě učil těm prvním základům filmařiny a on mi taky stříhal ty první hory. Pak byl další rok, to bylo v devadesátém prvním, kdy byla Čenstochová, mezitím jsem se přestěhoval do Ostravy, kam jsem byl převelený a na tom setkání mládeže v Čenstochové jsem si od toho pána z Karviné tu kameru už koupil. Prodal jsem veškerý nábytek, všechno co jsem měl, jsem prodal, abych si mohl koupit tu jeho kameru a začal jsem točit děcka, mládež. Z té Čenstochové to byl takový větší film z toho setkání mládeže se svatým otcem. Vlastně Jan Pavel II. je hodně spojený s počátky vzniku Telepace. A tam v té Čenstochové jsem se taky potkal s jedním knězem, Italem, který mě později seznámil s ředitelem italského Telepace. Tam začaly i dějiny Telepace, protože jsem se dozvěděl, že v Itálii je nějaká televize nekomerční. Jak jsem se vrátil z té Čenstochové, tak jsem měl natočených asi 20 hodin a nevěděl jsem, jak z toho udělat hodinový dokument. Já si říkám, že člověk je složen z malých detailů a pán bůh to tak nějak řídí, že jsem potkal i zajímavé lidi, jednak to byl pan Krajíček, to je zvukař tady z rádia, který má svoje soukromé studio, u toho jsme taky natáčeli. S ním jsem začal hodně kamarádit, začali jsme si hodně povídat o tom, co by mohlo, nemohlo, no a potom ta paní Urbášková jí zemřel manžel, já jsem jí pohřbíval manžela a ona si zapoměla deštník na faře. Šla si pro něj a děkovala za ten pohřeb a já jsem jí tak nějak oslovil, že děláme dokument o Čenstochové, že si s tím nevíme rady, že je to strašně moc hodin, jestli by nám s tím nechtěla pomoci a ona se slzami v očích řekla: „To víte, velmi ráda“. Začali jsme stříhat, ona byla profík, televizní pracovník a začali jsme tvořit a začalo nás to hrozně bavit. Zjistili jsme, že by šly udělat další filmy zajímavé. Tam se začala rodit ta myšlenka, tak pojďme dělat filmy a pojďme dělat trošku proti komerčnímu proudu. Už byla svoboda, mohly být možnosti obrovské. No a pak bylo klíčové setkání s Donem Quidem Todeschini, kdy jsem jel za ním do Verony. Tam v horách mají studio a tam jsem, to bylo v tom devadesátém čtvrtém, to už jsem dělal filmovou školu ve Zlíně v té době. To právě paní Urbášková říkala, že by to chtělo školu a kolem mě byli další lidé, kteří jsme šli na tu školu do

Zlína. Tenkrát to byla škola nově otevřená, tak jsem šel studovat už jako kněz do Zlína na tu soukromou školu a ve volných chvílích jsem stříhal, točil a mezitím tady tento dům (dnes sídlo TV Noe) byl v demolici, měl se bourat a nám se ho podařilo zachránit. My jsme se o něj tedy soudili, ale zároveň už jsme v něm mohli být a postupně ho opravovat. Takže jsem byl pořád v monterkách, ve střížně nebo za kamerou a zároveň jsem dělal tu filmovou školu. Pak už vznikaly další filmečky, další dokumenty, něco se nám podařilo dostat i do České televize. Postupně jsme budovali větší a větší tým. Ještě se ale vrátím k té Itálii. To pro mě bylo úplně klíčové setkání s člověkem s Donem Quidem, který viděl mladého kněze tenkrát a říkal, že to je dobře, že točím a jak se že jmenujeme. A já jsem mu říkal, že se ještě nijak nejmenujeme a on na to: „tak se jmenujte Telepace jako my“. Mě to tak zaskočilo, prý že budeme piccola sorelina jako malá sestřička. „My Vám dáme autorská práva, můžete si cokoli od nás vzít jako z pořadů, můžete to šířit,...“ Za chvíli pak přišel právník asi za hodinku, dal nám listinu, že můžeme používat logo, prostě dal nám autorská práva na všechno. „Jestli se tak chcete jmenovat, tak se tak jmenujte“. Takže jsme se vrátili z té první návštěvy, že se budeme jmenovat Telepace jako tele pace - televize pokoje nebo pokoj skrze televizi. A já jsem byl fascinován z té návštěvy, že může existovat televize jenom z darů, z darů boží prozřetelnosti. V kapliče se tam modlily sestřičky, byli tam lidé, mladí lidé a modlili se za to vysílání a už tenkrát tvořili a vysílali nějakých 15 roků. Já jsem byl z toho úplně v šoku, že to jde. No a pak, když se mě ptal, já jsem byl tenkrát před rozhodnutím, jestli mám jít na tu filmovou školu, a on říkal: „No, k čemu jsi byl vysvěcený?“ a já jsem říkal: „Tak abych byl knězem“, „No a k čemu?“ „Abych sloužil mši svatou, svátosti uděloval,...“ A on pořád: „No a k čemu ještě, k čemu?“ Chtěl mě vlastně donutit k něčemu a tak říkám: „Abych hlásal boží slovo“, no a na to čekal. „No přesně a uvědom si, že televize je největší kazatelnou vůbec. A když v mši je Svatý Pavel, tak mám největší televizní společnost na světě. Ještě když chceš, tak běž na tu školu a další lidi poblázni a další. Musíš jít do toho.“ Já jsem jako kněz měl s tím problém, jako přece jenom já už jsem byl knězem, jestli vůbec můžu takové věci dělat. Takže on mě úplně asi nasměroval a vrátil jsem se z té Itálie, že jsme Telepace a že jdu na školu filmovou. No a potom se nabalovaly další a další věci. Dneska už je tu nějakých 10 absolventů filmové školy nebo i v Písku je další škola, kteří už pracují tady u nás. Byli jsme Telepace, dělali jsme různé Žebrací kazety, natáčeli. My jsme to tak

pojmenovali Žebrací kazety, že jsme někde vyjeli, kde byla nějaká bolest, natočili jsme dokument, aby na základě toho dokumentu se té organizaci podařilo vyžebrot peníze, proto jim tak říkáme. Tenkrát byly jen videokazety a těch jsme udělali hodně, desítky takovýchto filmů. Samozřejmě nám za to nic nezaplatili, často za to nic nebylo, ale měli jsme radost, že jsme vybrali peníze. Pro handicapované děti jsme dělali, řadu dokumentů o dětech postižených autismem nebo mozkovou obrnou. Potom už jsme byli podporováni lidma a jako organizace, nadace Telepace pro podporu vzdělávání a výchovu mládeže. Potom jsme se přerodili na občanské sdružení, to bylo deset, patnáct lidí. Příští rok slavíme dvacet roků Telepace v červnu. To bylo vlastně podhoubí a zázemí televize. Proto je vlastník licence vysílání Telepace s.r.o., neziskové s.r.o. speciální, Noe je vlastně jen název té televize. Protože my bychom nemohli být už Telepace, protože už jedna taková televize v Itálii je, tak by to muselo být třeba Telepace CZ a bylo by to hrozně složité, dlouhé, tak jsme si nechali tu holubičku, jak mají oni a místo toho Telepace jsme tam dali Noe.

Jaké byly začátky z hlediska práva v České republice, vyskytly se nějaké problémy?

Vyskytly, protože do dneška nás neumí uchopit. Ten systém, zákony nijak nepamatují na to, že by mohlo existovat médium nekomerční. Přitom ve světě je to běžné, my jsme v podstatě komunitní médium a jako takové máme své místo a plníme veřejnoprávnost, veřejnoprávní službu jakousi, takže bylo by naprosto legitimní, kdybysme dostávali i z těch koncesionářských poplatků něco, ale to je hudba budoucnosti. My jsme nekomerční médium, které žije jenom z darů samotných diváků. Na tom začátku jsme byli nadace, nadační fond. Podařilo se nám, když jsme vysoudili tento dům, tak k tomu domu patřili i pozemky, tak jsme měli i nějaký majetek, takže ten jsme dali do vkladu té nadace, takže nás nezrušili, když se potom transformovaly nadace, tak jsme mohli dál fungovat. Pak jsme tady měli vždycky někoho, kdo nám sháněl peníze. Snažili jsme se oslovit všechny možné fabriky o podporu a dělali jsme ty Žebrací kazety. Pak už se nám dařilo i vysbírat peníze, že jsme mohli to natočit a zároveň jsme mohli mít tady lidi, kteří tady pracovali. Spolupracovali jsme hodně s civilkářemi. Řada lidí tady dělala jenom za vatikánskou měnu, jinak by to nevzniklo.

Začínala TV Noe společně s Proglasem?

Proglas když začínal, tak jsme se o sobě dozvěděli vzájemně s Martinem Holíkem přes natáčení Střípků, protože my jsme tady natáčeli ten první projekt Střípků. Jak byl svatý otec Jan Pavel II. tady kdysi poprvé tak bylo setkání na kopečku s mládeží a tam byla schola vysokoškoláků, kteří zpívali o svaté noci no a potom nás tak napadlo "Proč to nenatočit?" Tak jsme pozvali studenty tady k nám do studia, poprosili Ilju Pavlicu, jestli by nám to zrežíroval a on se toho ujal a vzniklo báječné CD Střípky 1,2, potom anima a další projekty. Při tom natáčení Martin Holík už věděl, tedy otec Martin, přišel se tady podívat, zjistil, že máme hezké studio a tak si potom tu firmu, která tady to studio stavěla, vzal i k sobě a tak jsme si vyměnili technické zkušenosti, oni pak začli vysílat no a my jsme tvořili nevysílali jsme, ale byli jsme studiem a zaměřili jsme se na ten obraz, věděli jsme o sobě, navštěvovali jsme se každý rok a to děláme i dodnes, že se vzájemně navštěvujeme, děláme různé sportovní klání mezi zaměstnanci. Potom když se jeví i možnosti, že bychom mohli mít i vysílání televizní, tak jsme hodně přemýšleli o tom, že je třeba propojit tato dvě média. Myslím, že se nám to pěkně podařilo. Otec Martin Holík dokonce byl jedním ze zakladatelů a spolujednatelů Tv Noe. Sice tomu zpočátku moc nevěřil, on je takový realista, i přes ty finance on je totiž inženýr a nedokázal si představit, že by se tolik peněz mohlo vysbírat, aby to mohlo fungovat jako medium televize. No ale šli jsme do toho a propojili jsme hodně i naše zaměstnance. V podstatě po roce vysílání se zjistilo, že Proglas má více peněz, než měl předtím, že jim nebylo no a my jsme mohli žít, že to lidé vzali jako další možnost mít tady i televizi a otec Martin až do loňského roku vlastně byl spolupodílník v tom s.r.o. i právně, ale hlavně i lidsky propojen. Jezdil s námi na porady čas od času, pomáhal s tím rozjezdem hodně, protože oni už byli dál, oni už měli deset let náskok před námi a proto ty zkušenosti no a potom to propojení těch klubů přátel, že vlastně oni mají nějaký klub přátel. Oni mají vlastně ty Kapry, my máme Kanoe, takže někteří lidé jsou přátelé obojí, třeba moje maminka je jak Kapr, tak Kanoe. Tím se to hodně spojilo a tím se také hodně šetří. My propagujeme je a oni propagují nás, tedy na tom počátku oni nám opravdu hodně pomohli s propagací, já si vůbec nedokážu představit, že bysme vznikli, kdyby neexistovalo rádio Proglas, to беру jako jistý fakt. Já věřím, že nastane čas, protože se to pořád tak jako vyvíjí překotně ten mediální trh, tak že my třeba jednou zase budeme podporovat i my je, nebo na tom budeme líp, že budeme víc pomáhat my

jim. My je jako propagujeme, normálně jsme všude propojeni, periodicky se o nich zmiňujeme, když máme nějaký nový bulletin, nebo oni zase o nás. Oni dělají o nás pořad i anonci, my zase jim. My jim dáváme záznamy přímo hotové z Vatikánu se svatým otcem a oni si nabírají přímo i některé přímé přenosy a tak.

Jak jste na tom, co se týče příspěvků v porovnání s Proglasem?

To je zajímavá otázka. Oni žijí se stejným rozpočtem jako my. Dnes se říká, že televize má výdaje 10x větší než rádio. Máme zhruba stejný rozpočet. Máme kolem 10 miliónů ročně, takže my na těch darech denně máme zhruba 100 000 korun na drobných stovkových či dvoustovkových darech. Ale potřebujeme 3 miliony měsíčně, abychom utáhli ten provoz, ten milion jsou jenom trasy, další milion jsou provozní náklady, mzdy a co zbývá tak je na rozvoj, na nákup techniky, na pořady, na autorská práva.

Máte nějaké sponzory?

Pravidelné ne. Občas nám někdo přispěje na něco nebo podpoří, ale jinak nemáme žádné. Ten způsob financování máme úplně shodný s tím Proglasem, protože taky máme zaměstnané paní, které to u nás dělají, tak jako oni. U nás dávají lidé dary jak na Proglas, tak na nás. Vysbíráváme si je vlastně navzájem. Každé jaro vždycky někdo jede z Brna, přiveze nám peníze a my zase vozíme peníze jim. Dalo by se asi zjistit, protože máme všechny údaje propojené, oni s tím souhlasili dle toho Zákona o ochraně dat, takže my přesně víme, jak se přispívá Proglasu, jak nám. Ten koláč vypadá asi tak, že je 60-70% lidí, kteří podporují jak Proglas, tak Noe. Určitě je nějaká výseč lidí, která Proglas neposlouchá a dívá se jen na TV Noe a tu podporují, pak je výseč lidí, ale malinká, kteří vůbec nemají televizi a podporují nás jen z principu, že to je dobré a že to existuje. Proglas má pro nás velkou roli jako velká podpora. Tam absolutně není nějaká konkurence, hrozně si fandíme. S Martinem loni akorát tím, jak je technicky zaměřený, a v tom Brně chce rádio taky ten rozvoj a on ještě má středisko Amerika a stará se o to, takže bylo obtížné to dojíždění a tak. Bylo to schizofrenní, když on přišel a neviděl tu situaci a chtěl hned něco řešit, tak ono to nejde jen tak vpadnout do toho, takže jsme se potom domluvili, že budeme dále spolupracovat, ale dál už se nebude podílet. On ale hodně pomohl v tom rozvoji, velkou měrou těch šest let. Ta jeho role je v tom obrovská.

Jak si vedete v porovnání s jinými médii?

My si sledovanost nezjišťujeme, protože to stojí peníze a zdá se nám, že by to byly vyhozené peníze. My nemáme reklamní čas, tak nepotřebujeme získávat reklamní inzerci. My tušíme jaká je ta sledovanost a máme lidi, kteří mají ty peplemetry, známe lidi, kteří se tím zabývají tím průzkumem a občas komunikujeme s Radou pro rozhlasové a televizní vysílání. Takže víme to od nich, že zhruba 200 000 tisíc pravidelných diváků denně se dívá a tak různě to kulminuje nahoru, dolů. My tu sledovanost zjišťujeme z počtu soutěžních otázek, z počtu těch, kteří reagují na naše soutěžní pořady, kterých máme momentálně dohromady pět. Třeba běží Harfa Noemova, soutěžní pořad o vážné muzice, kdy hádají, kdo to složil, jak se skladba jmenuje a když mám zapnutý internet nahlas jak to pípá, když lidi odpovídají, tak to je radost poslouchat, když se to rozběhne a člověk slyší jen píp píp pipipipipip... A jak to tam teče z různých míst republiky, to je velmi krásný vzorek pro to, aby člověk zjistil tu sledovanost. Další vzorek je u duchovních pořadů, které jsou interaktivní. My se snažíme hodně dělat pořady interaktivně a teď jsme se před rokem pustili do hodně těžkých pořadů jako je třeba Adorace, kdy e vystaví eucharistie, kněz si klekne, začne hrát hudba, kterou máme z teze nebo tak různě nahranou a do toho jsou obrázky přírody, vodopády, hory a kněz se pomodlí na začátek, je tam chvíle ticha, hraje tam hudba a do toho diváci posílají své modlitby. My jsme z toho byli tak v šoku, protože když jsme s tím začli s tím pořadem, tak přišlo tolik smsek, že jsme to nestíhali odvysílat vůbec. Nám zkolabovaly oba dva počítače, smskovač se zarazil, protože to bylo, my jsme na to nebyli technicky připravení. Takže jsme to potom museli technicky ošetřit a teď už to vysíláme druhým rokem a ještě ani jednou se nám nepodařilo všechno odvysílat. To by se pak nedalo přečíst. Pokud to má normálně běžet a v těch chvílích se čte třeba písmo, tak to zastavujem, ale to je možná 5% toho času, jinak to tam pořád běží. Nedá se to prostě odvysílat. My to, co zbude vždycky vytisknem a dáme to na oltář do kapličky. Pak máme ještě večer chválu a to je podobné, to zase kapela přijde nějaká, děcka co hrají a chválí, no a do toho to také diváci posílají. Z toho se dá určit taky pěkný vzorek, kolik se lidí dívá. No a potom ještě jeden vzorek kolik se na nás dívá, jsou ty dary. Protože jestli denně přijde 100 000 od babiček po stovkách, dvoustovkách, tak to je obrovské množství lidí a druhý den se rozhodnou to dát znova, to musí být velká množina lidí, kteří dost sledují a určitě je maličko lidí, kteří nás

nesledují a přesto přispívají. Máme takových případů, které známe. Někteří lidé pořádně nejlí, aby našetřili tu pětistovku a mohli nám to poslat. To až dojímá. My denně dostáváme různé dárečky třeba i od postižených lidí, kteří vyrábějí různé věci nebo posílají aspoň drobáky každému. Mailem taky chodí desítky, to je taky vzorek lidí, který kouká. Když to řeknu hodně kacířsky, tak mě to vlastně nemusí zajímat, kolik lidí se dívá, protože já říkám „dělejme svou práci poctivě, dobře, dělejme ji pořád lépe a nestarejme se o to, jestli se ti diváci dívají nebo ne, to by byla velká brzda“. Když by kněz, když přijde do kostela, nejdřív spočítal lidi, tak by to taky nemělo smysl. Když zvěstuji, tak zvěstuji boží slovo a mám ty lidi rád i kdyby tam byli dva nebo deset. My jsme komunitní médium, takže ta sledovanost je nižší. Spíš nás zajímá, co ti lidi, kteří se na nás dívají, po nás chtějí, jaké typy pořadů, abychom je uspokojili a vyjádřili tu vděčnost, protože oni nám dávají moc peněz a důvěru a my je nemůžeme zklamat. Je to taková přímá vazba na ty diváky. Řeknu Vám takovou perličku. Nedávno nám na účet přišla částka 150 000 korun, a protože to je velká částka, tak jsem pátral po tom, od koho jsou. Nakonec jsem vypátral na paní číslo a zavolal jí, jestli je to ona a jestli to nebyl omyl. Ona nakonec řekla, že jí umřel manžel a peníze, které po manželovi zbyly, rozdělila mezi své děti, každému po 150 000 korun a protože Noe je taky takové její dítě, tak nám taky poslala 150 000. Ona se s manželem pravidelně na Noe dívala a teď vždycky když se dívá, tak aspoň myslí na manžela. Ti lidé dají kolikrát všechno, jen aby mohli přispět. I ti zaměstnanci nemají mnoho a já je kolikrát spíš musím vyhánět z práce, než abych je hnal do práce. V tom cítím velkou zodpovědnost.

Jaké Vaše pořady mají v současnosti úspěch?

Nejúspěšnější jsou ty duchovní pořady, máme udělaný graf sledovanosti pořadů. Dělali jsme anketu, co mají lidé nejraději, jaký typ pořadů a vychází nám, že ty duchovní pořady. Na základě toho jsme přidali mše svaté, takže dneska už máme pondělí, středa, pátek v poledne živý přenos mše svaté. Přidali jsme Adoraci, interaktivní pořad, kdy se lidé modlí přes obrazovku, já to nechápu, jak to funguje, ale ono to funguje, ale mezi námi to jsou někdy tak hluboká vyhnání co tam lidé píšou. Nějaký pán tam třeba napsal: „Bože odpusť mi, co jsem způsobil svým dětem“. On se tam vyznával, že jim hrozně ublížil, neříkal co, ale že jim hrozně ublížil a jestli ještě najdu milost v tvých očích, tak tě prosím, abych je ještě jednou v životě spatřil. Tak jsem si říkal, propána co se to

mohlo odehrát, že ten člověk se přinutil a napsal to tam, protože on cítí nějaké společenství virtuální nějaké duchovní, že se lidé modlí a on se prostě takto přidá. Takže tedy ty duchovní pořady. My tvoříme takové pořady, které vytvářejí alternativu na tom mediálním trhu, nechceme dělat to, co dělají druzí, ale chceme dělat to, kde je nějaká mezera nebo to, co se dělá málo. Tím si tvoříme nějakou komunitu lidí, kteří nás začnou mít rádi a začnou nás podporovat, takže jedna z takových hodně velkých komunit, tak je vážná hudba. Jezdíme hodně, děláme festivaly vážné hudby, např. Janáčkův Máj a různě jezdíme po republice a natáčíme s Václavem Hudečkem ten projekt Má Vlast například. Takže tedy každou neděli večer běží nějaký koncert a ti lidé, kteří mají rádi vážnou hudbu jsou rádi, že konečně nějaká televize jim toto nabídne. Ono ne každý má stanici Viva, nebo Mezzo, tak ti lidé jsou šťastní, že Tv Noe jim nabízí pravidelné hudební okno, třeba teď máme takový pořad Harfa Noemova, to jsou stovky odpovědí a ohlasů, že lidé chtějí soutěžit a zajímají se o tyto pořady. Dále je to velká komunita amatérských filmařů, kteří se normálně nedostanou do televize, a my právě jim ten prostor dáváme a to je opravdu velká skupina. Je asi 50 festivalů v republice amatérských filmů, takových maličkých i větších, takže my ty amatéry máme podchycené a oni mají u nás prostor a svůj pořad a dokonce s těmi svými filmy soutěží, tím pádem mají hned zpětnou vazbu od našich diváků. Např. i přes sociální sítě si o tom jejich filmu rychle řeknou, že to právě teď běží na Tv Noe. Často jsou to lidé z úplně druhé strany, řekl bych, že někteří z nich jsou i třeba komunisté a že s vírou nemají vůbec nic společného, ale Tv Noe jim dává prostor, vysílá jejich pořady. Další skupina teď nová asi dva roky je outdoor. Spolupracujeme s Outdoor film to je festival outdoorových filmů a to je asi řekl bych nejrozšířenější co do počtu projekcí po České republice. Spolupracujeme přímo s ředitelem a každou sobotu večer jsou tedy outdoorové filmy. Jsou to většinou mladí lidé, takový správní úletáci, kteří našli svůj prostor v Tv Noe. Dále jsou to pořady astronomické. Máme pořad Hlubiny vesmíru s panem doktorem Grygarem, který je častým hostem a spolupracujeme s různými astronomy. Nedávno jsme dělali zatmění měsíce, zatmění slunce v přímém přenosu, to byl tedy speciální pořad, takže kdo má rád astronomii, tak ví, že v Tv Noe má svůj pořad. Potom je to také hodně propojeno se sociálními sítěmi a ti astronomové to zveřejňují i na svých stránkách, že je jejich pořad na Tv Noe a tou jsou opravdu tisíce přečtení, stejně tak i když si otevřete festival outdoorových filmů, tak na vás vykoukne

Noe se všemi filmy, které jsme dělali. Takže postupně si budujeme ty komunity. Mezi hodně oblíbené pořady jsou pořady s Jurou Pavlicou, zrovna včera byl pořad "Jak potkávat svět" kde si zve své hosty napříč, různé umělce, kumštýře, zpěváky, včera tu byl pan Zajíček, co vede jeden z nejlepších dětských sborů. Toto tedy vím, že je opravdu hodně sledované a to volali už i z Moskvy, ze Švédska, hned do prvního pořadu, protože to jsou živé pořady a diváci se tam mohou dovolat. Další skupina, o které jsem ještě nehovořil, je i folklór. Folklor si myslím, že je potřeba a je hodně rozšířený. Např. Česká televize má nějaké okrajové pořady, které běží někde v nedobré době, přitom je tolik pěkných festivalů, já jsem byl osobně ve Strážnici, teď už to tedy děláme pravidelně ten festival a to je od pátku do neděle, kde ti mladí zpívají v kuse den a noc. Tam jsou ty cimbály, basy, oni stojí všude v tom parku a hrají a zpívají a všechno to jsou mladí lidé, to nejsou žádní staří a je to baví. No a teď je tady opět Noe, kde my jsme jim dali prostor. Přijeli jsme a udělali přímý přenos z těch festivalů a z těch různých pódíí. Byli jsme dokonce na dvou různých místech a také diváci mohli interaktivně během toho zpívání posílat vzkazy, že se třeba zdraví a to bylo třeba z Bulharska, Rakouska, Německa i Ruska, protože ty soubory jsou mezinárodní, tak si to dají rychle vědět, že jsou v televizi a tím, že jsme na internetu live, tak oni se můžou na druhé straně zeměkoule dívat právě na ten svůj sbor. To tedy vyvolalo takovou opravdu pěknou diskuzi i mimo, že tam i potom ti lidé psali, takže to je asi tedy folklór, to děláme dvakrát měsíčně a máme samostatný pořad u nás a samozřejmě jezdíme po festivalech a zdá se nám, že ten folklór je velmi důležitý. No a kromě folklóru je i tedy folk, to je třetí čtvrtek v měsíci to je taký živý pořad s Jirkou Moravským Brabcem a ještě je k tomu i folkový magazín Mezipražští. No a v současné době díky emailům a sociálním sítím máme kapel na dva roky dopředu, co by tady chtěli vystoupit a často také přijíždějí a ani nechtějí honorář a někteří ani na tu cestu. Jsou prostě rádi, že jim dáváme ten prostor. Dále jsou to pořady pro děti, děláme pořad Noeland, protože si myslíme, že s dětmi je potřeba pracovat.

Zaměřujete se tedy spíš na děti a mládež, nebo na ty dospělé? Případně jak to vychází procentuálně?

My se snažíme tak hodně ze široka vnímat všechny. Od těch nejmenších dětí, až po ty nejstarší. Větší procento pořadů je tedy pro dospělé, ale i pro ty děti toho máme opravdu

hodně. Třeba Sedmihlásky pro ty nejmenší, kde se každý den zpívá stejná písnička, aby děti se učili ty staré písničky, co jsme se učili ve zpěvu i my. Různé pohádky, večerníčky s náboženským tématem. Hodně situujeme i na dopoledne pro maminky s dětmi, které jsou na mateřské dovolené. Dále i pořady pro teenagery, které jsou teď pozastavené, a sbíráme síly na další řady. Dále to je také Noe Paráda, hudební pořad, který běžel několik let. No a potom jsou už pro ty starší a nejstarší, jako jsou bohoslužby, dokumentární pořady. A také vnímáme, že v dnešní době hodně mladých lidí už televizi nepotřebuje, že jsou spíše na internetu a sociálních sítích, takže i my se snažíme postupně se obracet i k tomu internetu a sociálním sítím a naše stránky, aby hrály, tak je předěláváme v tomto duchu. Pak bude video archiv, kde bude probíhat diskuze a člověk se bude moci kdykoli na cokoli podívat. No a co zůstane dělat televizi televizí, jsou opravdu ty přímé přenosy, to je to kouzelné, neopakovatelné.

Kde dostáváte peníze na svou činnost a případně kde sháníte příspěvky?

No ono z 95% jsou ty příspěvky jednotlivců, ale 5% je vlastní činnost, kterou prodáme. Teď myslím, že pro Českou televizi děláme Křesťanský magazín asi deset dílů za rok, pronajímáme přenosový vůz, jeřáb máme krásný a občas se podaří, že vygrantujeme něco, nebo že dostaneme subdodávku z nějakého grantu z EU. Takže to jsou ty projekty za těch zbylých 5%. Máme celkem zmapováno, kolik lidí nás podporuje, protože teď posíláme vánoční poštu na cca 26 000 adres.

Jak velkou máte stálou fanouškovskou základnu? Říkají si Kanoe?

Ano, to jsou kamarádi NOE a těch máme 750 momentálně a roste to. Těch kamarádů, se kterými komunikujeme, pořád přibývá a s nimi komunikujeme i jinak než přes televizi. S nimi se setkáváme. Takže vlastně tito lidé nám oficiálně pomáhají i například s tou poštou. Přes tyto lidi projde cca dvě třetiny z těch 26 000. Je tam hlavně ten osobní vztah je to takové společenství a potkávají se třeba v kostele. Někdo z nich bydlí třeba v paneláku, tak obejde sídliště s dopisy a podobně. Někde je ještě pozvou na kafe, takže oni to mají takové hezké a příjemné. Oni je potkávají různě v kostele, v obchodě a dávají jim i malé dary, třeba i 200 korun, takže i třeba moje mamka, která je také Kanoe, několikrát do měsíce přijde a donese peníze od dárců anebo to dělají tak, že si to vloží na účet a pošlou nám to na náš účet. Takže vlastně ti lidé tyto peníze sbírají

a dělají nám takovouto službu. Celkové příjmy tedy dělají asi 3 miliony měsíčně a výdaje jsou 2,5 až 2,7 milionu. Potřebovali bychom samozřejmě víc, protože to držíme na minimu a děláme opravdu hodně práce. Dělá to hlavně to nadšení těch lidí, kteří jsou ochotní pracovat i za minimum. Musíme prostě všude šetřit.

Čím jste výjimeční oproti jiným televizím?

Jsme nekomerční televize, k tomu bych rád dodal, že tady je opravdu hodně štědrých lidí a jsem za to velice rád, vemte si kolik tady je různých dobročinných projektů, např. Pastelka, Světluška atd. Také cca před pěti lety když byla o vánocích ta tsunami, tak to se sešli charitní pracovníci a přišli poděkovat, dokonce ani nevěděli kde česká republika je. Necháпали, že z takového malého státu přišlo tolik peněz a to ještě víc než z Ameriky. Ono je tady Adra, Červený kříž a spoustu dalších organizací, okamžitě ty peníze posílali, co je hezké. Potom jsme také nejštědřejší ze všech adoptivních rodičů na světě úplně bezkonkurenčně, to je ten projekt adopce na dálku.

Kolik lidí momentálně zaměstnáváte?

Momentálně šedesát dva, z toho v Praze, tři a v Brně dva a jinak zbytek tady v Ostravě, ale nejsou to všechno plné úvazky, někteří mají půl úvazku, někteří 0,7 a podobně, ale šedesát dva lidí je v zaměstnaneckém poměru plus nějakých třicet až pětatřicet dobrovolníků.

Kde čerpáte inspiraci pro Vaše pořady?

No většinou ze života, no ono se to i samo nabízí a také hodně ze zpětné vazby s diváky. Někteří i sami píšou nápady. Snažíme se být hodně spojeni s těmi diváky, abychom přežili, protože my musíme být pořád lepší, my nemůžeme říct, to už je dobré ta televize. My víme, že jsme pořád na cestě a musíme být lepší než ostatní. Ono když ten náš divák uvidí stagnaci, tak rázem nemá důvod nás podporovat. Proč by měl někam dát peníze, když oni nerostou, takže je to hodně o tom rozvoji. Musíme vědět, co divák chce, takže tady nejvíce čerpáme inspiraci.

Máte asi většinu pořadů svých, nebo přejímáte hotové formáty?

No máme hlavně ty své, protože pro nás je to levnější to vyrobit a mít autorská práva neomezeně, než si to kupovat na dva nebo tři roky. I když i tak něco kupujeme. Jsou různé řady, které kupujeme, aby ta programová nabídka byla pestřejší občas i nějaký celovečerní hraný film. Na vánoce máme taky pár pořadů, ale je to opravdu výjimečně.

Spolupracujete s nějakým dalším náboženským médiem?

Ano s Českou televizí, pro kterou děláme Křesťanský magazín to už řadu let. Potom spolupracujeme s dalšími, třeba s Italskou televizí Telepace je velmi aktivní spolupráce s Vatikánskou televizí. Občas koupíme nějaký pořad ČT a vysíláme ho, atd. Říkám si, že časem vybereme nejlepší díly Uchem jehly a odvysíláme je. Ono pro nás to vyjde ještě levněji, kdybychom to měli sami vyrábět.

Máte vzor nějaké podobně založené televize?

Ano, je to Italská Telepace. Ona nás vlastně nastartovala. Byl jsem se podívat i v Polsku v televizi Trwam a myslím si, že vybudovali geniální dílo, ale nechtěl bych spolupracovat, protože bych nikdy nechtěl spojovat televizi s politickou mocí, nebo abysme byli nějakým médiem, které má nějaký politický vliv. Tam je to právě hodně propojené a to já bych určitě nechtěl. Občas jsou hudební pořady, nebo filmy, nebo hudební pořady, které jsou v pohodě. Scházíme se v rámci celého světa a zastupujeme Signi za Českou republiku.

Jak vidíte budoucnost televize Noe?

Doufám, že to bude dobré, protože příspěvky pořád stoupají a lidé, kteří se dostanou k Tv Noe, tak něco přispějí a postupně se dostáváme po celé republice dokonce i do velkých měst na Slovensku a do budoucna celé Slovensko. My jak se věnujeme té výrobě, tak schází síly na to naše PR, takže nás kontaktují sami operátoři a provozovatelé stanic. Musíme prostě každý měsíc vysbírat milion korun, jinak bychom zanikli. Nedávno jsme to porovnávali, jestli tento rok bude lepší než minulý a zatím to vypadá, že ano, což mě velice těší. Dokonce teď už máme o 800 tisíc víc a vypadá to, že přesáhneme i onen milion korun. Ono to různě lítá v dubnu to bylo nejvyšší, protože byly velikonoce. Čekáme, že v prosinci se vyrovnají náklady

a příspěvky. Každý měsíc tato čísla zveřejňuje v pořadu Noemova pošta a říkáme kolik těch darů přišlo a co se za to pořídilo a nemáme důvod to tajit.

PŘÍLOHA D

Rozhovor s Teresíí Bečkovou

Teresie Bečková studovala činoherní dramaturgii a rozhlasovou režii na pražské DAMU. Pět let žila v Komunitě blahoslavenství v Čechách, Německu, Francii a Izraeli. V redakci náboženského vysílání pracuje od roku 2001, předtím pracovala v ČRo Plzeň jako editorka vysílání a redaktorka náboženských pořadů. Jako redaktorka publicistiky se dramaturgicky, autorsky a režijně podílí na pořadech, které se vysílají na všech celoplošných stanicích Českého rozhlasu.

Jaký byl podnět pro vysílání náboženských pořadů v rámci vysílání Českého rozhlasu?

To by byla spíše otázka na lidi, kteří to zde v té době zřizovali, což byl třeba pan doktor Mejstřík jako ředitel Českého rozhlasu. On sem pozval ty lidi, kteří by měli dělat náboženské vysílání. Obecně se dá říci asi to, že patří k dobrému zvyku a jaksi dobré kultuře veřejnoprávních médií v Evropě při nejmenším, že nějakým způsobem pokrývají oblast náboženství, což samozřejmě v době komunismu tady nebylo možné, protože prostě ta ideologie byla jiná a tedy logicky, tak jako se dostávali do veřejného prostoru témata i jiná, která byla tabu době komunismu, tak se do veřejnoprávního vysílání dostalo náboženství a ti lidé tehdy zřejmě cítili, že to potřeba je, aby se to náboženství dostalo do toho veřejného prostoru, proto vznikly náboženské redakce, proto vznikly náboženské pořady, proto jsme začali vysílat bohoslužby na veřejnoprávním rádiu. To je taková moje obecná úvaha.

Po jak dlouhé době od začátku vysílání se náboženství objevilo v rozhlase?

To bylo velmi brzo. Bylo to v devadesátých letech, kdy se ta redakce začala formovat. Kdy se oficiálně ustanovila, od kdy se třeba začaly vysílat bohoslužby, tyhle data já úplně nemám, ale jakoby ta touha to náboženském vysílání, dostat do toho veřejnoprávního prostoru ta byla vlastně okamžitě po revoluci, takže řekněme, že se ty věci formovali kolem 90. let, v tom roce 1990 se to prostě začalo tvořit. Kdy se ta platforma opravdu ustanovila, to úplně přesně nevím.

Jaké pořady se vysílaly na začátku?

Začaly se určitě dělat přímé přenosy bohoslužeb, kdy přesně nevím, ale to byla ta jedna linie, která od těch 90. let začala a my v ní pokračujeme až do současné doby. Potom, co tak jako vím od kolegů, že oni vstupovali do toho veřejného prostoru ve chvíli, kdy byla naprostá náboženská neznalost obecně u lidu. Ne, že bysme na tom dneska byli líp, to ne, ale tehdy to bylo léta tabuizované téma, takže oni vlastně začínali s takovými vzdělávacími pořady, které vlastně vysvětlovaly základní věci, které se týkají víry, náboženství, křesťanství. Byl tady dlouhý seriál třeba Bůh a člověk, nevím, jestli úplně na začátku, ale by to prostě takový vzdělávací cyklus nebo jiný vzdělávací cyklus Prameny a proudy, kde se ty otázky víry a náboženství ukazovaly v širším společenském a kulturním kontextu. No a pak samozřejmě rozhovory s nejrůznějšími lidmi, protože rozhovor je ta nejvlastnější forma rozhlasová.

Jaká je průměrná poslechovost pořadů s náboženským zaměřením?

To se takhle vůbec nedá říct, protože poslechovost se měří na stanicích, měří se jenom na některých stanicích a jako nedá se říct, jaká je průměrná poslechovost pořadů s náboženskou tematikou, protože to prostě není. Ono to odpovídá zhruba jaksi poslechovosti jednotlivých stanic v té které části dne. Neviděla bych ta žádné výkyvy, že třeba když je náboženský pořad, tak to výrazně klesne nebo výrazně stoupne. Zhruba to odpovídá umístění na té dané stanici.

Konkurujete si navzájem s rádiem Proglas nebo společně spolupracujete?

Rádio Proglas není médium, se kterým bychom se nějak srovnávali nebo spolupracovali nebo prostě to je privátní komunitní médium, jiná filosofie a úplně jiný charakter, takže my vůbec vysílání Proglasu nebereme vůbec v potaz při sestavování programu a tak. Privátní sféra a veřejnoprávní sféra, to jsou dvě odlišné věci. Dokázala bych si představit spolupráci na nějakých projektech za určitých podmínek. Stává se, že když mi bereme přímý přenos, děláme nějaké mimořádné bohoslužby, tak že je Proglas bere od nás, ale ty projekty, na kterých bysme spolupracovali, vytvořeny nebyly zatím. Nemyslím si, že to je nereálné, ale musel by to být společný projekt, který by byl nějak zdefinovaný, protože jinak ty východiska, z kterých vychází Proglas a naše, jsou úplně

jiné. Oni jsou pořád jen komunitní médium, které směřuje ke křesťanské komunitě. Ať už se deklarují obecně jinak. Ta veřejnoprávní služba má přeci jen jiný charakter.

Snažíte se zasáhnout více druhů náboženství?

My nevysíláme pro věřící lidi a neděláme službu věřícím lidem, ikdyž taky, ale ne v prvním plánu. My se snažíme otevírat nějaké přesažné hodnoty, ukazovat na hodnoty, které řekněme vypovídají o tom, že je cosi, co nás přesahuje, že jsou nějaké hodnoty, které jsou trvalejší než hodnoty konzumní. Není to kazatelská rétorika v prvním plánu. To naše vysílání je dílem vysílání třeba o náboženství, ale tak, aby bylo zajímavé a srozumitelné pro posluchače té které stanice, což prostě nejsou věřící lidé. Jestli děláme nějakou prvoplánovou službu věřícím, tak je to snad jenom u bohoslužeb, kde to je veřejnoprávní služba těm lidem, kteří třeba z důvodu nemoci, stáří, nemohou jít na bohoslužbu, tak Rozhlas dělá službu takovou těmhle lidem, ale jinak to vysílání je prostě orientované na cílového posluchače té které stanice.

Které pořady mají v současnosti úspěch?

Když bychom se dívali na ty pořady, jak jsou úspěšné, tak co je kritériem? Poslechovost? To nemůže být, protože je svázaná s poslechovostí té které stanice nebo může být do určité míry. Ty pořady, které já považuji za zajímavé, nemají moc velkou poslechovost, protože se vysílají na stanici Plus, která se rozbíhá na středních vlnách, je to prostě, v tom kontextu se to hrozně špatně hodnotí. Já bych to prostě nehodnotila, protože myslím, že se to nedá. Občas na pořady chodí nějaké reakce mailem, nebo se objevují příspěvky na facebooku, na webech, ale nepředstavujme si to tak, to bývalo kdysi v rádiu, že na pořad přišly stovky dopisů, ta doba už je někde jinde.

Jaký je Váš měsíční rozpočet?

To říct nemůžu. Rozpočet na rok 2014 ještě není uzavřený a já si nejsem jistá, jestli mohu zveřejňovat finance, protože to jsou citlivé informace, se kterými se dá zacházet všelijak, a nevím, jestli to smím říkat nebo ne, ale určitě to říkat nechci. Je to věc, kterou považuji za interní.

Kolik lidí připravuje náboženské pořady?

Pořady s náboženskou tematikou se objevují i v jiných částech vysílání než které připravuje Tvůrčí skupina náboženských pořadů, to znamená, že ten počet toho týmu se bude hledat těžko, protože se to objevuje i jinde ve vysílání. Když se podíváte třeba do programového schématu Vltavy, najdete tam hudební pořady, které by se daly považovat, že mají vztah s náboženstvím, ale jsou to hudební pořady, které dělá hudební redakce. Pořady, které vyrábí naše skupina, tak když se podíváme na personální obsazení, tak tam je 5 editorů, 1 webeditor a produkční, samozřejmě máme na sebe nabaleno množství externistů a to množství je nepočitatelné. Jsou lidi, kteří udělají dvakrát do roka nějaký příspěvek pro Radiožurnál a jsou lidi, kteří s námi spolupracují pravidelně. Někdy využíváme i kolegy, kteří na jiných stanicích dělají třeba komentáře, často pro vysílání na Radiožurnálu vysíláme publicistické komentáře. Ale řekněme, že ten nejužší tým čítá asi 7 lidí.

Inspirujete se pro své pořady i současnými aktuálními událostmi?

Ty programové řady odpovídají nějakému profilu stanice. Když máme pořady na Radiožurnálu, tak je jasné, že to odpovídá zpravodajskému charakteru Radiožurnálu, třeba Křesťanský týdeník reflektuje politická a společenská témata doma i ve světě a má to zpravodajský charakter. Pak máme třeba pořad Zaostřeno na stanici Plus, což už je publicistika, ale tam se taky objeví aktuální téma čas od času nebo ty témata, která jsou ve vzduchu. Od nového roku budeme mít pořad Za hranou, který se bude zabývat kontroverzními etickými tématy.

Vysílá se nějaký pořad na více stanicích Českého rozhlasu?

Ne, každý pořad má svou vlastní stanici, na které se vysílá. Seznam pořadů je dostupný také na stránkách rozhlasu. V současné době je to tak, že na všech celoplošných stanicích nějaký program od nás je, pokud se nemýlím, máme pořad i na stanici Wave.

Zaměřujete se spíše na děti, mládež nebo dospělé?

To vůbec není dáno procentuálně. Na děti ne. Určitě dětské pořady neděláme, ikdyž teď jsme udělali takový pokus na Vánoce, Biblické příběhy pro rádio Junior, takže ale to není pravidelná věc, jsou to mini dramata, která osvětlují nějaké základní biblické

příběhy. Teď jich půjde pět na Vánoce a další třeba na Velikonoce, jestli na to budou peníze.

Tvoříte jen vlastní pořady nebo si nějaké také kupujete?

Všechno je vlastní tvorba. Není úplně obvyklá praxe, že by rozhlas nakupoval nějaký formát tak, jako to dělá televize, protože my jsme prostě, ono to moc dobře ani nejde. Televize si koupí obraz a pak k tomu dodělá dabing, ale ta hodnota zůstává, ale já kdybych si koupila pořad, tak ho musím celý přemluvit, to je úplně k ničemu. Třeba hra nebo pohádka by se dala přeložit, ale pak si nekupujete pořad, pak si kupujete scénář, který překládáte, ale to už je jednodušší ten scénář jako v tomhle případě udělat vlastní. Udělat biblický příběh, to je, těch autorů je hafo, to není taková bomba. Proč bysme to měli kupovat odjinud, to napíše každý.

Spolupracujete s Českou televizí?

Ne. Česká televize má úplně jiná východiska a jinou filosofii, takže my se s nima třeba kamarádíme nebo spolupracujeme, co se týče přenosů z bohoslužeb, že když se vysílá třeba přímý přenos ze Svatého Václava v Mladé Boleslavi, tak je nonsens, aby tam byly mikrofony rádia i televize, takže to nazvučí televize a my to přebíráme. Asi tak ta spolupráce tohoto druhu, spíš technicky. Nemáme společné projekty. Oni spíš tíhnou k menšině, což my odmítáme a bráníme se tomu. My nechceme vysílat menšinu a nechceme být menšinovým vysíláním.

Pro jaké druhy církví vysíláte?

My nevysíláme pro ty druhy organizace. Vysíláme o náboženství, a kdybychom se podívali na to, jak jsou jaká náboženství zastoupena ve vysílání nějak, když jako, já bych vůbec nehodnotila, jaké pořady reflektují které náboženství, ale řekněme, že v určitých pořadech se to dá. Byly tady tendence, že někdo dělal nějakou analýzu, jak jsou moc zastoupena jednotlivá náboženství v tom našem vysílání, což mi přijde úplně scestné. Dalo by se říct, že to křesťanství převažuje a křesťanská východiska jsou možná dominantní, ale to je dané nějakým kulturně historickým kontextem, kde žijeme. Jsme v Evropě, která má židovsko-křesťanské kořeny a prostě na to křesťanství narážíme úplně všude. Samozřejmě se do vysílání snažíme dostat náboženství jiná,

pokud oni dělají něco, co je vidět v rámci té společnosti a má širší dopad, tak není žádný dopad. Většinou jsou to náboženství zastoupená velice minoritně a dělají něco pro sebe a můžete udělat pořad o budhistické meditaci, ale jen jeden. Dělali jsme to také, ne že ne. Když se budou budhisti, hinduisti angažovat v charitě v nějakém společenském dialogu, tak se tam nějak objeví, víc než teď. Chceme určitě informovat o tom, že tady jsou příslušníci toho kterého náboženství a dělají to a to a má to takovou tradici a cíle a to se v tom vysílání vždycky v nějaké programové řadě objeví. Nedá se ale říct, že bychom měli budhistické okénko, protože bychom ho nevyplnili.

Změnilo se nějak vysílání od dob, kdy jste do rozhlasu nastoupila?

Samozřejmě. Za těch dvanáct let se vysílání strašně změnilo, tak jako se změnilo vysílání celého Českého rozhlasu. Ten sound se úplně změnil, tempo, rytmus se změnil, co bylo možné před dvanácti lety, dneska vůbec možné není. Před dvanácti lety jsme vysílali zamyšlení o patnácti minutách v neděli, to dneska tři minuty a dost. Ty formáty vypadaly jinak i ten charakter práce byl jiný, ti kolegové ještě stříhali na pásek, když já jsem sem nastoupila. To už nikdo nedělá. Ten program se vyvíjí ve všech složkách. Tak jak se vyvíjí rádio, prostě se mění i charakter vysílání jednotlivých stanic, tak se mění programová schémata, tak se proměňují programové řady nejen náboženské, ale všechny. Pořád se musí vyvíjet nové programové řady. Nezávisí to od toho, kdo vede skupinu, ale závisí to od strategie a zadání těch stanic, závisí to na cílovém posluchači. My jsme dnes ve služebné funkci, patříme pod centrum výroby jako tvůrčí skupina, naplňujeme zakázky těch vysílatelů, těch stanic. Samozřejmě, že jsme vyzváni, abychom vytvářeli nové formáty a přicházeli s novými nápady. Teď se vytváří nový koncept náboženského vysílání Českého rozhlasu, aby byla nějaká jasná vize, která bude nějak formulovaná, která to bude prezentovat. Všechno to je v nějakém procesu, samozřejmě že se po nás chce nějaká invence, ale v posledku jsme závislí na tom, co přijmou ti vysílatelé. Já si můžu vymyslet pořady, jaké chci, když mi to vysílatel neschválí, tak je mi to úplně k ničemu.

Jak vidíte budoucnost vysílání náboženských pořadů?

Bude se to vyvíjet. A bude se to vyvíjet jako samotný Český rozhlas. To, co říkají sociologové, že český člověk není ateistický, že společnost není ateistická. Český

člověk je velmi náboženský, ale tu svoji náboženskou potřebu nebo rezonanci často odmítá spojovat s tradičními institucemi, jako jsou církve a od toho se všechno odvíjí. I tedy v těch našich úvahách o náboženství, byť si myslím, že jsme velmi ukotveni v tom žido-křesťanském prostoru, tak se zamýšlíme nad tím, jak oslovit toho, jak říká Tomáš Halík „plachého českého člověka“, plachého pokud jde o víru, kdy já bych řekla, že ta společnost je víc než jiná hyper citlivá na ideologii a církevní manipulaci. My chceme přinášet duchovní hodnoty do té společnosti, rozhodně a musíme si pořád klást otázky jak to dělat, abychom ty lidi zaujali pro něco, co má trvalejší hodnotu než konzumní životní styl a zároveň je neodradili církevní rétorikou.

PŘÍLOHA E

Rozhovor se Zbigniewem Czendlikem

Zbigniew Czendlik řečený **Zibi**, se narodil 6. září 1964 v Brenně v Polsku. Studoval teologii v Katovicích a ve Varšavě a v roce 1989 byl vysvěcen na kněze. Roku 1992 byl vyslán do Čech, nejprve do Náchoda a o rok později do Lanškrouna, kde se stal farním vikářem. Dnes je mediálně známý zejména kvůli přátelským vztahům s řadou lidí z oblasti politiky a šoubyznysu. V současnosti je také moderátorem pořadu **Uchem jehly**, vysílaným na ČT 2.

Kdy Vás napadlo, že byste se mohl stát farářem?

Asi jsem dostal nějaký šok. Spadl mi na hlavu asi nějaký těžký předmět a měl jsem zatmění mozku a pod vlivem tohoto úrazu, jsem se rozhodl, že půjdu do semináře. Ono to bylo v roce 1983, takže v tomto roce se mi ten úraz přihodil. Já pocházím z tradiční katolické rodiny. Navíc kostel jsem měl nějakých tři sta metrů od domu, kde jsme bydleli. Takže já jsem od prvního svatého přijímání prakticky až přes celou základní a střední školu dělal ministranta, sloužil jsem panu faráři. Byl to docela přísný pan farář, ale přežil jsem to nějak. Já jsem trávil čas na fotbalovém hřišti nebo v kostele. To byla celá moje kultura. To bylo všechno nad rámec povinností. Když jsem měl volno, tak jsem byl buď v kostele, nebo na fotbalovém hřišti. Sportovec ze mě nevyrostl, tak jsem skončil jako farář. Já mám dva bratry a sestru. Oni žijí ten typický katolický polský život. Moje sestra je nejmladší, o deset let mladší než já, tak to je trojnásobná moje sestra, protože to je moje rozená sestra, zdravotní sestra, ale je to i řeholní sestra. Svým způsobem moje sestra trošku pokračuje v těch šlépějích. Žije teď v Dortmundu, kde pracuje v katolické nemocnici. Bylo to drama pochopitelně, když se rozhodla jít do kláštera, protože ona z domu do kláštera utekla a tatínek to těžko nesl, protože měl jiné představy o budoucnosti své dcery. Chtěl ten klášter vypálit a já jsem byl rozhodnutý mu v tom pomáhat, ale nakonec se to vše spravilo a ona je šťastná a tatínek taky.

Existovala v té době nějaká média zaměřená na náboženství?

To ne. Já přeci jenom jsem končil seminář ještě v době totality, to byl devětaosmdesátý ročník, kdy jsem byl vysvěcen, 13. května, takže média katolická neměla nějaký velký

prostor. Ano, existovala katolická média Tygodnik powszechny v Polsku, ale církev prostor v rozhlasu nebo v televizi neměla. Až po revoluci začaly vznikat různá média, bylo to pak také součástí mého života. Hlavně v Polsku jsem poslouchal nejdříve rozhlas, až pak vznikly katolické televizní stanice, a to už jsem byl v Česku.

Jakým farářem jste chtěl být?

Když už jsem chtěl být nějakým farářem, tak si myslím, že to je obecné, ať bych dělal faráře, farmáře nebo kostelníka, tak říkám, hlavně dobrým farářem, dobrým farmářem, dobrým kostelníkem, dobrým uklízečem, dobrým manažerem. To slovo dobrý je pro mě takové zásadní. To se vztahuje jak dobře dělat, tak být charakterově dobrý člověk, to je pro mě důležité a můj tatínek a děda to opakovali. Když něco děláš, dělej to dobře.

Kdy jste se poprvé objevil v médiích?

To už se ani nepamatuji. Možná poprvé jsem se objevil v médiích, teď už budu mluvit o českých, protože jsem byl v roce 89 vysvěcen a v roce 92 už jsem byl poslán do Česka a byl jsem jedním z prvních polských kněží, druhý v královehradecké diecézi, který přišel z Polska na pomoc církvi, takže jsem se objevil poprvé v nějakém plátku, který tam v Náchodě vycházel a byla to svým způsobem událost, že do Náchoda přišel polský kněz. To bylo hned v tom roce 92, když jsem jako kaplan do Náchoda nastoupil. Pak jsem možná ještě poskytl tam nějaký rozhovor a pak jsem přišel do Lanškrouna a opět to byly možná místní noviny, které zaznamenaly ten fakt, že tady přišel cizinec, nějaký kněz z Polska na místo mého předchůdce pátera Kacálka.

Jak jste se dostal do celoplošných médií?

Tištěná média byla opět prvními, ve kterých jsem se objevil, ale hlavně kvůli věcem, které jsem tady v Lanškrouně začal dělat. To už přesahovalo i místní zpravodaj a objevoval jsem se i v regionálních mutacích větších novin a vždycky to bylo v kontextu, že jsem něco opravoval, rekonstruoval, takže to bylo první. Pochopitelně určitý zlom přišel v tom roce 1998, ale má to zase souvislost i s určitými opravami, které jsem dělal, protože v roce 1997 jsem opravil kostel Sv. Václava a byla to velká rekonstrukce toho kostela a byla to doba, kdy v médiích byly na topu, na špičce nejčastěji hrané písničky Lucie Bílé, a to Pie Jesu, Ave Maria s Boni Pueri. Mě tedy

napadlo, že by to bylo hezké uspořádat koncert Lucky tady v Lanškrouně a že by to bylo hezké poděkování všem, kteří se na rekonstrukci nějak podíleli. Takže jsem normální formou oslovil manažera, jsem si našel kontakt, domluvili jsme se na koncertě. Ten koncert byl natolik úspěšný, že to co tady zaznělo, tak jak dirigent, ten koncert byl složen ze dvou částí, byla to předpremiéra Pražského Jara, kde se prezentovala skladba Jana Jiráka Private Message, Soukromé zjevení, kde Lucka zpívala a druhá část koncertu byla složena z těch jejích tradičních písniček. Tím, jak jsme tady vytvořili určité zázemí, jak se všem tady líbilo, a všem účinkujícím se líbil prostor kostela, takže určití lidi se rozhodli, že by bylo dobré po premiéře Pražského Jara, která měla být za týden, kdyby se to Private Message natočilo tady v kostele. A Lucka, protože producent chtěl, aby i Lucčin hlas zazněl v tomto prostoru, musela několikrát na to natáčení přijet a tak jsme se tak nějak blíž spřátelili. Tím, že jsme se tak spřátelili, tak jak já jsem pozval Lucku sem, tak mě Lucka začala zvat na různé akce, které pořádala ona. Pochopitelně novináři se začali zajímat co to je za chlapíka, který se tam někde vedle Lucky objevuje a bylo to na světě. Bylo to docela pikantní, protože Lucka a farář, zajímavé spojení a tak jsem se začal objevovat různě, ať to už je v bulváru nebo v nějakých jiných médiích, takže ta moje cesta do médií, tak trochu přes bulvár vedla, protože to byly první noviny, které mě začaly zviditelňovat. Tím, že bulvár měl a má určitou sílu, tak jsem se dostal postupně do povědomí různých lidí a přišly různé nabídky i z televize. Někdy to bylo třeba tak, že mě Lucka doporučila ke Karlu Šípovi do nějakých Skopičin nebo co to tehdy bylo, už si ani nepamatuju a tak to bylo.

Kdy jste začal s médii spolupracovat?

To já běžně nedělám, že bych se sám někomu ozýval. Já jsem to nikdy nedělal. To musím říct upřímně, že já jsem si dělal svoje a byl jsem pod takovým dohledem médií, takže jsem nepotřeboval v něčem jít a dělat nějakou tiskovou zprávu, protože oni začali nahlížet do mého života, co dělám a co se kolem mě děje, takže to nebylo tak, že abych já tam šel. Musím říct, že to se nikdy nestalo, ať už píšu své pravidelné glosy do Orlického deníku nebo když jsem zván do nějakých pořadů, tak se mi nikdy nestalo, abych zavolal a řekl: „Prosím Vás, nechtěli byste mě tam?“. Vždycky to přichází z jejich strany. Když pomíjím nějaké vystupování v různých pořadech, tak první taková

spolupráce byla s TV Noe v pořadu U Pastýře. Ono se to nakonec tak časově sešlo i s Českou televizí s pořadem Uchem jehly, který jsem taky moderoval.

Jak se liší spolupráce s jednotlivými médii?

Tak Noe, musím říct, že od nich jsem teď žádnou nabídku nedostal, ale je pravda, možná, že si odporuji v tom, když jsem říkal, že jsem se nikdy nenabízel. Noe je takovou televizí, které jsem řekl, že kdyby cokoliv potřebovali, tak bych šel do nějakého nového zajímavého projektu. Leoš Ryška tu zprávu má, takže uvidíme, je to na nich. Já těch svých aktivit i mediálních mám tolik, že mi to nevadí, ale tím, že jsem pořád kněz a myslím, že televize Noe je důležitá televize. Je dobře, když víra, kdy my dokážeme mluvit tím svým jazykem, tou svojí řečí, takže je dobře, že taková televize je. Rád bych se teda podíval na nějakou bližší spolupráci s nimi. Jinak pořad U Pastýře na TV Noe měl svůj adrenalin, protože já mám rád, když můžu, ať už v rozhlase nebo v televizi v živém pořadu, takže to mělo svoje kouzlo, mělo to svůj spirit, emoce tam byly a já mám rád improvizace, takže mi to velmi vyhovovalo. Pořad Uchem jehly je pořadem, který se předtáčí, takže je trochu nudnější. Je to zajímavé pochopitelně, ale ten adrenalin tam trochu chybí. Když máte živé vysílání, tak jste tam zároveň i trochu režisérem toho pořadu. Když se pořad předtáčí a točí se 40 minut a sestříhá se to na 25 minut, tak o tom finálním produktu spíš rozhoduje režisér, jak to postříhá než ten moderátor. Přímé přenosy, to je něco co mám rád. Ať už je to v rozhlase nebo vysílání v televizi.

Jaká je sledovanost pořadu Uchem jehly? Sledujete ji?

Pochopitelně, že to sleduji, ale myslím si, že v České televizi oproti komerčním televizím, nejde tak o to, abychom byli v takovém čase, aby ta sledovanost byla vyšší. My jsme teď s Uchem jehly někdy v 15:30 nebo kolem 15. hodiny, ale byli jsme i na ČT 2 na začátku po 17. hodině, před 18. hodinou, kdy ta sledovanost byla velká. Já jsem si dokonce říkal, že až překonám ve sledovanosti Marka Ebena Na Plovárně, tak budu moct skončit, protože dosáhnu svého cílu. Pak jsem najednou zjistil, že pořad Uchem jehly brzo na to překonal Marek Eben, protože Marek Eben ikdyž byl ve 21 hodin, tak nebyl úplně prime time, protože v té době běží různé soutěže, různé zajímavé filmy v neděli, takže je to náročné. Nakonec si myslím, že pro dvojku prime timem byla ta

17., 18. hodina, tam jsem se dostal a proto jsme dosahovali sledovanosti 150 000 lidí. V 15 hodin odpoledne ještě v zimě, na podzim se dokáže dívat nějakých 70-80 000 lidí ale když přijde jaro, tak říkám, že když se bude dívat 50 000 lidí, tak to bude maximum. To ale není tak špatné číslo, protože když si vezmeme, že na stadionu je 50 000 lidí a poslouchá vás, tak to není zanedbatelné.

Jak vidíte budoucnost pořadu Uchem jehly?

Myslím si, že budu pokračovat tak dlouho, jak dlouho bude mít Česká televize se mnou trpělivost a bude spokojená. To už záleží jen na České televizi. Možná že někdo přijde s nějakým novým nápadem a vytvoří na toto místo nějaký nový pořad, protože náboženské vysílání má určitý časový limit, ve kterém vysílá. Místo toho pořadu by tedy musel přijít nový pořad anebo dva menší jiné pořady, všechno je možné a všechno záleží na těch, kteří jsou nade mnou. Pochopitelně se může udělat nějaký refresh toho pořadu, že se obmění moderátoři, to všechno může přijít, ale zatím o tom nevím. V roce 2014 se počítá se mnou. Z průzkumů vyplývá, že jsem atraktivní hlavně pro ženy a že se na mě dívá 70% žen. Zatím jsme dva moderátoři a každý jsme jiný a myslím, že to je zajímavé. Ve finále je to vlastně ekumenický pořad, protože to moderuje jak evangelický, tak katolický farář. Každý z nás se trochu jinak ptá, máme trochu jiné hosty, z jiných cílových skupin. U mě převládají lidi spíše ze showbusinessu, to mi je trochu vlastní, protože tam jednou nohou patřím, proto si vybírám ty lidi. Pavel Klínecký tam má zase lidi, řekl bych víc intelektuálně zaměřené, ale když se na ten pořad podíváme obecně, tak je to vyvážené.

Jak vnímáte postavení náboženských médií v České republice?

Já si myslím, že česká média, katolická média jsou na vysoké úrovni, protože myslím, že televize Noe má úspěch a dokonce si myslím a potkávám se s lidmi, kteří koukají na TV Noe, aniž by chodili do kostela, protože pro ně, pro některé lidi je to takový kontakt s tou církví od které se nějakým způsobem vzdálili a já jsem překvapený, kolik lidí, do kterých bych to v životě neřekl, které považuji za ateisty nebo agnostiky, sledují televizi Noe. To je zajímavé. Já jsem v televizi Noe, s pořadem U Pastýře jsme dávno skončili a pro některé lidi jsem spíš moderátorem U Pastýře než pořadu Uchem jehly, který běží čtvrtým rokem. V té televizi se ty pořady opakovaly a pořad se ještě U Pastýře možná

opakuje, tak to mají lidi silně zafixované. Musím říct, že dopad na to publikum televize Noe možná má větší než ČT 2 s mým pořadem Uchem jehly. Mám pocit, cítím velkou sledovanost televize Noe. Ne, každý to musí přiznávat, ale prostě lidi vyhledávají ten kontakt s tou televizí, protože nějakým způsobem se pořad identifikují trochu s náboženstvím a s vírou.

Myslíte si, že mají náboženská média smysl v dnešní době?

Samozřejmě, že mají. Musím taky vzpomenout rádio Proglas. Smysl to má z toho důvodu, že my tam můžeme tu víru představovat, jak ji vidíme sami, ne jak nám to někdo jiný řekne, abychom tu víru prezentovali. Když jsme v České televizi nebo v Českém rozhlasu, tak přeci jenom nejsme u sebe. Já si myslím, že je dobře, že tady existují taková média, která jsou součástí církve, a můžeme mluvit tou řečí, na kterou jsou věřící zvyklí, které rozumí. Já když někde poslouchám, dejme tomu někdy zprávy v různých televizích a mluví se o nějakých svátcích, tak se mluví tak nekompetentně, tak nefundovaně, že si říkám, to snad není možné. Je tam spousta různých chyb. Já si pamatuji, že jsem se pro nějaká média vyjadřoval v kontextu Velikonoc a konkrétně Velkého pátku a říkal jsem: „Víte, pro protestantské církve Velký pátek je tím nejdůležitějším svátkem a má mnohem větší význam pro katolickou církev, kde na prvním místě stojí Velikonoce, ta velikonoční neděle. Protestanti zdůrazňují Velký pátek, ukřižování a my zdůrazňujeme Vzkříšení“. No a pak další den, to byly noviny, si vzpomínám, bylo napsané a použité ne slovo protestanti, ale pravoslavní. Teď když to někdo přečte, tak si pomyslí, že ten farář je totální blbec, co on to vypravuje za blbosti. Prostě lidi nejsou schopni rozlišovat mezi slovem protestantský a pravoslavný. Teď jsem takovou glosu psal, slovo farmář už jsem tady v rozhovoru taky použil. Skutečně pro některé lidi a taky děti je slovo farář neznámý pojem. Já jsem byl na narozeninách a desetiletý kluk se mě ptá: „A vy pane farmáři, co děláte?“, protože se tam asi říkalo, že přijde farář a jak to slovíčko nemá moc zafixované, kde se potká se slovem farář, pro něho farmář je častější, populárnější, tak si říká, že nějaký farmář přijde. Tam říkám, že hledám ženu a pečuji o dobytek.

Spolupracujete se všemi druhy náboženských médií?

No, tak spolupracuji pochopitelně, v rámci možností. Teď něco dělám pro pardubický rozhlas nějaké glosy, jednou až dvakrát měsíčně. S Českým rozhlasem, po tištěných médiích to byl hradecký rozhlas, kde jsem byl častým hostem pořadu Nocturno pro osamělé srdce, které se vysílalo před půlnocí od jedenácti hodin do dvanácti. Tam jsem dělal takové první krůčky.

Snážíte se nějakým způsobem křesťanská média podporovat?

Ano, pochopitelně dělám to, že říkám lidem v kostele, ať se dívají na Noe, poslouchají Proglas a podobně. Nepropaguji svůj pořad, to mi přijde trapné, ale Noe potřebuje propagovat svoje pořady, protože žije z darů věřících, takže potřebuje i tuto podporu a je důležité, abychom to lidem pořád připomínali stejně jako rádio Proglas. Máme tam i určité materiály, které si ty média vytvářejí sami a ty propagujeme. Není to tak často, že bych to propagoval verbálně, ale tím že to je na nástěnkách anebo na místě, kde máme letáky, tak to můžou najít a propagovat. Jsou tu také samozřejmě Kapři i Kanoe, ale nejde to většinou přes mě, za což jsem rád, protože toho mám i tak hodně. Oni ten systém mají ale i tak dobře vycyтанý a dobře fungující, že to může jít mimo mě.

Uškodila Vám nějak sláva nebo spíše pomohla?

Já nevím. Ono to tak je. Už ta otázka. Co je to sláva? To je prostě, že jsem trochu víc známý. Ono to má rub a líc. Vždycky je to příjemné, když vás někdo pozdraví, usměje se na vás a říká: „Máme Vás rádi, fandíme, líbí se mi Váš pořad“, ale na druhou stranu jsem vstoupil do nového roku s tím, že jsem vyměnil číslo mobilního telefonu, protože dostáváte nepříjemné smsky, maily a máte tam slova, které ani nemůžu říct. Dostával jsem různé anonymní a nepříjemné zprávy. Já jsem pořád katolický kněz a ta část společnosti, která nemá ráda tu církev a doslova ji až nenávidí, tak jsem takovým snadným terčem, že jsem se rozhodl, že to svoje soukromí budu trochu chránit. Potřebuji to filtrovat, ale s tím se člověk naučí žít. Dřív jsem to špatně nesl, ale dnes už jsem si zvyknul, už se tomu dokážu trochu bránit. Začínám si trochu chránit soukromí, ale jako kněz je to obtížné, protože bych měl být otevřený pro všechny, všechny přijímat, ale jsou tam určité hranice a potřebuji mít trochu klidu.

Je obtížné být mediální náboženskou „hvězdou“? Jak se k tomu staví církev?

Já to nesleduji. Zatím mi to ještě nikdo nezakázal. Já jsem zatím pořád loajální s církví a myslím si, že nedělám nic, co by církvi ubližovalo. Ano, vybočuji, jsem možná trochu jiný, někteří mi závidí, někomu se to nelíbí, ale to je prostě věc druhých. Někdy je to moje vystupování možná trochu provokativní. Teď jsem byl na Slovensku a vyjadřoval jsem se k něčemu arcibiskupovi Bezákovi a použil jsem to moje rčení, které mám na dveřích, vzbudit jen v případě požáru nebo zrušení celibátu. Pochopitelně, když to odvyšilali na Markíze, Joj a TA3, tak jsem pobouřil slovenský národ a dostal spoustu hrozných mailů, kde lidi reagovali pobouřeně. Já ale občas jdu, a vyjádřím svůj názor a tím provokuji lidi. Vždycky mluvím podle toho, co mi říká srdce a ne rozum, takže já mám někdy zatemněný rozum a řeknu, to co si myslím a ostatní to pak svým rozumem složitě analyzují a hledají v tom, bůh ví co. To je ale trochu jejich problém. Já mám jinak velmi dobrý vztah s kardinálem Dukou a myslím si, že i katolická média mají jeho podporu a on sám se mediálně angažuje, ať na facebooku a dalších sociálních sítích nebo v rozhlase, kde má pravidelné svoje glosy a pochopitelně si myslím, že by neodmítl žádnou seriózní nabídku televize. Jsem rád, že někdo pochopil, že média jsou důležitá. Pořád ještě církev a někteří věřící se médií bojí. Proto mám „takový úspěch“, protože беру novináře jako normální lidi a nemám strach s nimi komunikovat. Většina lidí, když vidí kameru a přijde za ním a chce se na něco zeptat, tak se každý bojí. Když přijela do Lanškrouna poprvé Česká televize, tak to byla obrovská událost. Myslím, že přeceňujeme roli médií a máme z nich někdy i strach. Spousta mých kolegů má taky strach z médií. Další věc je ta, že když se mají k něčemu vyjádřit, tak víc přemýšlí nad tím, co neříct, než nad tím, co říct. Pro mě je to taky někdy problém. To není tak, že jdu do pořadu a přemýšlím nad tím, co mám říct, ale spíš nad tím, co bych neměl říct, takže to je dvojnásobná práce. Někteří kolegové proto radši neřeknou nic, protože se bojí toho, co by ostatní řekli, jestli to řeknou správně. Já nad tím už moc nepřemýšlím, já prostě řeknu, a proto mnohokrát mi přijel novinář z Hradce, z Pardubic dělat se mnou rozhovor, a když se ptám, jestli tam nemají někoho blíž, tak řeknou, že se každý bojí k tomu něco říct a když už to řekne, tak to je nějakým dialektem, kterému člověk nerozumí. Já jim moc neumím říct ne, ale už jsem taky pár rozhovorů odmítnul nebo třeba účast v pořadu Stardance, kde mě chtěla Česká televize angažovat před dvěma lety. To jsem opravdu odmítnul, ikdyž mě to lákalo, ale fakt nemám postavu tanečníka.

Farníci mi sice pak říkali, že jsem tam měl jít, ale to by mi lidi asi neodpustili. Z marketingového hlediska by to pro ně bylo skvělé, ale mně by to mohlo hodně uškodit. Člověk je opravdu snadným terčem.

PŘÍLOHA F

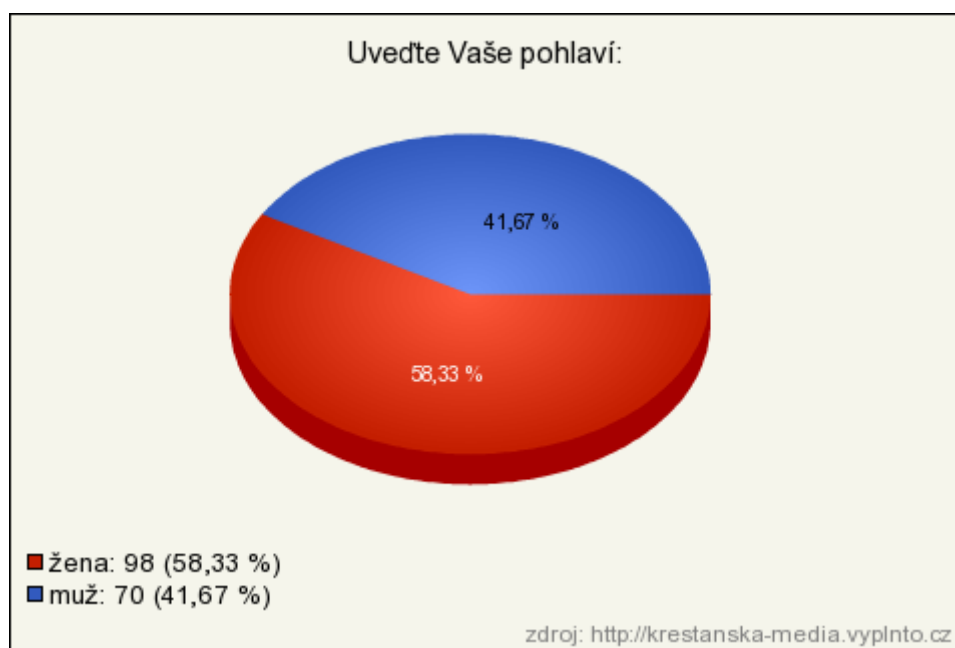
Dotazník na téma Křesťanská média, který vyplnilo 124 respondentů přes internetový server vyplnto.cz a 44 respondentů písemně do vytištěných dotazníků, které se do analýzy následně přidaly.

ODPOVĚDI RESPONDENTŮ

1. Uved'te Vaše pohlaví:

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

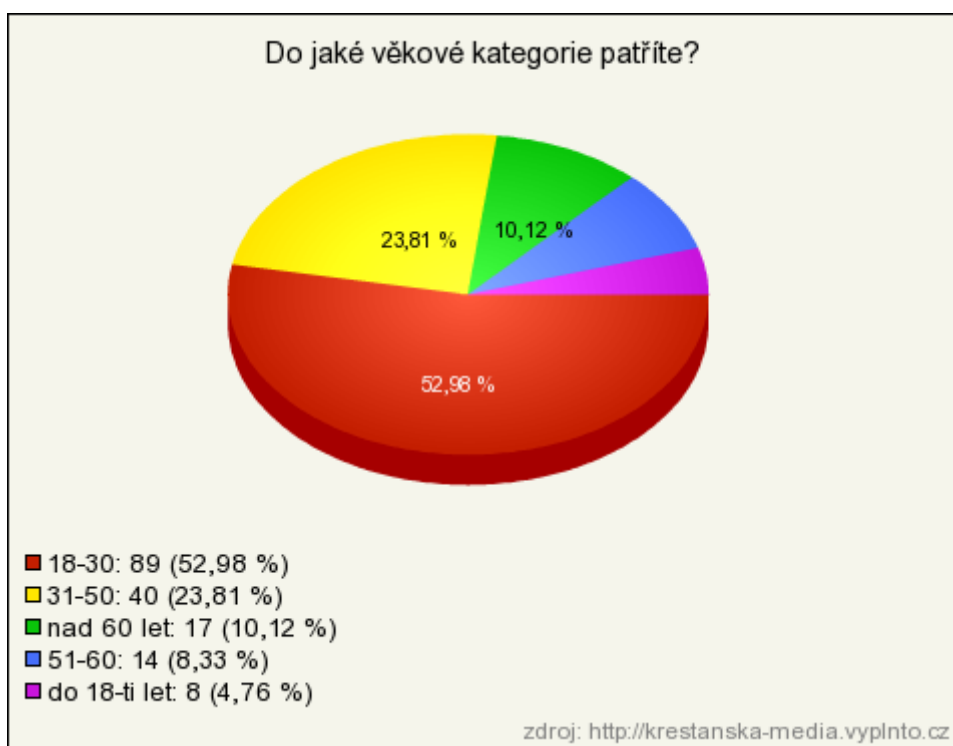
Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
žena	98	58,33 %	58,33 %
muž	70	41,67 %	41,67 %

2. Do jaké věkové kategorie patříte?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
do 18-ti let	8	4,76 %	4,76 %
18-30	89	52,98 %	52,98 %
31-50	40	23,81 %	23,81 %
51-60	14	8,33 %	8,33 %
nad 60 let	17	10,12 %	10,12 %

3. Jaké jsou Vaše průměrné měsíční příjmy (čistá mzda)?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
do 10 000	61	36,31 %	36,31 %
10 000–30 000	80	47,62 %	47,62 %
31 000–60 000	18	10,71 %	10,71 %
nad 60 000	9	5,36 %	5,36 %

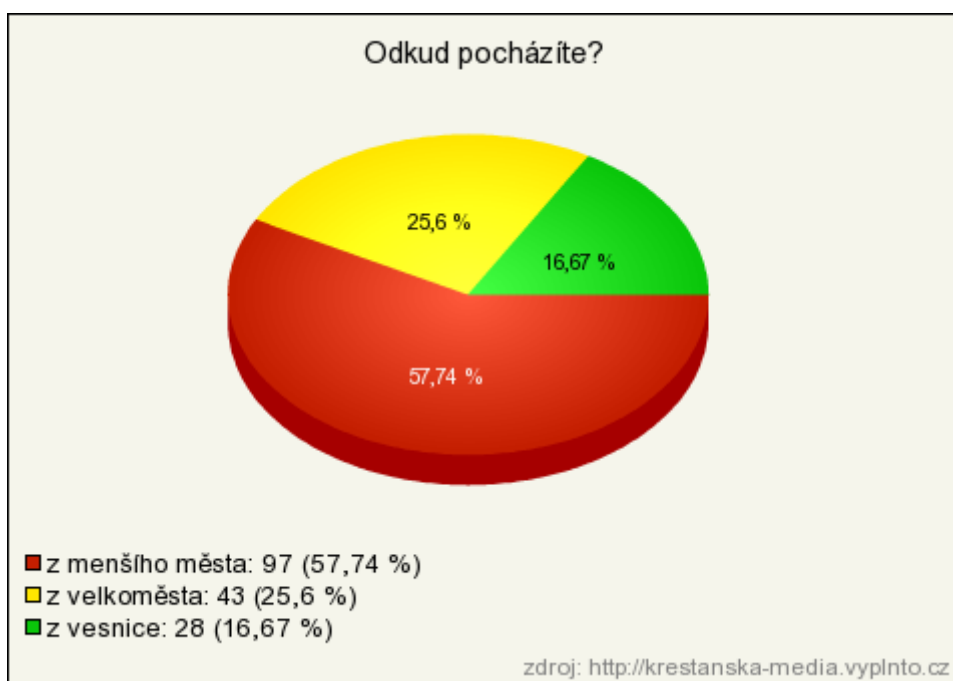

4. Odkud pocházíte?

Kde jste většinu času vyrůstali...

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

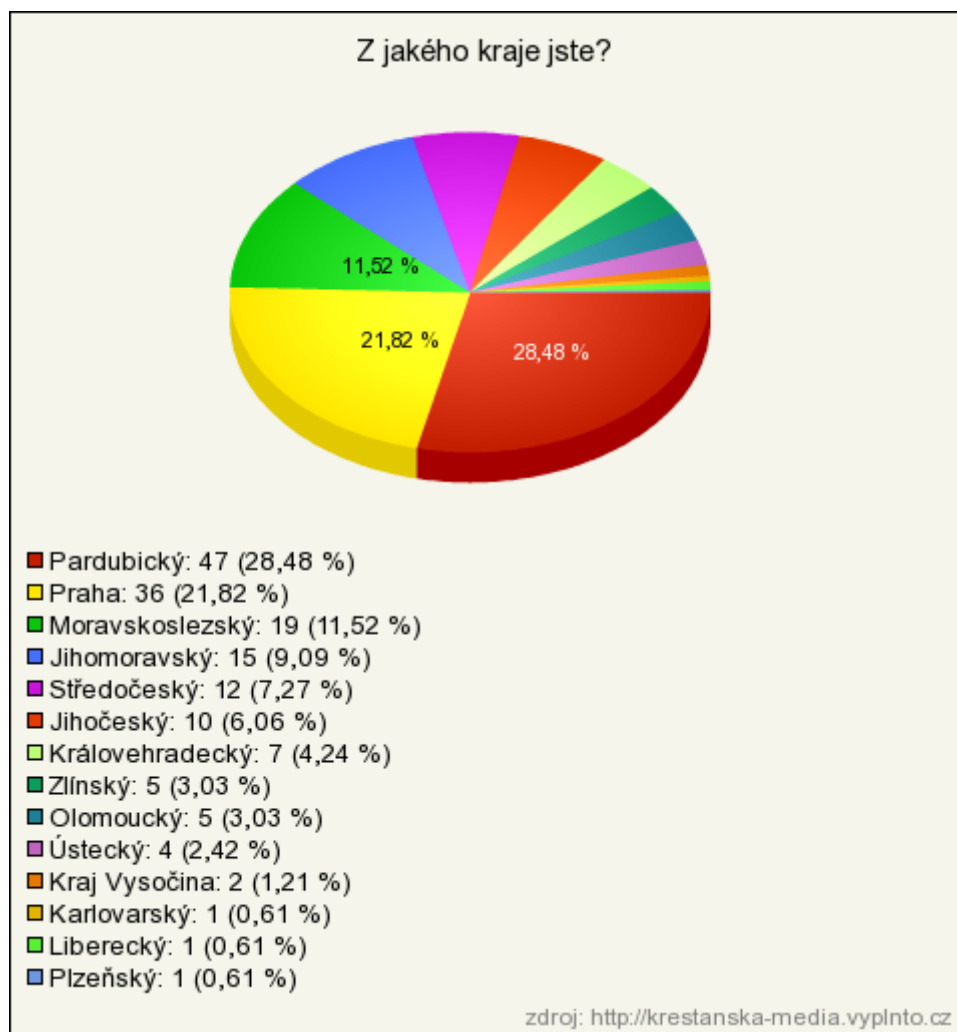
Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
z vesnice	28	16,67 %	16,67 %
z menšího města	97	57,74 %	57,74 %
z velkoměsta	43	25,6 %	25,6 %

5. Z jakého kraje jste?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

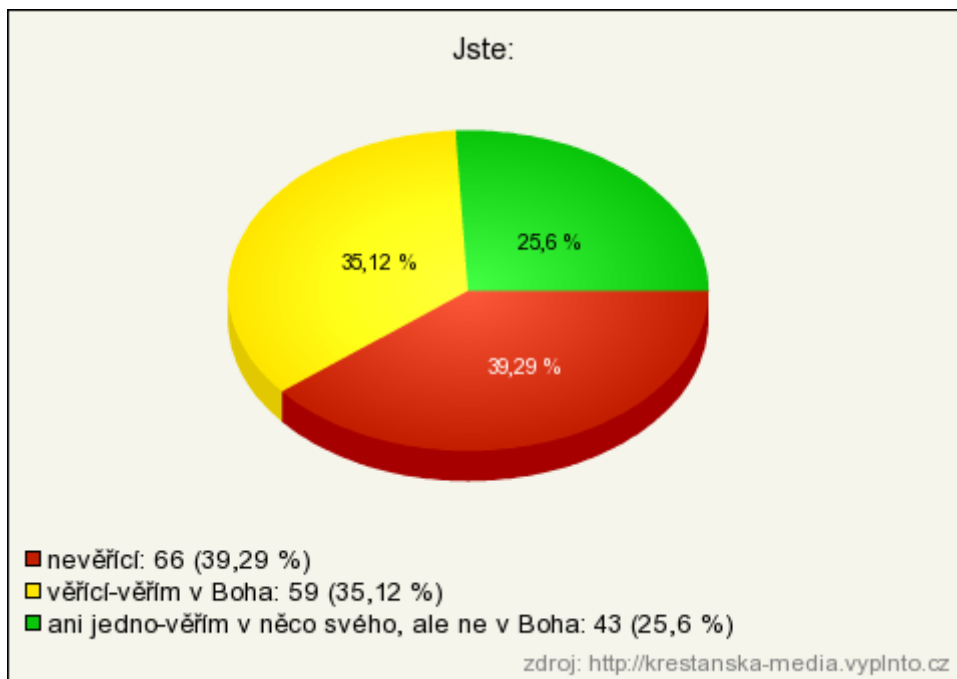
Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
Pardubický	47	28,48 %	27,98 %
Praha	36	21,82 %	21,43 %
Moravskoslezský	19	11,52 %	11,31 %
Jihomoravský	15	9,09 %	8,93 %
Středočeský	12	7,27 %	7,14 %
Jihočeský	10	6,06 %	5,95 %
Královehradecký	7	4,24 %	4,17 %
Zlínský	5	3,03 %	2,98 %
Olomoucký	5	3,03 %	2,98 %
Ústecký	4	2,42 %	2,38 %
Kraj Vysočina	2	1,21 %	1,19 %
Karlovarský	1	0,61 %	0,6 %
Liberecký	1	0,61 %	0,6 %
Plzeňský	1	0,61 %	0,6 %

6. Jste:

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
nevěřící	66	39,29 %	39,29 %
věřící–věřím v Boha	59	35,12 %	35,12 %
ani jedno–věřím v něco svého, ale ne v Boha	43	25,6 %	25,6 %

7. Která rádia posloucháte?

Povinná otázka, respondent musel napsat odpověď vlastními slovy.

BBC 7x
 Beat 14x
 Blaník 13x
 Bonton 5x
 City 8x
 Classic rock 2x
 Colour Music Radio 1x
 Country radio 5x
 Čas 8x
 Černá hora 10x
 Český rozhlas 23x
 Český rozhlas 1 – Radiožurnál 29x
 Český rozhlas dvojka 9x
 Český rozhlas Pardubice 1x
 Český rozhlas 3 – Vltava 14x
 Český rozhlas Ostrava 2x
 Český rozhlas Pardubice 2x

Český rozhlas Olomouc 2x

Český rozhlas Brno 2x

Český rozhlas Plus 1x

Dance 2x

Evropa 2 49x

Express 2x

Fajn rádio 9x

Free Radio 2x

Frekvence 1 23x

Haná

Helax 1x

Hey 5x

Hit rádio 2x

Impuls 26x

Kiss 10x

Krokodýl 2x

Magic 1x

Orion 7x

Proglas 12x

Radio 1 12x

Radio 7 1x

Rádio Wave 2x

Regina 2x

Relax 2x

Rock radio 4x

Rock šumava 2x

Rock Zone 3x

RockMax 3x

Samson 2x

Sázava 2x

Spin 4x

žádná 22x

8. Na které televizní stanice se nejčastěji díváte?

Povinná otázka, respondent musel napsat odpověď vlastními slovy.

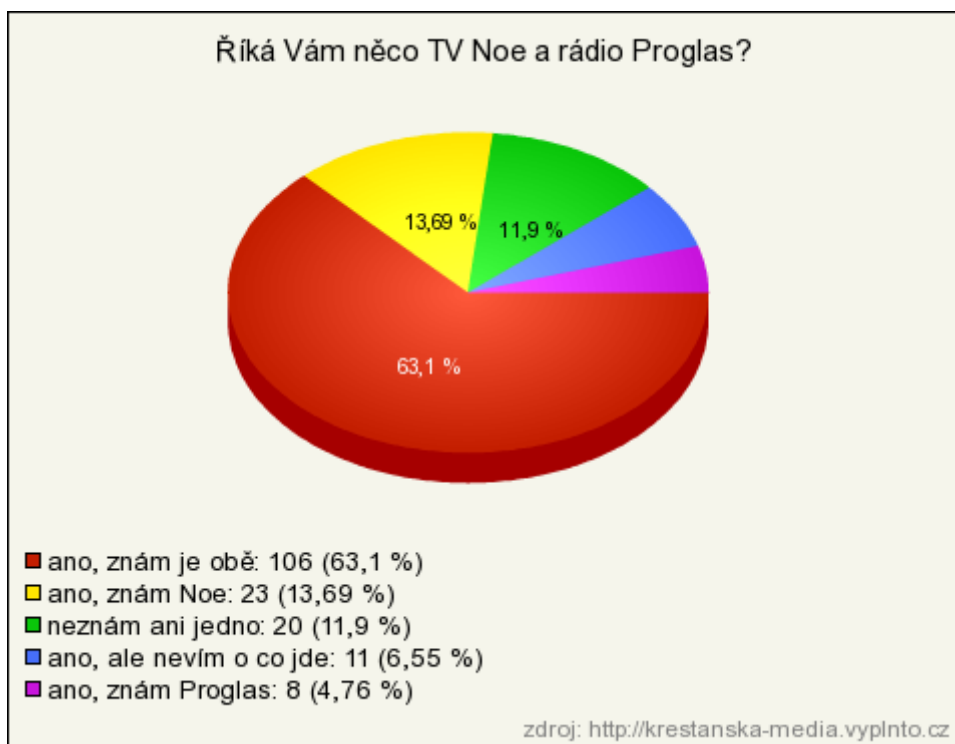
Animal planet 2x
Art 4x
Axn 4x
Barandov 5x
cool 4x
CS film 1x
ČT 1 63x
ČT 24 29x
ČT D 2x
ČT 4 SPORT 19x
ČT 2 51x
Česká televize 6x
Disney Channel 5x
EurosporT 2x
Fanda 3x
HBO 7x
History channel 1x
Hustler 1x
Jim Jam 1x
Joj 2x
Joj Plus 1x
Kinosvět 1x
Leo TV 1x
Markíza 2x
Minimax 1x
MTV 1x
na žádné 14x
nemám televizi 7x
Nova 46x
Nova Cinema 9x
Nova sport 1x

Ocko 7x
Prima family 47x
Prima Cool 28x
Prima love 11x
Prima Zoom 19x
Retro music tv 1x
Slovensko 1 1x
Smíchov 6x
Šlágr TV 1x
Telka 1x
TV Noe 10x
TV Rebel

9. Říká Vám něco TV Noe a rádio Proglas?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
ano, znám je obě	106	63,1 %	63,1 %
ano, znám Noe	23	13,69 %	13,69 %
neznám ani jedno	20	11,9 %	11,9 %
ano, ale nevím o co jde	11	6,55 %	6,55 %
ano, znám Proglas	8	4,76 %	4,76 %

10. Jak často sledujete pořady s náboženskou tématikou?

1–často, 2–alespoň 1x za týden, 3–náhodně párkrát do měsíce, 4–skoro vůbec, 5–nikdy jsem to neviděl/a

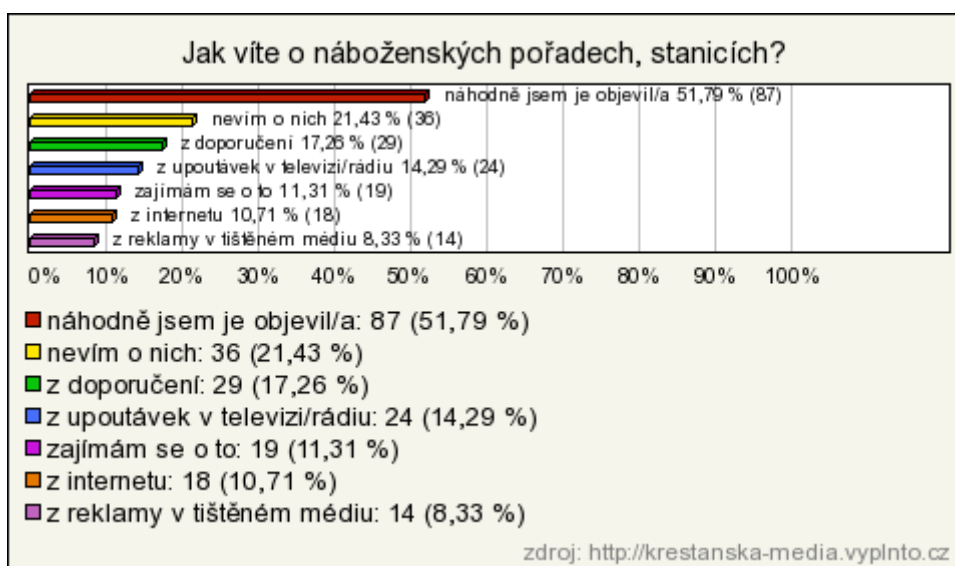
Povinná otázka, respondent se musel u každé podotázky rozhodnout mezi odpověďmi „1”, „2”, „3”, „4” a „5”, respondent se musel u každé podotázky rozhodnout mezi odpověďmi na dané škále.

Podotázka	Průměr	Rozptyl
pořady na Česká televizi	3.661	1.7
pořady na Českém rozhlasu	4.179	1.242
TV Noe	4.28	0.975
rádio Proglas	4.435	0.603

11. Jak víte o náboženských pořadech, stanicích?

Povinná otázka, respondent musel zvolit alespoň některou z nabízených odpovědí (min. 1).

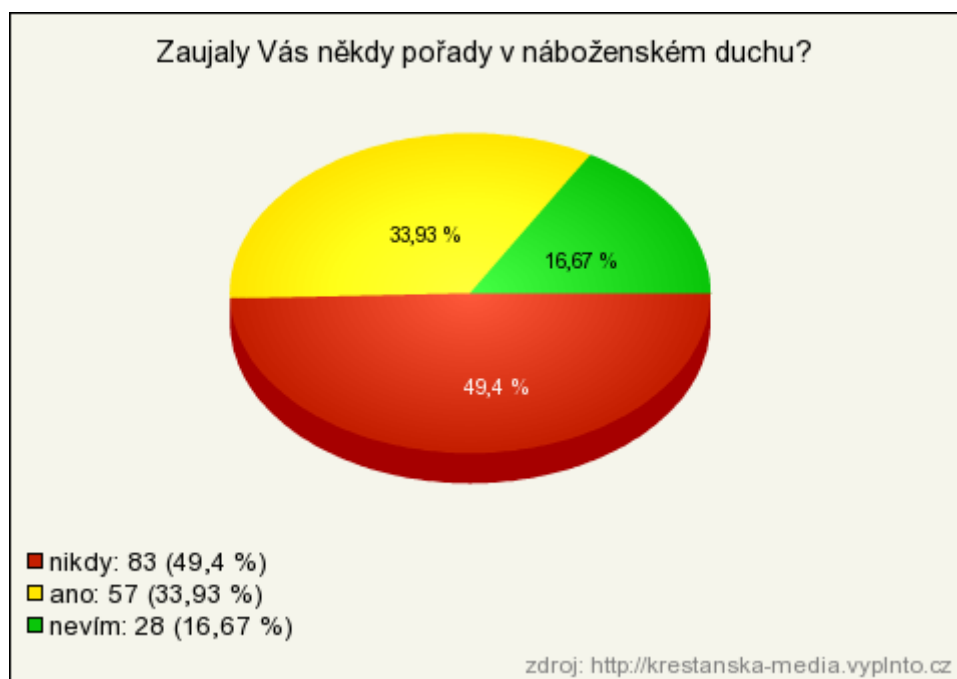
Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
náhodně jsem je objevil/a	87	51,79 %	51,79 %
nevím o nich	36	21,43 %	21,43 %
z doporučení	29	17,26 %	17,26 %
z upoutávek v televizi/rádiu	24	14,29 %	14,29 %
zajímám se o to	19	11,31 %	11,31 %
z internetu	18	10,71 %	10,71 %
z reklamy v tištěném médiu	14	8,33 %	8,33 %

12. Zaujaly Vás někdy pořady v náboženském duchu?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

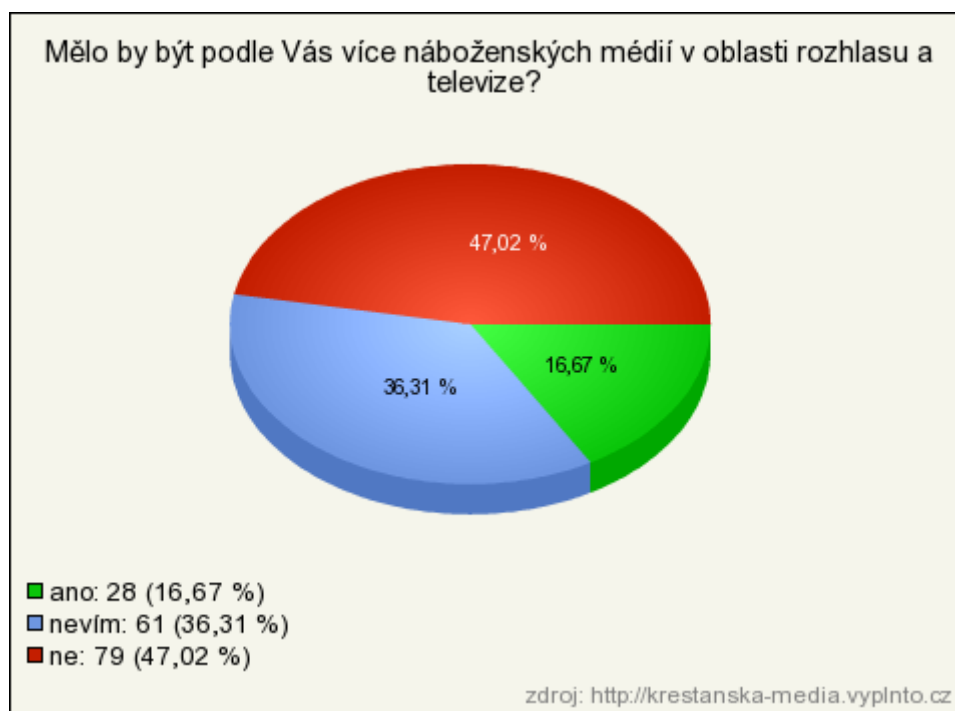
Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
nikdy	83	49,4 %	49,4 %
ano	57	33,93 %	33,93 %
nevím	28	16,67 %	16,67 %

13. Mělo by být podle Vás více náboženských médií v oblasti rozhlasu a televize?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
ne	79	47,02 %	47,02 %
nevím	61	36,31 %	36,31 %
ano	28	16,67 %	16,67 %

14. Jaké pořady by podle Vás měla náboženská média vysílat?

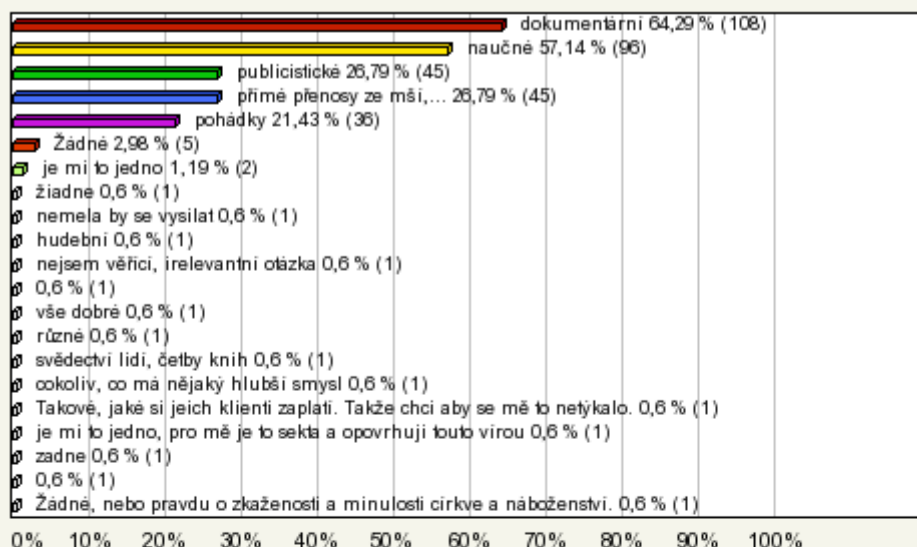
Povinná otázka, respondent musel zvolit alespoň některou z nabízených odpovědí nebo dopsat nějakou vlastní (min. 1).

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
dokumentární	108	64,29 %	64,29 %
naučné	96	57,14 %	57,14 %
publicistické	45	26,79 %	26,79 %
přímé přenosy ze mší,...	45	26,79 %	26,79 %
pohádky	36	21,43 %	21,43 %
Žádné	5	2,98 %	2,98 %
je mi to jedno	2	1,19 %	1,19 %
žiadne	1	0,6 %	0,6 %
nemela by se vysílat	1	0,6 %	0,6 %
hudební	1	0,6 %	0,6 %
nejsem věřící, irelevantní otázka	1	0,6 %	0,6 %

žádné, případně vyvážené, tolik křesťanských pořadů jako muslimských, židovských, buddhistických, zoroasterických, taoistických, šintoistických atd.	1	0,6 %	0,6 %
vše dobré	1	0,6 %	0,6 %
různé	1	0,6 %	0,6 %
svědectví lidí, četby knih	1	0,6 %	0,6 %
cokoliv, co má nějaký hlubší smysl	1	0,6 %	0,6 %
Takové, jaké si jejich klienti zaplatí. Takže chci aby se mě to netýkalo.	1	0,6 %	0,6 %
je mi to jedno, pro mě je to sekta a opovrhuji touto vírou	1	0,6 %	0,6 %
zadne	1	0,6 %	0,6 %
fakta dokazující autentičnost autoritu Bible jako Božího slova, zrušit rádoby "náboženské" pořady propagující falešné nauky (katolické rituály, ..)	1	0,6 %	0,6 %
Žádné, nebo pravdu o zkaženosti a minulosti církve a náboženství.	1	0,6 %	0,6 %
Sci-Fi	1	0,6 %	0,6 %
náboženství je odpad	1	0,6 %	0,6 %
To ze jsou to šmejdi	1	0,6 %	0,6 %

diskusní	1	0,6 %	0,6 %
zrusila bych je	1	0,6 %	0,6 %
historické	1	0,6 %	0,6 %
hlavně fotbal jeptišek a víc Sparty, ty woe	1	0,6 %	0,6 %
nezajímám se	1	0,6 %	0,6 %

Jaké pořady by podle Vás měla náboženská média vysílat?

- dokumentární: 108 (64,29 %)
- naučné: 96 (57,14 %)
- publicistické: 45 (26,79 %)
- přímé přenosy ze mší, ...: 45 (26,79 %)
- pohádky: 36 (21,43 %)
- Žádné: 5 (2,98 %)
- je mi to jedno: 2 (1,19 %)
- žiadne: 1 (0,6 %)
- nemela by se vysílat: 1 (0,6 %)
- hudební: 1 (0,6 %)
- nejsem věřící, irelevantní otázka: 1 (0,6 %)
- Žádné, případně vyvážené, tolik křesťanských pořadů jako muslimských, židovských, buddhistických, zoroasterických, taoistických, šintoistických atd.: 1 (0,6 %)
- vše dobré: 1 (0,6 %)
- různé: 1 (0,6 %)
- svědectví lidí, četby knih: 1 (0,6 %)
- cokoliv, co má nějaký hlubší smysl: 1 (0,6 %)
- Takové, jaké si jeich klienti zaplatí. Takže chci aby se mě to netýkalo.: 1 (0,6 %)
- je mi to jedno, pro mě je to sekta a opovrhují touto vírou: 1 (0,6 %)
- zadne: 1 (0,6 %)
- fakta dokazující autentičnost autoritu Bible jako Božho slova, zrušit rádoby "náboženské" pořady propagující falešné nauky (katolické rituály, ..): 1 (0,6 %)
- Žádné, nebo pravdu o zkaženosti a minulosti církve a náboženství.: 1 (0,6 %)

zdroj: <http://krestanska-media.vyplnto.cz>

15. Seřad'te za sebou pořady tak, jak byste jim dali přednost:

Seřad'te možnosti od nejpreferovanější (1) po nejméně zajímavou (9)

Povinná otázka, respondent musel u každé z nabízených odpovědí určit jedinečné pořadí.

Odpověď	Průměrné pořadí	Rozptyl
film	2.821	3.075
dokument	3.244	3.577
zprávy	3.946	3.979
seriál	4.238	6.181
pohádka	4.649	4.537
sportovní přenos	5.964	5.415
pořad o vaření	6.262	3.896
pořad s křesťanskou tematikou	6.536	5.273
přenos z bohoslužby	7.339	4.069

ANALÝZA ZAJÍMAVÝCH SOUVISLOSTÍ A ZÁVISLOSTÍ

Byly nalezeny zajímavé souvislosti u 6 otázek:

1. Uveďte Vaše pohlaví:

- odpověď **muž**:
- **1.9x** větší pravděpodobnost při odpovědi **z internetu** na otázku *11. Jak víte o náboženských pořadech, stanicích?*

9. Říká Vám něco TV Noe a rádio Proglas?

- odpověď **ano, znám je obě**:
- **1.5x** větší pravděpodobnost při odpovědi **pořady na Českém rozhlasu=3** na otázku *10. Jak často sledujete pořady s náboženskou tematikou?*
- **1.5x** větší pravděpodobnost při odpovědi **dokument=2** na otázku *15. Seřadte za sebou pořady tak, jak byste jim dali přednost:*

10. Jak často sledujete pořady s náboženskou tematikou?

- odpověď **pořady na Českém rozhlasu=5**:
- **1.6x** větší pravděpodobnost při odpovědi **pořady na České televizi=5** na otázku *10. Jak často sledujete pořady s náboženskou tematikou?*
- odpověď **rádio Proglas=5**:
- **1.6x** větší pravděpodobnost při odpovědi **neznám ani jedno** na otázku *9. Říká Vám něco TV Noe a rádio Proglas?*
- **1.6x** větší pravděpodobnost při odpovědi **pořady na České televizi=5** na otázku *10. Jak často sledujete pořady s náboženskou tematikou?*
- odpověď **TV Noe=5**:
- **1.7x** větší pravděpodobnost při odpovědi **neznám ani jedno** na otázku *9. Říká Vám něco TV Noe a rádio Proglas?*
- **1.6x** větší pravděpodobnost při odpovědi **pořady na České televizi=5** na otázku *10. Jak často sledujete pořady s náboženskou tematikou?*

11. Jak víte o náboženských pořadech, stanicích?

- odpověď **náhodně jsem je objevil/a**:
- **1.5x** větší pravděpodobnost při odpovědi **pořady na České televizi=1** na otázku *10. Jak často sledujete pořady s náboženskou tematikou?*

14. Jaké pořady by podle Vás měla náboženská média vysílat?

- odpověď **naučné**:
- **1.5x** větší pravděpodobnost při odpovědi **pořady na České televizi=1** na otázku *10. Jak často sledujete pořady s náboženskou tematikou?*

15. Seřad'te za sebou pořady tak, jak byste jim dali přednost:

- odpověď **přenos z bohoslužby=9**:
- **2.3x** větší pravděpodobnost při odpovědi **pořad s křesťanskou tematikou=8** na otázku *15. Seřad'te za sebou pořady tak, jak byste jim dali přednost:*

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Zuzana Zedníčková

Obor: Sociální a mediální komunikace

Forma studia: kombinovaná

Název práce: Křesťanské programy v rozhlasovém a televizním vysílání v ČR

Rok: 2014

Počet stran textu bez příloh: 84

Celkový počet stran příloh: 70

Počet titulů české literatury a pramenů: 8

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 1

Počet internetových zdrojů: 22

Vedoucí práce: PhDr. et ThDr. Radek Mezuláník, Ph.D.